

55
114

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Ministeri Wuolijoen raportti no 30.

Berlin

12/I 1929.

Berlinissä, tammikuun 12 p:nä 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

N:o 72/29.

ULKOAS.	29
No 2 / 13080.	29
10/1. 29	LÄH.
HMA	
5	CS

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin lähetän täten Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 30, aiheesta:

Jugoslavian diktatuuri.

Suvaitkaa, Herra Ministeri, ottaa vastaan täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Maimo Muotijoki

Herra Ulkoasiaiministeri

Hj. J. P r o c o p é ,

Helsinki.

2 130 ke 11 29		
16/1-29		
RYHMÄ	LUKUTO	ASIA
5	es.	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 30.

12. I. 1929.

Jugoslavian diktatuuri.

Koska meillä ei ole asiainhoitajaa Jugoslaviassa katson olevan syytä tiedoittaa, mitä tšekäläisissä piireissä viimeisistä tapauksista Jugoslaviassa arvellaan.

Jugoslavian tšekäläinen lähettiläs Balugdžić, joka eilen kutsuttiin Belgradiin, lehtien arvelun mukaan joko ulkoministeriksi tai ulkopolitiseksi neuvonantajaksi ja joka on ehkä suurinta arvontoa nauttiva mies ulkopolitiikan alalla maassaan, kertoi allekirjoittaneelle Jugoslavian tapauksista seuraavaa.

Asema oli viime aikoina käynyt aivan sietämättömäksi. Senjälkeen kuin kroatit kieltäytyivät ottamasta osaa Skupschtinan työhön, olisi tarvinnut panna toimeen uudet vaalit. Tämä oli kuitenkin hyvin vaikeata, sillä psykologinen ärsytys oli maassa niin suuri, että rauhalisten vaalien toimittaminen olisi ollut melkein mahdotonta. Vaaliparolliksi olisi muodostunut: kroatien puolesta tai heitä vastaan, ja se olisi valtakunnan kokonaisuudelle ollut vaarallista. Kun kroatit tunnustavat kuninkaan hallitsijakseen, mutta eivät tahdo yhteistä par-

lamenttia, koska heitä serbialainen enemmistö siellä mukasortaa, niin oli ajateltavissa, että poistamalla parlamentti kroatit saataisiin tyytymään ainakin väliaikaisesti ja myöhemmin sitten voitaisiin palata normaaliin oloihin. Hän kyllä myönsi, että diktatuurista demokratiaan palaaminen ei useinkaan ole helppoa ja että diktatuuri helposti saattaa muuttua pitkäaikaiseksi jopa että hän puolestaan ei vielä olisi tähän keinoon ryhtynytkään, mutta sanoi kyllä ymmärtävänsä asianomaisten motiivit. Näin Balugđić.

Alussa näyttikin siltä, että ainakin osa kroateja olisi tervehtinyt valtiokaappausta tyydytyksellä, sanottiinpa sanomalehdissä kroatien johtajan Matschekin antaneen kuninkaalle tähän suuntaan käyvän neuvonkin. Tämä johtui kuitenkin siitä, että hallitus esti kaikenlaisten tietojen ulospääsyn valtakunnasta ankaran sensuurin avulla, sillä nyt on käynyt selville, että kroatit ja myöskin Matschek ovat jyrkästi diktaturia vastaan. Selvää onkin että kroateilla ei ole mitään hyvää odotettavissa nykyiseltä hallitukselta. Sen ovat jo hallituksen ensimmäiset toimenpiteet Kroatiassa, kotitarkastukset, vangitsemiset, sensuuri ja kirjeiden tarkastus osoittaneet. Hallituksessa on kyllä pari kroatiakin, mutta kroatit eivät tunnusta näitä edustajikseen, koska he aina ovat olleet ulkopuolella kaiken politillisen toiminnan.

Mitään kapinaa tuskin kroatit tulevat yrittämään, sillä sotaväki on hyvin järjestetty ja uskollinen hallituksen kenraaleille. Mutta hyvin epä tietoista on, jaksako Jugoslavia ajanpitkään pysyä nykyisessä laajuudessaan, sillä tyytymättömyys sloveenien ja kroatien keskuudessa yhä kasvaa ja tuskin he aikaa myöden enään

tyytyvät personaaliunioniinkaan, vaan vaativat täydellistä itsenäisyyttä. Ei ainakaan nykyisen hallituksen politiikka saa mitään sovinnollisuutta aikaan; minkä ymmärtää jo siitä, että pääministeri Zivkowitzsch on sama mies, joka johti Aleksanteri Obrenowitschin ja Draga Maschinin murhaajajoukkoa 1903; jopa hän ampui ensimmäisen laukuksenkin.

Wäinö Wrotyński

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Ministeri Wuolijoen raportti no 31.

Berlin.

15/1 1929.

Berlinissä, tammikuun 15 p:nä 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

N:o

86/29.

L. 1180/ae		
3	1180/ae	D. 13 29
4/2-29	2	1180
REKURSA	COMMIS	ASIA
5	CS	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra Ministeri, raporttini N:o 31, aiheista:

Suuren kokoomuksen pohjalle muodostettavan hallituksen muodostamisesta, sekä

Morganin nimitys sotakorvauskommissionin jäseneksi.

Suvaitkaa, Herra Ministeri, ottaa vastaan täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

M. J. Procopé

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é ,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
1919	3/30	Re. D. 19 29
19/1-29	12	112
RYHMÄ		ALIA
5	C5	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 31.

15. I. 1929.

Suuren kokoomuksen pohjalle
muodostettavan hallituksen
muodostamisesta.

Kuten muistettaneen on Saksan nykyinen hallitus n.k. henkilöiden hallitus, josta ne puolueet, joiden miehiä hallituksessa on, eivät ole suoranaisessa vastuussa. Nykyisessä hallituksessa on 4 sosialidemokraattia, 2 demokraattia, 1 sentrumista ja 2 saksalaisesta kansanpuolueesta (Stresemannin puolue) ^{sekä} yksi Baijerin kansanpuolueesta. tarkoitus oli keväällä tätä hallitusta muodostettaessa, että syksyllä olisi muodostettu hallitus, josta samat puolueet olisivat puolueina olleet vastuussa ja sisälsi tämä suunnitelma sen, että sentrumi olisi saanut 2 miestä hallitukseen ja samalla olisi Preussin hallitukseen otettu myöskin saksalaisen kansanpuolueen miehiä, koska Preussin nykyinen hallitus on muodostettu Weimarin kokoomuksesta, jolla Preussin maapäivillä on enemmistö vaikka ei Reichstagissa. Nyt näyttää kuitenkin suuren kokoomuksen muodostaminen kohtaavan siksi suuria vaikeuksia, että on hyvin epäiltävää saadaanko sitä aikaan. Sentrumi, joka keväällä ei tahtonut antaa muuta kuin yhden miehensä hallitukseen, olisi nyt valmis suuren kokoomuksen muodostamiseen ja samoin vaatii sitä saksa-

laisen kansanpuolueen Scholzin johdolla kulkeva oikea siipi. Puhuessani eilen asiasta sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän puheenjohtajan tri Breitscheidin kanssa, jonka tehtäväksi on annettu neuvottelujen hoito muiden puolueiden kanssa, oli hän hyvin skeptillinen suuren kokoomuksen syntyyn nähden. Vaikeudet ovat seuraavat. Kun aletaan puolueiden kesken neuvotella hallituksen uudistamisesta, tulee ensimmäiseksi esille kysymys ohjelmasta. Jos hallitusta ei olisi, toisin sanoen jos juuri olisi hallituspula, voisi ehkä ohjelmasta sopia, mutta kun hallituspulaa ei ole, on hyvin vaikea löytää yhteistä ohjelmaa niin erilaisille puolueille kuin tällä kerralla on kysymys. Varsinkin verotuskysymyksessä syntyy voittamattomia vaikeuksia. Budjetissa on 500 milj. markan vajaus ja se on uusilla veroilla täytettävä. Saksalainen kansanpuolue tahtoo kulutusveroja kuten olutvero y.m. lisättäväksi ja huojuun tulo- ja omaisuusveroon. Sosialidemokraatit vastustavat näitä ja tahtovat m.m. korotusta perintöveroon. Baijerin kansanpuolue vastustaa jyrkästi olutveroa, koska se muka merkitsee ravintoaineverotusta ja on sitäpaitsi siinä suhteessa epäoikeudenmukainen, että siitä kolmas osa joutuu Baijerin maksettavaksi. J.n.e. Kaksi mahtavaa miestä, tällä hetkellä Saksan vaikutusvaltaisimmat, Stresemann ja Preussin pääministeri Otto Braun, ovat sitäpaitsi suurta kokoomusta vastaan. Stresemann on sitä mieltä - vastoin puoluetoveriaan Scholzia - että nykyinen hallitus on vahvin mitä Saksalla on ollut ja Otto Braun on niin kauvan tällä ministeriöllä onnellisesti hallinnut Preussia (siinä on vain kaksi sosialidemokraattia, pääministerinä

Braun ja sisäministerinä Grzesinski) että hän ei tahdo siihen muutosta.

Suuren hallituskokoomuksen aikaansaaminen näyttää siis tällä hetkellä enemmän kuin epävarmalta.

Włodzisław Grzesinski

Morganin nimitys sotakorvaus-
kommissionin jäseneksi.

Saksan politillisissa ja teollisuuspiireissä valitsee suuri tyytyväisyys siitä, että John P. Morgan on nimitetty jäseneksi korvauskommissioniin. Arvellaan että hänen vaikutuksensa Ranskan ja Englannin edustajiin on suuri, koska hän on ollut järjestämässä melkein kaikkia näiden maiden Amerikasta saamia lainoja. Vaikka hän ei olekaan ollut yhtä paljon mukana Saksan sodan jälkeen ottamissa lainoissa, niin luullaan hänen kuitenkin paremmin kuin ehkä kenenkään muun ymmärtävän Saksan maksukykyä, sillä hän on läheinen ystävä Parkert Gilbertille. Saksan omiin jäseniin korvauskommissionissa sitä vastoin vasemmisto ei tunnu olevan tyytyväinen, koska siinä on suurteollisuus liika vahvasti edustettuna, mutta sitä vastoin ei ketään varsinaista kansantalousmiestä.

Wänö Kestö

2/10

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: .....

Ministeri Wuolijoen raportti no 32.

Berlin

8/2 1929.

Berlinissä, helmikuun 8 p:nä 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

N:o 360/29.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
4/180 far. H. 10 29		
11/8-29	3	100
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5.	CS.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 32 aiheesta:

Saksan valtakunnan ja Preussin hallituskysymys.

Suvaitkaa, Herra Ministeri, ottaa vastaan täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Människöshjerte

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. Procopé,

Helsinki.

MINISTERIÖ		
4/130 Sal. 11 29		
11/2-29	3	11/2
RYHMÄ	ASIA	ASIA
5	C5	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 32 .

8. 2. 1929.

Saksan valtakunnan ja
Preussin hallituskysymys.

Suuren kokoomuksen pohjalle muodostettavien Saksan valtakunnan ja Preussin ministeriöiden kysymys on joutunut yhä vaikeampaan tilanteeseen. Ainoa Sentrumin edustaja valtakunnan hallituksessa, kulkulaitosministeri Guerard, on ryhmänsä vaatimuksesta yhtäkkiä eronnut. Sentrum, joka Saksan tasavallan perustamisesta asti on ollut hallituksessa, on nyt siis ulkopuolella, vaikkakin Germania välttää vielä käyttämästä sanaa oppositiossa. Kysyttyäni valtiokansleri Mülleriltä eilen, mitä nyt seuraa, vastasi hän että neuvoteltuaan asiasta Hindenburgin kanssa, olivat he olleet yksimielisiä siitä, että hallitus ei eroa ennenkuin saa epäluottamuslauseen parlamentilta. Preussin pääministeri Braun, jonka myöskin eilen tapasin, ilmoitti yhä edelleenkin jatkavansa neuvotteluja Saksan kansanpuolueen jäsenten ottamisesta Preussin kabinettiin ja siis suuren kokoomuksen muodostamisesta Preussissa, vaikka Preussin maapäivillä nykyisellä Weimarin kokoomuksellakin on enemmistö. Kun kysyy syytä Sentrumin menettelyyn, saa selityksen, että Sentrumissa on nykyään liian monta pientä

eikä yhtään suurta johtajaa. Stegerwald, Kaas ja Wirth riitelevät johdosta, mutta kukaan heistä ei ole riittävän voimakas syrjäyttämään toisia. Persoonakysymykset astuvat senvuoksi liiaksi etualalle. Yhtenä syynä Sentrumin viimeaikaiseen horjuvaan politiikkaan on epäilemättä se, että uskonnolliset kysymykset, s.o. Sentrumin ajama katoollisuus, eivät enää kykene yhtä suuressa määrässä kuin ennen, varsinkin kulttuuritaistelun aikana, tuomaan ihmisiä vaaliurnalle. Sentrumin suuri vaalitappio viimevuotisissa vaaleissa johtui juuri tästä. Nyt koettavat uudet johtajat hakea muita ohjelmakysymyksiä, jotka paremmin "vetäisivät", mutta kun niistä ollaan sosialisesti siksi epähomogeenisessä puolueessa kuin Sentrum on erimieltä, niin on seurauksena nykyinen sekaannus ja hapa-roiminen.

Myöskin erimielisyys Saksalaisen kansanpuolueen ja Sentrumin välillä konkordaattikysymyksessä on jonkun verran vaikeuttanut hallituksen muodostamista. Sosialidemokraatit olisivat ilmeisesti kypsät konkordaattiin tai niinkuin sitä sosialidemokraattisella taholla nimitetään sopimukseen (Vertrag), mutta Kansanpuolue muka vanhana kulttuurin ja vapaamielisten aatteiden kannattajana haraa vastaan. Tämä kysymys ei kuitenkaan riitä yksinään selittämään Sentrumin ja Kansanpuolueen huonoja välejä, vaan on siinäkin persoonakysymykset tekijänä. Stresemannin ja Sentrumin ulkopolitiikan johtajan Kaasin välit eivät näet ole hyvät ja väitetäänpä että Kaas mielellään istuisi Stresemannin tuolilla.

Sentrum koetti saada myöskin Baijerin kansanpuolueen edustajan Müllerin kabinetissa, postiministeri

Schätzelin, eroamaan, mutta tämä ei onnistunut, vaan vielä Schätzel suostui vastaanottamaan kulkulaitosministerinkin salkun Guerardin jälkeen.

Sentrumin menettely näkyy saaneen osakseen sanomalehdistössä sangen ankaran arvostelun. Huomautetaan, että juuri samana päivänä kuin korvauskommisionin saksalaiset jäsenet lähtevät koko Saksan tulevaisuudelle tärkeisiin neuvotteluihin, ja jolloin Saksan kansan täytyisi olla ulospäin mahdollisimman ehjän, Sentrumi koettaa saada aikaan hallituspulan.

Mämo Wuolijoki

42

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5

ASIA:

Ministeri Uralijoen raportti no 33.

Berlin.

13/2 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Berlinissä, helmikuun 13 p:nä 1929.

FINLANDS BESKICKNING

N:o 392/29.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 51/30 hel. 1929		
48/2-29 n:o	LIT.	
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 33, aiheista:

I. Preussin ja Baijerin riita, sekä

II. Ukrainan kysymys.

Suvaitkaa, Herra Ministeri, ottaa vastaan täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Wäinö Wasthjärvi

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é ,

Helsinki.

LÄHETYSKÄRTTI		
5/130/ae 13. 2. 29		
13/2-29	2	LTE
RYHMÄ		ALUE
5	CS.	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 33 .

13. 2. 29.

I.

Preussin ja Baijerin riita.

Saksan valtakunnan suurin heikkous on yhä vielä monien osavaltioiden verrattain suuri itsenäisyys. Senvuoksi kauvaksi näkevät valtiomiehet koettavat innokkaasti ajaa Saksan yhtenäisyyttä (Einheitsstaat) ja osavaltioiden hävittämistä.^{+) Minkälaisia vaikeuksia kuitenkin on voitettava, ennenkuin epäluulo ja ristiriidat Pohjois- ja Etelä-Saksan, pääasiallisesti Baijerin, välillä on poistettu, osoittaa äsken käyty kiivas väittely Preussin ja Baijerin pääministerien välillä. Selostamme sitä seuraavassa sanomalehtien mukaan.}

Preussin ja Baijerin viimeaikaisista suhteista on Preussin pääministeri Braun antanut vartavasten koolle kutsutulle lehdistökonferenssille seuraavan selonteon:

"Münchener Telegramm-Zeitungin" tammikuun 31 päivän numerossa julkaistun uutisen mukaan ovat Baijerin pääministeri Held, ministerit Schmelzle ja Gürtner esittäneet

---

^{+) Kyllä Saksan "pieni" vallankumous todella oli pieni, kun se ei edes pystynyt luomaan yhtenäistä Saksan valtakuntaa.}

lehdistön edustajille valtakunnan ja osavaltioiden välisen neuvottelujen kulun tavalla, joka vääristellyn sisällön ja mahdottoman muodon kannalta vaatii vastauksen. Koska Baijerin ministerit eivät katso olevansa sidotut neuvottelujen luottamuksellisuuteen, kuten oli sovittu, täytyy minunkin rikkoa se voidakseni selvittää kysymyksen.

Joulun ja uuden vuoden välillä kävi Baijerin pääministeri puheillani neuvottelemassa monesta ratkaisemattomasta sisäpoliittisesta kysymyksestä, jotka koskevat etenkin valtakunnan ja osavaltioiden suhteita. Tämän neuvottelun tuloksena oli m.m. keskinäinen sopimus siitä, että valtakunnan hallitus kutsuisi koolle kaikkien niiden osavaltioiden edustajat, joilla on esitettävänä korvausvaatimuksia valtakunnalle. Olimme yhtä mieltä siitä, ettei olisi miellyttävää, jos yksityiset osavaltiot esittäisivät korvausvaatimuksensa valtakunnan Gerichtshofille osottamallaan valituksella. Olimme pikemminkin sitä mieltä, että olisi tarkotuksenmukaisempaa keksiä yhteisessä konferenssissa yleinen järjestelymuoto, jonka puitteissa otettaisiin huomioon valtakunnan ja osavaltioiden rahataloudellinen asema. Konferenssin koollekutsuminen tuli minun huolekseni.

Kuluvan vuoden tammikuulla pidettiin tämä konferenssi Berlinissä valtakunnan kanslerin toimiessa puheenjohtajana. Konferenssissa mainitsi valtakunnan rahaministeriön edustaja, että osavaltioiden taholta on esitetty seuraavat korvausvaatimukset:

Preussi .

1. Korvausvaatimus, joka koskee rauhansopimuksen toimeenpanossa menetettyä, käyttökelpoista valtionomaisuutta,

Saar-alueen kaivokset mukaan luettuina; muttei Yläslesiaa; vaatimuksen on valtakunta arvioinnut 3 1/2 miljardiksi kultamarkaksi. Toistaiseksi on suoritettu 50 miljoonaa v. 1925.

Saar-alueen kaivosten tuottamasta voitosta ei toistaiseksi mitään.

2. Jäännösmäärä Preussin rautateitten luovutuksesta valtakunnalle, 4,8 miljardia paperimarkkaa, jonka kohtuullista aufwerttausta ja korkoja vaaditaan.

3. Vaaditaan suoritettavaksi takaisin Preussin v. 1920 valtion rautateitten liikenteen hyväksi ennakolta maksumäärä, joka korkoineen lasketaan 55,7 miljoonaksi kultamarkaksi.

4. Muita pienempiä vaatimuseriä, joita ei tarvitse tässä yksityiskohtaisesti luetella.

Baijeri.

1. Korvausvaatimus valtakunnan hiilikaivoksista (Pfalzissa), 30 miljoonaa, joista jo on suoritettu 5,1 miljoonaa v. 1926.

2. Jäännöserä rautateitten luovutuksesta, 560 miljoonaa paperimarkkaa, jonka aufwerttausta vaaditaan.

3. Jäännöskorvaus postilaitoksen luovutuksesta, 520 miljoonaa paperimarkkaa, jonka aufwerttausta vaaditaan.

4. Vaaditaan erikoisen olutverorasituksen aufwerttausta, koska valtakunnan Gerichtshof on julistanut pätemättömäksi huhtikuun 9:nä 1927 säädetyn lain ja sen edelliset lait.

Edelleen Saksi, Württemberg, Baden, Hessen, Mecklenburg-Schwerin, Oldenburg, yhteensä 3425 miljoonaa paperimarkkaa - enimmäkseen korvausta luovutetuista rautateistä - joiden aufwerttausta vaaditaan. Lisäksi esittävät nämäkin osavaltiot erilaisia vaatimuksia omaisuusarvojen menetyksen johdosta.

Konferenssissa koettivat Baijerin edustajat saada ratkaisun, että heidän vaatimuksensa pantaisiin kaikkien muiden

edelle ja ratkaistaisiin välttämättä niiden maiden edustajista, joilla ei ole etuja valvottavana postilaitoksen ja olutveron korvausasiassa.

Sitä vastustivat muiden osavaltioiden edustajat, samoin minä ja esitimme vaatimuksen, että koko korvauskysymys olisi järjestettävä yleisesti valtakunnan ja osavaltioiden rahataloudellista asemaa silmälläpitäen.

Jotta päästäisiin johonkin käytännölliseen tulokseen, ehdotin konferenssille, että rautateitten luovutuksesta johtuneitten korvausvaatimusten järjestely siirrettäisiin ajankohtaan, jolloin valtion rautatiet taas joutuvat valtakunnan hallituksen vapaaseen hallintaan.

Koska jo tämäkin ehdotus, jonka puitteissa Preussi, jonka vaatimus koski lähes viittä miljardia, joutuisi enimmänsä uhraamaan, kohtasi vastustusta osavaltioiden taholta, en ajanut ehdotusta edelleen, vaan ehdotin, että valtakunnan hallitus laatisi konferenssissa lausuttujen mielipiteitten mukaisesti ehdotuksen, joka sen mielestä näyttäisi vastaavan valtakunnan rahatalouden kestävyyskykyä. Tämän ehdotuksen pohjalla sitten neuvoteltaisiin seuraavassa osavaltioiden konferenssissa. Neuvottelujen luottamuksellisuudesta sovittiin, mutta Baijerin ministerit ovat, ikävä sanoa, sen rikkoneet, antamalla selityksiä lehdistön edustajille.

Se pakottaa minut vastaamaan julkisesti näihin selityksiin. Haluan tosin tällöin vain kajota oikaisemaan eräitä karkeita väristelyjä. On väitetty Preussin tehneen konferenssissa mitä pahimpia vaikeuksia, kun se esitti keskusteltavaksi uusista vaatimuksista. Se ei ole totta. Olen pikemminkin ponnistellut, kuten Baijerin pääministerin kanssa oli jo sovittu, viemään koko vaikean korvauskysymyksen valtakunnan ja osavaltioiden kannalta siedettävään ratkaisuun.

Minä en tosin ole ollut valmis myöntämään, että Baijerin vaatimukset oli asetettava kaikkien muiden edelle.

Edelleen on Baijerin lehdistökonferenssissa väitetty Preussin esittäneen neuvottelujen kuluessa uuden vaatimuksen menetetyistä valtionomaisuudesta 3 1/2 miljardia. Sekään väite ei pidä paikkaansa. Tämä vaatimus on tehty jo v. 1919 ja Preussin hallitukselle on valtakunnankanslerin kirjelmällä ilmotettu, että valtakunnan hallitus hyväksyy vaatimuksen. Osa korvausvaatimuksesta on jo maksettakin.

Kun Baijerin pääministeri edelleen selitti lehdistön konferenssissa, että "Baijeri on jotakin antanut valtakunnan eduksi, Preussi on jotakin menettänyt valtakunnan tappioksi", voin siihen vain huomauttaa, että Baijeri on tosin postilaitoksen, jonka Preussi jo v. 1867 korvauksetta luovutti valtakunnan omaisuusarvoksi, antanut valtakunnan eduksi ja samalla luovuttanut sille tappion, jonka postilaitos Baijerin alueella tuotti, mutta Preussi on menettänyt arvokkaita omaisuusobjekteja, metsiä, maatiloja ynnä vuorikaivoksia, jotka tuottaisivat sille vuosittain huomattavia tuloja, valtakunnan eduksi, jolle ne korvataan vahingonkorvaustilillä.

Herra pääministeri on sitten vielä väittänyt, että Baijerin vastustaja on Preussi, joka leventeleiksen valtakunnan rahataloudessa ja tahtoo kovertamispolitiikallaan viedä osavaltiot tuhoon.

Tämän väitteen johdosta voin vain todeta, että siitä puuttuu kaikkalainen tosiasiallinen pohja, ja edelleen lausua pahoitteluni, että sitä preussiläisvastaista mielialaa, joka näyttää Baijerissa olevan traditio, vastuunalaisten valtiomiesten taholta ravitaan väärillä väitteillä.

Ottamalla huomioon valtakunnan ja osavaltioitten vaikean aseman, pitäisi välttää kaikkea mikä, kuten nyt

herrojen Baijerin ministerien menettely, on omiaan hämmentämään osavaltioiden keskenäisiä suhteita ja niiden suhtautumista valtakuntaan.

Ja kun Baijerin rahaministeri mainitussa konferenssissa sanoi Preussin asennetta häpeämättömyydeksi - väite, jommoista valtiuelämässä ei ole vielä koskaan esiintynyt - voin, vedoten aikaisemmin esittämiini tosiseikkoihin, huomauttaa siihen vain, että sellaista keskustelusuhteyttä ei liene vielä milloinkaan kuultu Saksan sisäisessä valtiuelämässä eikä se ole paikallaankaan, jos mielitään harrastaa osavaltioiden keskinäistä hedelmällistä yhteistyötä koko valtakunnan parhaaksi. Voin vain pahoitella, että tämä herrojen Baijerin ministerien menettely on äärettömästi vaikeuttanut sen tavattoman tärkeän kysymyksen ratkaisua, jommoinen on osavaltioiden valtakunnalle tekemä vahingonkorvausvaatimus.

W. M. W. W. W. W.

Berlinin lähettilään raportti N:o 33.

II

Ukrainan kysymys.

Suomen valtakunnan tulevaisuudelle mitä tärkeimpiä kysymyksiä on, voiko Venäjä vastaisuudessa säilyttää nykyisen suuruutensa vai tapahtuuko yhä edelleen eri kansallisuuksien eroamista äiti-Venäjästä. Jos esimerkiksi Ukraina vähitellen sekä kielen että olojen puolesta eroaa suur-Venäjästä niin paljon että se muodostaen eri kansallisuuden ja eri kulttuurin haluaa erota Venäjästä, on jällelle jäävä pohjoisen osa Venäjää jo verrattain vaaraton naapuri. Kun Berlinissäkin poliittiset piirit mielenkiinnolla seuraavat Ukrainan kansalliskysymyksen kehitystä, täällä kun on erään ukrainalaisen itsenäisyyspuolueen (Skoropatskin) keskuskin, katsomme olevan syytä selostaa, mitä eräs ukrainalainen poliitikko on näistä asioista kertonut lähetyksessä käydessään lähetyksihteeri Yöntilälle. Olen asiasta keskustellut m.m. venäläisen Danin kanssa ja hän sanoi ukrainalaisten nykyään harjoittavan voimakasta kansallista agitatiota ja saavan paljon rahaa Englannista.

"Sen johdosta että n.s. Ukrainan kysymys on viime aikoina askarruttanut eräitä Saksen lehtiä, otin tämän kysymyksen hiljattain puheeksi erään tšekiläisen ulkoministeriön Venäjän asiain erikoistuntijan kanssa saadakseni tietää, miten asiaan täällä suhtaudutaan. Puhuttelemani henkilö, joka ei vähäksynty ukrainalaisten nykyistä poliittista toimintaa, lupasi saattaa minut

yhteyteen Berlinissä toimivan, kansallismielisten ukrainalaisen keskusjärjestön johtajan, professori Kuzielan kanssa, jonka kertojani väitti täällä parhaiten tuntevan p.o. kysymyksen.

Pari päivää sitten oli minulla professori Kuzielan kanssa pitkä keskustelu, jonka kuluessa hän esitti pääkohdittain seuraavaa:

Kansallismielisten ukrainalaisten päämääränä on riippumattoman, yhtenäisen Ukrainan luominen kaikista ukrainankielisistä alueista Venäjällä, Puolassa, Rumaniaassa ja Tshekkoslovakiassa. He ovat vaatimuksissaan jyrkempiä kuin n.s. Petljuralainen ryhmä, joka rakentaa toiveensa Puolan ja Romanian apuun eikä sen vuoksi nimenomaan vaadi näiden maiden ukrainalaisten alueitten liittämistä vastaiseen Ukrainaan. (Kertojani väitti tämän suunnan saavan rahallista tukea m. m. näiden maiden hallituksilta.)

Kansallismieliset ukrainalaiset eivät tahdo samassa määrin turvautua vieraitten valtioiden apuun, vaan luottavat enemmän omaan voimaansa ja uskovat määrätietoisella propagandalla, valistustoiminnalla j. n. e. sekä Neuvosto-Venäjällä että sen ulkopuolella vähittellen saavuttavansa päämääränsä. Tähän suuntaan lukeutuvat m. m. Puolan sejmissä olevat neljä ukrainalaista ryhmää, joille muuten on yhteistä sekin, etteivät ne tunnusta Puolan valtiota, koska se ei ole toteuttanut ukrainalaisille ja valkovenäläisille Riian sopimuksessa takaamaansa autonomiaa.

Kanadan ukrainalaiset ovat tehneet virallisen esityksen Kanadan valtuutetulle kansainliitossa Danduran-dille, jotta hän ottaisi k. liiton seuraavassa neuvostokokouksessa puheeksi Puolan ukrainalaisten "sorrin" ja vaatisi edellämainittujen kansainvälisten sitoumusten

täyttämistä. Kertojani tiesi, että Kanadassa toimivat Ranskan ja Puolan diplomaattiset edustajat ovat tämän johdosta ryhtyneet vastatoimenpiteisiin.

Ukrainalaisten poliittinen toiminta on jossain määrin hermostuttanut puolalaisia, jotka sen vastustamiseksi ovat turvautuneet, kuten kertojani väitti, jopa provokationiinkin. Tämän tiliin on luettava eräissä puolalaisissa lehdissä hiljattain julkaistu, Berlinistä tiedoitettu fantastinen uutinen, että tšekäläiset ukrainalaiset ovat muka vastikään kenraalien Lundenorffin ja Groenerin johdolla pitäneet salaisen konferenssin, jossa olisi päätetty ryhtyä valmistamaan aseellista hyökkäystä Puolaa vastaan.

Ukrainalaisten toiminta Neuvosto-Venäjällä on tähännyttä vallan anastamiseen Ukrainan kommunistisessa puolueessa ja venäläisten ja juutalaisten syrjäyttämiseen sekä yleensä koko Neuvosto-Ukrainan ukrainalaistuttamiseen.

Kuten tunnettua oli Neuvosto-Ukraina alkuaikoina vain nimellisesti ukrainalainen. Sikääläiseen kommunistiseen puolueeseenhan kuului pääasiallisesti venäläisiä ja venäläismielisiä juutalaisia, jotka suhtautuivat vihamielisesti Ukrainan kansallisiin ja taloudellisiin pyrkimyksiin. Tsaarivallan sortopolitiikan vuoksi oli myöskin Ukrainan sivistyneistö liian heikko voidakseen asettua vastustavalle kannalle. Mutta vastustus tuli Ukrainan talonpoikien taholta, jotka muodostavat 85 % maan koko väestöstä. Siellä kuohui alinomaa ja Moskovan toimenpiteitä boikotettiin, kunnes Venäjän Neuvostohallitus ja komintern näkivät parhaaksi luopua Ukraina- ja talonpoikainvastaisesta politiikasta. Moskovan uuden politiikan tarkoituksena, jonka ohjelmaan kuului Ukrainan kielen kohottaminen maan kieleksi

erikoisen ukrainalaisen paikallisen armeijan luominen ja venäläisen byrokraattisen painon hävittäminen, oli voittaa puolelleen Ukrainan nuori sivistyneistö ja laajat talonpoikaisjoukot sekä samalla ulkopoliittisesti herättää myötätuntoa kommunismia kohtaan Puolan ja Rumanian ukrainalaisissa. Siitä saakka kun Neuvosto-Ukrainan perustuslaki vahvistettiin (31.1.24) ja Ukraina sai määrättyt rajat, oman hallituksensa ja hallintonsa, on kansallismieli maassa ~~IXI~~ huomattavasti voimistunut.

Virallisten tietojen mukaan oli Ukrainan kommunistisessa puolueessa v. 1918 -19 n. 7 %, 1927 51,9% ja nykyään n. 60 % ^{ukrainalaisia,} Hallinnollisella ja kunnallisella alalla on kehitys käynyt yhtä suotuisaan suuntaan. Moskovan kominternin pääsihteerin antamien tietojen mukaan oli Ukrainan virkamiehissä joulukuussa 1927 54,3 % ukrainalaisia, 1928 vuoden alussa 60 ja tämän vuoden alussa n. 66 %. Sanomalehtiä oli Ukrainassa ~~IXI~~ 1.4.27 54 ukrainankielistä ja 34 muunkielistä ja aikakauskirjoja vastaavasti 57 ja 35. v. 1928 oli ukrainankielisiä sanomalehtiä ja aikakauskirjoja jo 360 eli 65 % kaikista Neuvostoukrainassa ilmestyvistä sanomalehdistä ja aikakauskirjoista. Mitä opetuslaitokseen tulee on siellä nykyään 80 % kansakouluista, 60 % keskikouluista ja yli 50 % korkeakouluista ukrainankielisiä.

Ukrainan yhä edistynyt itsenäistyminen sekä poliittisella, sivistyksellisellä että taloudellisella alalla on jo muodostunut siksi huomattavaksi tekijäksi, että Moskoaa ei enää voi sille samalla tavalla kuin alkuaikoina sanella siellä käskyjä, vaan on sen yhä suuremmassa määrässä otettava huomioon tämän

kansallisen alueen omia tarpeita ja etuja.

Moskovan ja Harkovin välillä käydään parillaan neuvotteluja Kurskin ja Kubanin alueiden liittämisestä Ukraina. Kertojani arveli, että näille alueille tullaan joka tapauksessa myöntämään autonomia ellei niitä vielä saataisikaan yhdistetyiksi Ukrainaan.

Kansallismielisten ukrainalaisten, joilla on runsaasti kannattajia kaikissa piireissä Neuvostoukrainassa, tarkoitus on aste asteelta kaikilla aloilla herättää ja ylläpitää voimakasta kansallista mieltä, jotta Ukraina kerran voisi Neuvostoliitolle ilmoittaa ja myös panna täytäntöön täydellisen eron siitä, johon se on hallitusmuotonsa mukaan oikeutettu.

Itä-Euroopan olojen vakiintuminen ei riipu siitä, tuleeko Moskovaan toiset vallanpitäjät tai toinen hallitusmuoto, vaan pääasiallisesti itä-Euroopan valtiollisten rajojen muuttamisesta. Puolassa (Itä-Galiziassa, Volhyniassa, Cholmissa), Rumaniassa (Bukovinassa, Bessarabiassa) ja Tšekkoslovakiassa (Karpaatti-Ukrainassa) asuva 8 milj. nouseva väestö tulee luonnollisesti aikaa myöten vaatimaan alueittensa liittämistä emämaahan. Mitä Petljuran suunnan toimintaan tulee, väitti kertojani, että koko länsi-Ukraina vastustaa sen suunnitelmia sen puolalaisystävällisen orientoinnin vuoksi.

Hetman Skoropatskin suunnan ryhmä on monarkistinen ja klerikaalinen. Se ei tahdo rikkoa välejänsä kokonaan Moskovan kanssa. Tällä suunnalla on kannattajia etupäässä vain Ukrainan entisten suurtilallisten keskuudessa."

Liitän tähän samalla eräiden saksalaisten lehtien lausuntoja Ukrainan kansainvälisestä merki-

tyksestä :

Müncheniläisessä aikakauskirjassa "Zeitwende", viime tammikuun numerossa kirjoittaa professori Hans Koch m. m. Yhä enemmän on Saksan käännettävä katseen-
sa lännestä itään ja yhä suuremmissa määrin kasvaa kauppaintressi Intian kauppateihin. Ratkaisematta on yhä Dardanellien kysymys ja Byzantin kohtalo . . . . .
Kaikkia näitä tosin kansainvälisiä kysymyksiä ei voi-
da nyt eikä tulevaisuudessakaan ratkaista ilman UK-
rainaa, siitä saakka kuin se Brest-Litovsk-rauhanteossa vuosisatojen jälkeen jälleen esiintyi eurooppalaisessa konsertissa itsenäisenä valtiona, kun sille oli tur-
vattu määrättyt elinmahdollisuudet . . . . . Siitä lähtien ei voitane enää jättää huomioonottamatta Ukrainan kansallisvaltiota Europan tulevia kansainvälisiä ky-
symyksiä käytännöllisesti ratkaistaessa.

"Deutsche Tageszeitungissa" 12.1.29 kirjoitti tohtori von Renteln kansallisesta käymisestä Venäjällä alleiviivaten erikoisesti kansallis-ukrainalaisen agita-
tion yhtenäisyyttä Neuvostoliiton rajan tuolla ja tällä puolella ja Ukrainan kysymyksen suurta aktu-
alisuutta, joka jo on siirtynyt "euroopalaisen poli-
tiikan etupiiriin" ja joka on saavuttanut eräiden länsivaltioiden erikoista huomiota. "Ajatus Ukrainan irrottamisesta Neuvostoliitosta ja sen itsenäistytttämi-
nen ei ole mikään mielikuvituksen tuote, vaan perus-
tuu eräisiin oleviin tosiasioihin. Kansallis-ukrainai-
laisen liikkeen kasvaminen saa tämän seikan nojalla Neuvosto-Ukrainassa suurta huomiota osakseen ja vielä
enemmän sen vuoksi, koska liike on havaittavissa myöskin Puolan ukrainalaisilla alueilla. . Kanavat joita myöten kansalliset virtaukset kulkevat Neuvosto-Ukrai-
nassa eivät kommunistisen terrorin vuoksi ole aina selvästi nähtävissä. Koska tämän kansallisen liikkeen aallot jo menneinä vuosina kerrasta kertaan kokosi-
vat yhä laajempia piirejä ja koska niiden tunnus-
merkkinä nykyään on silmään pistävä yhtenäisyys, ovat ne erikoisen merkitykselliset myös kaikille Europan valloille."

Sejmin edustaja Wilhelm Spitzer huomautti hil-
jattain katsauksessaan sejmin työhön, joka oli jul-
kaistu "Kattowitzin Zeitungissa" m. m. "Tästä nähdään mitä selvimmin, että Ukrainan kysymys ei ole yksin-
omaan Puolan sisäpoliittinen kysymys vaan pikemminkin koko itä-Europan politiikan kulmakivi. Jokaisen, joka ei tahdo antaa tapahtumien kulun yllättää itseään, tulee sen vuoksi, riippumatta siitä mille kannalle asettuu, ~~tulee~~ omistaa tälle kysymykselle erikoista huomiota."

"Jungdeutschen" numerossa 279 ~~279~~ Karsky: "Koko Ukrainan kansallisuuskysymys, joka asettaa kansan, kaik-
kien ukrainalaisten alueitten yhdistämisen etualalle välittämättä henkilökohtaisista johtajakysymyksistä, on koko linjalla eteenpäin menossa. Vahvistunut itsetie-
toisuus, uusi sivistyneistö ja johtajaluokka näyttä-
vät pitävän huolta siitä, että Ukrainan alue ja kan-
sa ei tulevaisuudessa enää ole oleva vieraiden etu-
piirien kohteena. Kansa ottaa itse päivä päivältä yhä enemmän kohtalonsa käsiinsä ja on muuttuva pian määräväksi tekijäksi läheisen idän kysymyksiä uudelle-
leen järjestettäessä."

M. M. W. W. W. W. W.

EF

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5*

OSASTO: *C5*

ASIA:

Ministeri Wuolijoen raportti no 34.

Berlin.

14/2 1929.

Berlinissä, helmikuun 14 p:nä 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESICKNING

N:o 393/29.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 6/131 Re. D. 19 29		
20/2-29	No	Liik.
5	C 5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 34 aiheista:

- I. Vähemmistökansallisuuksien kysymys, sekä
- II. Litvinowpakti.

Suvaitkaa, Herra Ministeri, ottaa vastaan täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Mannerheim

Herra Ulkoasiaiministeri
Hj. J. Procopé,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 6/181 Ae. D. 1929		
20/2-29	2	EST
RYHMÄ	Uusi	ASIA
5	C5	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

=====

raportti N:o 34 .

=====

14. 2. 29.

I.

Vähemmistökansalli-
suuksien kysymys.

Viime neuvoston kokouksessa Luganosssa tuli vähemmistö-kansallisuuksien kysymys aivan odottamatta esille Zaleskin puheen kautta, johon Stresemann äkäisesti vastasi. Tästä väli-kohtauksesta kerrotaan täällä seuraavaa.

Zaleski oli edellisenä päivänä sopinut Stresemannin kanssa, että viimeisessä istunnossa ei enää puhuta, vaan korkeintaan joku lyhyt yleisluontoinen lausunto. Aamulla oli Zaleski sitten kuitenkin sanonut Schubertille: je suis forcé de parler quelques mots. Istunnossa hän sitten antoi tunnetun aggressiivisen lausuntonsa, johon sitten Stresemann nyrkkiä pöytään lyöden vastasi. Puheesta kerrotaan Briandin olleen yhtä hämmästyneen kuin Stresemannin, sillä ei hänellekään ollut asiasta edeltäpäin ilmoitettu. Tästä johtuikin sitten Briandin puheen kylmä sävy Zaleskin puhetta kohtaan.

Että Zaleskin puhe oli edeltäpäin valmistettu on varmaa, sillä se oli valmiiksi käännetty sekä ranskan että englannin kielille. Tästä saivat saksalaiset vielä todistuksen, sillä neuvoston selostaja, jaapanilainen Sato, kirjoitti seuraavana päivänä Stresemannille, että hän kyllä tiesi Zaleskin

puheesta, mutta hän ei voinut siitä Stresemannille edeltäpäin ilmoittaa, koska oli Zaleskille antanut kunniasanansa.

Kerrotaan edelleen, että Zaleskilla itsellään ei olisi ollut halua puhua, mutta että hän oli saanut valmiit paperit eräältä Pilsudskia hyvin lähellä olevalta everstiltä käskyllä että näin on puhuttava.

Alotteestaan Stresemann ilmoittaa, että se on aivan lyhyt ja kuuluu: Die Garantie des Völkerbundes für die Bestimmungen zum Schutz der Minderheiten. Hän ei aijo sitä paljon perustellakaan ennenkuin vasta seuraavassa Kansainliiton yleiskokouksessa. Asiaa ei ole vielä hallituksessa enemmän kuin ulkoministeriössäkään valmisteltu, joten mitään perusteluja ei ole saatavissa.

Asiasta oli myöskin Zaleski lähettänyt Geneveen aloitteen, jossa esitetään kaikkien maiden vähemmistökansallisuuskysymyksiä asetettavaksi Kansainliiton suoranaisen valvonnan alaisiksi. Sananmuoto ei ole tarkemmin täällä tunnettu.

Kun Ranskan hallitus sai tästä kuulla, alkoi sängen välillä sähkösanomain vaihto Quai d'Orsayn ja Wirschobovan välillä, josta seurauksena oli, että Zaleski peruutti aloitteensa. Mikä vahinko, sanoi Stresemann, sillä hän olisi ollut valmis ensimmäisenä allekirjoittamaan Puolan aloitteen.

Myöskin Canadian edustaja on tehnyt aloitteen menettelytavasta vähemmistöjen valituksissa.

Männövuolijoki

Berlinin Lähettilään raportti N:o 34 .

14. 2. 29.

II.

Litvinowpakti.

Tshitsherin, joka vielä oleskelee Berlinissä, on ollut koko Litvinowin paktia vastaan. Samoin olisi Saksan ulkoministeriö ollut, jos siltä olisi kysyty, mutta asiasta ilmoitettiin täällä vasta samana päivänä, kun ehdotus Varsovaan tehtiin. Arvellaan, että koko alote syntyi suureksi osaksi Litvinowin kunnianhimosta saada "nimensä sanomalehtiin". Venäjälle oli kuitenkin pettymys, että Puola ja Rumania yhtyivät siihen, sillä Litvinow oli varma että ne eivät yhtyisi ja hän olisi taas saanut tilaisuuden toivottaa Venäjän rauhanrakkautta ja haukkua kapitalistivaltioita, joka Venäjän nykyisissä sekavissa sisäpoliittisissa oloissa olisi ollut omiaan kääntämään huomion pois omista asioista.

Varmalta taholta olen saanut tietää, että Liettuan kanssa oli etukäteen sovittu Venäjän alotteesta ja Liettua oli mielellään mukana vekarajalkaa Puolalle heittämissä.

M. A. W. W. W. W. W.

520

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Ministeri Wuolijoen raportti no 35.

Berlin

22/3 1929.

Berlinissä, maaliskuun 22 p:nä 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

N:o 682/44.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 9 / 1132 Rec. 13 29		
28/3-29	To	LL
RYHMÄ	LUKUNUMERO	ASIA
5	C5	

H e r r a   M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 35, aiheesta:

Saksan talousarvio vuodelle 1929.

Suvaitkaa, Herra Ministeri, ottaa vastaan täydelli-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Mänselmann

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. Procopé,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
9	132	he. 1929
28/3-29		
5	C	S.

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään
=====

raportti N:o 35.

22. 3. 29.

Saksan talousarvio vuodelle 1929.

Saksan sisäpolitiikan rikkiäisyys johtuu suureksi osaksi nykyisestä ahtaasta ajasta. Budjetin teko on ollut erinomaisen vaikea, koska taloutta on rasittamassa vanha velka, noin 600 milj. Rmk., jo vuodelta 1926 ja kassavarat ovat niin lopussa, että rahaministerin on tarvinnut lainata lähes 200 milj. Rmk. siksi kunnes verotulot ehtivät tulla kassaan. Teen seuraavassa selkoa Saksan talousarviosta ja sen käsittelystä eduskunnassa. Varainhoitokausi alkaa Saksassa huhtikuun 1 päivänä ja päättyy maaliskuun viimeisenä.

Vakinaisen talousarvion summa on 9,922 milj. Rmk. (ed.v. 9,563 milj.) ja ylimääräisen 289,1 miljoonaa (ed.v. 146,2 milj.), joten koko talousarvion loppusummaksi tulee 10,211 miljoonaa (ed.v. 9,709 milj.).

Tulopuolen huomattavinmat erät ovat: verotulot 6,385 milj. (6,060), tullit ja kulutusverot 3,117 milj. (2,802) .

Menoeristä mainittakoon

valtakunnan presidentti	0,657 milj. (0,706)
eduskunta	8,1 " (8,4)
valtakunnan kansleri	2,4 " (2,5)
ulkoasiainministeriö	68,3 " (63,8)
sisäministeriö	28,3 " (27,1)

miehitettyjen alueitten ministeriö	9,2 milj.	(9,3)
talousministeriö	17,5 "	(16,1)
työministeriö	795,8 "	(450,1)
(sosiaalivakuutus	467,4 milj.	(300,7)
työnvälitys ja työttö- myysvakuutus	174,3 "	(0,05)
puolustusministeriö	611,2 milj.	(610,5)
(maasotaväki	471,7 milj.	(470,9)
laivasto	138,4 "	(138,5)
oikeusministeriö	13,8 "	(13,7)
maatalousministeriö	9,7 "	(9,7)
kululaitosministeriö	144,4 "	(119,6)
eläkkeet	1744,4 "	(1780,3)
valtiovelka	436,5 "	(485,8)
finanssiministeriö	500,0 "	(499,5)
osavaltioille	3272,0 "	(3207,8)
poliisilaitokselle	195,0 "	(190,0)
sisäiset sotarasitukset	252,4 "	(214,1)
ulkonaiset sotarasitukset, vahingon- korvaus	1540,0 "	(1227,5)
kertakaikkisia menoja	223,2 "	(594,5)

Lisääntyneet menot, jotka kokonaistalousarvion puitteis-
sa ovat 502 miljoonaa ja jotka tosiasiallisesti merkitsevät 379
miljoonan suurista vajeusta, on hallitus suunnitellut kattaa, kun
uusiin lainoihin ei ole ajateltu turvautua, lisääntyvillä vero-
tuloilla. Tuloveron on laskettu tuottavan 30 miljoonaa, yhtiö-
veron 50, omaisuusveron 104, perintöveron 20, liikevaihtoveron 70,
autoveron 45, vakuutusveron 5, arpajaisveron 10, kuljetusveron
40, tupakkaveron 45, makeisveron 10, olutveron 165, viinamonopolin
90 ja muitten kulutusverojen 5 miljoonaa enemmän kuin edellisenä
vuonna. Varsinaisina veronkorotuksina on tällöin pidettävä olut-

veron, viinamonopolin, perintö- ja omaisuusveron korotusta. Näiden korotusten yhteissumma on 379 miljoonaa.

+

Esittäessään Reichstagille hallituksen talousarvioehdotuksen lausui valtakunnan finanssiministeri H i l f e r - d i n g m.m. seuraavaa:

*Ymmärrän, että alenevan konjunktuurin vallitessa verorasitus tuntuu erikoisen raskaalta. Käsitän myöskin, että taloudellisen pulakauden aikana heikon pääomamuodostuksen ongelma on äärettömän tärkeä kysymys. Senvuoksi täytyisi ensimmäisen tien olla säästäväisyyden tie, menojen supistaminen, missä se suinkin on mahdollista. Sallikaa minun lyhyesti osoittaa, että tämä säästäväisyyden tie, tämä menojen supistaminen on ylen vaikeaa. Sillä se summa, jossa tosiasiallisesti voidaan säästää, ei ole ylettömän iso. Ensimmäisellä silmäyksellä 10 miljardin talousarvioon voisi luulla olevan perin helppoa pyyhkiä 300-400 miljoonaa. Näistä 10 miljardista menee siirtoina osavaltioille ja valtakunnan poliisilaitokselle 3,5 miljardia; jäljelle jää 6,5 miljardia. Näistä 6,5 miljardista on runsaasti puoli miljardia käytettävä valtakunnan lainojen korkoihin. Jää 6 miljardia. Näistä 6 miljardista menee 3,5 miljardia sodan suorituskuluihin, siis Lontoon sopimuksen täyttämiseen, sisäisiin sotakorvauksiin, sodassa mukanaolleitten ja heidän omaistensa huoltoon. Jää 2,5 miljardia. Tästä määrästä on annettava puoli miljardia hallintokustannuksiin, jotka tarvitaan, jotta tulot voidaan periä. Jäljelle jää 2 miljardia, joista ylimalkaan voisi poistoja tehdä. Näistä kahdesta miljardista on enemmän kuin 400 miljoonaa henkilökohtaisia menoja, jotka on laillisesti taattu ja joita siis ei lakia muuttamatta voi vähentää. Tällä määrällä on suoritettava sotalaitoksen menot 750 miljoonaa,

sosiaaliset menot 800 miljoonaa, taloudelliset ja sivistysmenot, hallintokoneiston menot, valtakunnan presidentistä alkaen."

+

Reichstagissa vaati säästäväisyystoimenpiteitä pääasiallisesti saksalainen kansanpuolue, jonka mielestä talousarvio on saatava tasapainoon veroja korottamatta. Olutveron korottamista vastaan on varsinkin baijerilainen eduskuntaryhmä, samoin sentrum. Saksalainen kansanpuolue ei ole voinut osoittaa, mistä säästöt olisi tehtävä.

Kun hallituskokoomusta ei ole saatu aikaan ja hallituksessa olevat puolueet ovat näin erimielisiä, ei varsinaista tulo- ja menoarviota saatu valmiiksi ajoissa, siis ennen 1 päivää huhtikuuta. Hallitus oli senvuoksi pakoitettu esittämään hyväksyttäväksi 3 kuukauden hätäbudjetin n.k. Notetat, jonka eduskunta sitten hyväksyikin. Jos tällä ajalla Parisin korvauskongressi^{fe} pääsee sopimukseen ja korvaussumma tulee pienemmäksi Dawesin suunnitelman vuotuismaksua 2,5 miljardia, on budjetin lukkoon saaminen helppoa. Viimeisistä sanomalehtiutisista päättäen näyttää niinkuin vuotuismaksuksi tulisi 1,750 miljoonaa, joten budjetti tulisi ilman lisäverotusta umpeen. Korvaussumma tulisi kyllä tälläkin tavoin aika rasakaaksi Saksalle, sillä kuoletusajaksi on ajateltu 58 vuotta, mutta ylivoimainen se tuskin enää olisi.

Sikäli kuin tunnen mielialaa politillisissa piireissä vastaa 1750 miljoonan vuotuismaksu suunnilleen sitä, mihin toivottiin päästävän, mutta 58 vuotta pidetään aivan liian pitkänä aikana, koska se liiaksi sitoo tulevia polvia. Joka tapauksessa luulen sen suuren epävarmuuden ja toivottomuuden tunteen, joka nykyään painaa leimansa koko taloudelliseen elämään, jossakin määrin poistuvan, kun lopulliset tulokset Parisin

neuvotteluista tulevat julkisuuteen. Toivottavasti se tavaton rikkinäisyys ja katkeruus, joka nykyään vallitsee politiikassa, myöskin vähitellen haihtuu.

Wainö Ruolijoki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5

ASIA:

V.a. Asiamiehittäjä Yntiläin raportti no 36.
Berlin.

2/4 1929.

Kauppi

Berlinissä, huhtikuun 2 p:nä 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

N:o 781/52.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
10/132 hae		29
6/4.29	5	C5
5	C5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra Ministeri, raporttini N:o 36 aiheista:

I. Oikeiston mielialoja Saksassa.

Hugenbergin vetoamus Amerikkaan.
Diktatuuripuuhiesta.

II. Stresemannin politiikan arvostelua.

Suvaitkaa, Herra Ministeri, ottaa vastaan täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

V.a. Asiasinhaitaja: *Pyönttilä*

Herra Ulkoasiainministeri
Hj. J. P r o c o p é ,
Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
10/132 ka. D. 11 29		
6/4 29	9	LL
REKIA		
5	es	

Suomen Berlinin Lähetystön raportti N:o 36 .

2. 4. 29.

I.

Oikeiston mielialoja Saksassa.

Hugenbergin vetoamus Amerikkaan.

Kuluneen maaliskuun lopulla antoi tšekäläisille poliittisille piireille erikoista puheenaihetta salaneuvos Hugenbergin Amerikkaan lähetetty poliittinen kirje, jossa vedotaan amerikkalaisten vaikutusvaltaan korvauskysymyksen lopulliseksi järjestämiseksi. Tämä Saksan suurimman oikeistopuolueen (Deutsch-Nationale Volkspartei) johtajan melkoista huomiota herättänyt kirje oli kuun alussa, mikäli minulle on kerrottu, toimitettu kolmelle tuhannelle amerikkalaiselle valtio- ja sanomalehtimiehelle, mutta ei ollut tarkoitettu lehdissä julkaistavaksi. Oli kuitenkin itsestään selvää, että senlaatuinen asiakirja, jo sensatioarvonsa vuoksi, tulisi julkisuuteen. Kirje oli kokonaisuudessaan seuraavan sisältöinen:

"Die augenblicklichen Diskussionen über die definitive Regelung der Tribute, die Deutschland zahlen soll, geben einer Anzahl prominenter amerikanischer Persönlichkeiten ausgezeichnete Gelegenheit, ihren gewichtigen Einfluss für eine endgültige Befriedung Europas und damit der ganzen Welt in die Wagschale zu werfen. Diese Befriedung ist jedoch unerreichbar, solange eine definitive Regelung nicht in Übereinstimmung gebracht wird mit den Gesetzen der Vernunft und der Gerechtigkeit und solange sie nicht auf Deutschlands Zahlungsfähigkeit abgestellt wird. Sie kann nicht erreicht werden, wenn Deutschland die Position nicht behauptet, die es in Anspruch setzt, Wächter der Kultur in dem Sinne bleiben, in dem

die Kultur von den Vereinigten Staaten gehütet wird. Die Feinde des deutschen Volkes ausserhalb und innerhalb unsrer Grenzen bestehen darauf, dass Deutschland und hauptsächlich der konservative Teil seiner Bevölkerung, dem allgemein die vage Bezeichnung Reaktionäre gegeben wird, verantwortlich für den Kriegsausbruch war. Das Werk jener berühmten Historiker jedoch, die ihre Arbeit der Aufhellung dieser Frage widmeten, und umfangreiches dokumentarisches Archivmaterial haben die Wahrheit der Worte bewiesen, die Hindenburg auf dem Tannenberger Schlachtfeld sprach: "Wir traten reinen Herzens in den Krieg ein und benutzten unser Schwert mit reinen Händen." Die Deutschnationale Volkspartei erkennt den hohen Wert der Bemühungen des Staatssekretärs Kellogg, die Ächtung des Krieges durch einen Pakt, der alle Nationen vereint, herbeizuführen, durchaus an. Wir sympathisieren mit diesen Bemühungen. Wenn wir trotzdem den Beitritt zum Pakt im Reichstag ablehnen, so nur wegen der Unmöglichkeit, freiwillig den untragbaren Statusquo anzuerkennen, der durch den Versailler Vertrag geschaffen wurde. Dieser Vertrag beraubte Deutschland seiner Souveränität und soll Deutschland zu einer

blossen Kolonie für die Alliierten herabdrücken.

Ohne fremde Hilfe kann Deutschland die Lasten der Zahlungen nicht tragen. Tatsächlich konnten die Zahlungen deutscher Tribute nur durch Anleihen, die Deutschland gewährt wurden - hauptsächlich von Amerika - aufgebracht werden. Tatsächlich war Deutschland seit dem Daweschen Abkommen nicht imstande, irgendwelchen Betrag aus eignen Mitteln zu zahlen. Die Amerikaner zahlen deswegen in Wirklichkeit die Tributlasten, die Deutschland aufgezwungen wurden. Die Amerikaner sind es, die - zweifellos im guten Glauben, aber nichtsdestoweniger tatsächlich - den französischen Militarismus finanzieren und England die Mittel liefern, seine Kriegsschiffe zu bauen. Die Amerikaner sind es auch, die dem deutschen Marxismus die Mittel für sozialistische Experimente in Verwaltung und Wirtschaft liefern. Deutschland verliert allmählich durch Abzapfung der Tribute, die es durch Anleihen zahlt, seine finanzielle Substanz. Es ist eine absolute Lüge, zu behaupten, dass Deutschlands Prosperität zunimmt, ebenso wie es eine absolute Lüge ist, Deutschland für zahlungsfähig zu erklären. Die Deutschnationale Volkspartei

wünscht eine verständige und gerechte Lösung des Tributproblems und der Fragen, die damit zusammenhängen. Die Revision, die endgültig sein soll, muss innerhalb der Grundsätze bleiben, die Präsident Wilson in seinen 14 Punkten proklamierte und auf deren Grundlage das deutsche Volk seine Waffen niederlegte. Sie muss notwendigerweise auf Deutschlands wirtschaftlicher Leistungsfähigkeit basiert sein und muss gewissenhaft in Rechnung setzen, was Deutschland bereits gezahlt hat. Nur eine gerechte Endlösung wird Deutschland in den Stand setzen, die Aufgaben zu erfüllen, die ihm durch die geographische Lage aufgezwungen wurde, nämlich den

Schutz der zivilisierten Welt vor dem Bolschewismus eine Aufgabe, zu deren Erfüllung die kultivierten, gut informierten und fortschrittlichen Elemente der ganzen Welt wirklich einhellig beitragen sollen. Wenn Deutschland durch unverständige Politik und durch untragbare Lasten in Verzweiflung getrieben wird, wird es ebenfalls in die Arme des Bolschewismus getrieben. Nur dann und nicht vorher wird Deutschland wahrscheinlich eine ^{Gefahr} ~~Gefahr~~ für die ganze Welt werden.

Die Deutschnationale Volkspartei hält den Gedanken der Privateigentums aufrecht als Basis jeder Art staatlichen Lebens. Sie lehnt daher ab, mit dem Sozialismus einen Kompromiss zu schliessen. Sie weigert sich aus dem gleichen Grunde - als einzige grosse Partei Deutschlands - die Regierung mit Sozialdemokraten zu teilen. Tatsächlich ist es nur durch die Hilfe anderer Parteien möglich, dass die Sozialdemokratie sich ihre marxistischen Regierungsexperimente leisten kann. Der Sozialismus ist der erste Schritt zum Bolschewismus. Deswegen stellt die Deutschnationale Volkspartei das einzige Bollwerk gegen das Chaos dar. Unsre besondere Sache ist ebenso die Sache der Mitglieder jedes Volkes, die wünschen, das Chaos zu bekämpfen. Wenn durch unverständige Regelung der Tributfrage unser Kampf vereitelt wird, wird ein gewaltsamer Einbruch des Chaos in Deutschland und Europa die Folge sein, und dies Ereignis könnte die ganze zivilisierte Welt gefährden. Denn der Bolschewismus und der Sozialismus sind nicht besondere Produkte Russlands, sondern eine Seelenkrankheit der industriellen Menschheit, die wie die Grippe über Ozeane reisen kann. "Unsre Sache ist ebenso die Ihre."

Tämä kirje, joka oivallisesti kuvastaa Saksan oikeistopiirien suhdetta erinäisiin maan nykytärkeihin kysymyksiin, ei ole tietenkään voinut olla antamatta aiheita eri suuntiin käyviin kommentaarioihin ja ajatuksenvaihtoon.

Stresemannin äänenkannattaja "Kölnische Zeitung" myöntää, että Hugenberg oli asiallisesti suurin piirtein oikeassa ja että Saksan kansan laajat piirit puolueisiin katsomatta saattavat yhtyä kirjeessä esitettyihin mielipiteisiin, mutta arvelee että tuollaisesta julistuksesta on maalle enemmän vahinkoa kuin hyötyä, koska sen on esittänyt henkilö, jolla ei ole siihen minkäänlaisia valtuuksia. Lehti kysyy: "Uskooko Hugenberg, että Amerika voi pitää sellaisen puolueen johtajaa - puolueen, joka on täysin hylkäävällä kannalla hallituksen sovintopoliittikkaan nähden, joka on äänestänyt Kelloggin sopimusta vastaan, joka vastustaa kaikkia paşsifistisia pyrkimyksiä, joka on ohjelmaansa ottanut monarkian uudelleen voimaansaattamisen Saksassa - oikeutettuna vaatimaan Saksalle lievempää kohtelua korvauskysymyksessä. - - H. on kirjeellään tahdittomasti alentanut maansa hallituksen arvoa ulkomaalla."

Kaikki Hugenbergin puolueen lehdetkään eivät voi kokonaan hyväksyä tätä "omituista kirjejuttua". Niinpä "Deutsche Allgemeine" huomauttaa, että suuri osa kirjeestä voidaan sellaisenaan niellä, mutta pitää sen sävyä liian virallisena, jollaista ainoastaan ulkoministeri tai oppositionin johtaja, joka pyrkii hänen tilalleen, on oikeutettu käyttämään. Lehti ei myöskään kannata sitä, että Saksan sisäisistä vihollisista julkisesti puhutaan ulkomailla ja katsoo, että kysymys yksityisomaisuuden hyväksymisestä ei ole minkään yksityisen puolueen monopoli enempiä kuin "sopimus sosialistien kanssa" tietäisi

yksityisomaisuuden kieltämistä. On väärin väittää, että taktillinen hallituskumppanuus sosialistien kanssa merkitsisi taistelua yksityisomaisuutta vastaan.

Johtavat keskustalehdet tuomitsevat kirjettä paljon ankarammin, korostaen, ettei ole oikein sopusoinnussa saksal.kansallisen puolueen aina näennäisesti niin suuresti kunnioitetun kansallisen arvon kanssa tällä tavoin ja tällaisin keinoin kosia Amerikan suosiota ja rinnastaa Saksan etuja puolueen etujen kanssa. "Kirjeen lähettäminen osoittaa poliittista kömpelyyttä ja tahdittomuutta". Ullstein lehti "Berliner Montagspost" vaati viranomaisia puuttumaan asiaan, koska "kirje on täysin ristiriidassa Saksan ulkopolitiikan kanssa".

"Vorwärts" vertaa Hugenbergin kirjettä Wilhelm II. "mielettömiin" puheisiin ja huomauttaa että H:n asema ei ole kestävä niin kauan kuin W:n, vaikkakin lehti mielellään suo oikeistopuolueelle tämäntapaisen johtajan. Sos.dem. eduskuntaryhmä, puheenjohtaja tri Breitscheid, on pitänyt tarpeellisena kirjeen johdosta antaa amerikkalaiselle **United Presselle** seuraavan selityksen:

"Wenn Herr Hugenberg in seinem Schreiben an amerikanische Zeitschriften den Wunsch nach einer verständigen und gerechten Lösung des Reparationsproblems ausspricht, einer Lösung, die sowohl die Vorleistungen wie die wirtschaftliche Leistungsfähigkeit Deutschlands berücksichtigt, so gibt er damit nicht seiner und seiner deutschnationalen Freunde Hoffnung Ausdruck, sondern der Hoffnung aller Parteien ohne jeden Unterschied. Leider sagt er nicht, wie nach seiner Meinung die gerechte Lösung aussehen soll, und deshalb bringen seine Darlegungen in diesem Punkte weder etwas Neues noch etwas Positives. Indessen kann der Inhalt seines Briefes keinen Zweifel daran lassen, dass es dem Führer der Deutschnationalen Partei keineswegs in erster Linie um das Reparationsproblem zu tun ist. Es liegt

ihm vielmehr daran, die Unterstützung der amerikanischen Nation für die Politik seiner reaktionär-monarchistischen Partei gegen die Sozialdemokratie und den Sozialismus zu erhalten. Zu diesem Zwecke wagt er es, von dem inneren Feind zu reden, wider besseres Wissen den Sozialismus als den ersten Schritt zum Bolschewismus zu bezeichnen und den Amerikanern auseinanderzusetzen, dass sie durch ihre Anleihen den deutschen Marxismus die Mittel für sozialistische Experimente liefern. Ich bin überzeugt, dass diese Methode, die Lebensfrage einer Nation zu benutzen, um ein anderes Volk vor den Wagen parteiegoistischer Interessen zu spannen, in den Vereinigten Staaten ebenso als verächtlich empfunden wird wie in Deutschland."

Saksan eduskuntaan, joka huhtikuun 16 päivänä palaa pääsiäislomaltaan, ei voi olla puuttumatta tähän kirjettuun ja Hugenberg, ⁱⁿ joka tähän asti on tarkoin välttänyt kaikkia yhteenottoja poliittisten vastustajiensa kanssa, täytynee nyt astua esiin vastaanottamaan eri tahoilta tulevaa löylytystä.

Diktatuuripuuhista.

Samanlainen epätoivon sävy, joka kuvastuu Hugenbergin kirjeessä, on havaittavissa yleensä oikeistolaitien sisäpoliittisissa kirjoituksissa. Utta virikettä tyytymättömyyden ilmauksiin ovat tietenkin antaneet hallituskokoumusneuvottelujen raukeaminen, talouselämässä ilmenneet vaikeudet, kasvava työttömyys, epävarmuus korvausneuvottelujen tuloksista j.n.e.

Puolueyhöimien taistelujen kohteeksi on muodostunut itse parlamentaarinen järjestelmä, jota äärimmäiset oikeistomiehet pitävät kaiken pahan juurena. ja ympäri

maata järjestämissään kokouksissa, sanomalehdistössään toittavat parlamentarismia rappeutumista. Niinpä oikeistopoliitikko v. Freytag-Loringhofen joku aika sitten kirjoitti "Deutsche Zeitungissa" : "Meidän kannaltamme on yhdentekevää millaiset kuolevanjärjestelmän viime vivahtukset ovat. Odotamme rauhallisesti ratkaisua, se ei ole enää kaukana. Sitten me ryhdymme toimintaan." Tämä toiminta on toistaiseksi rajoittunut oikeiston taholta järjestetyissä agitatio- ja kokouksissa esitettyihin mielenilmauksiin.

"Vorwärts" tiedotti viime maaliskuun 25 päivän numerossaan, että Baijerin saksalais-kansallisten johtaja, valtiopäivämies Hilpert on liittynyt diktatuurin kannattajiin. Hilpert oli hiljattain ryhmänsä puoluekokouksessa, puhuessaan parlamentarismia vararikosta, vaatinut diktatuurin kansallisen itsesäilytystahdon välttämättömäksi pelastajaksi.

Samaan henkeen on Hugenbergin lehdistö jo pitemmän ajan työskennellyt Baijerissa. Myöskin Hittlerin ryhmän miehet ovat viime aikoina olleet maaseudulla vilkkaassa toiminnassa ja peittelemättömästi puhuneet pian tapahtuvasta "romahduksesta". Samanaikaisesti on ollut havaittavissa veljeilyä kansallis-saksalaisten ja kansallis-sosialistien kesken, jolloin Kapp-putschin ajoilta tunnetun Ehrhardtin nimi on jälleen sukeltautunut esiin. Kapteeni Ehrhardt on Baijerin kansallismielisten ylioppilaiden toivo ja häntä sikäläinen järjestynyt nuoriso pitää ainoana, joka täysin tuntee ja tietää, mitä Saksan nykyinen asema vaatii.

Ryhtymättä tarkemmin analysoimaan edelläesitettyjen seikkojen merkitystä ja mahdollista vaikutusta Saksan tuleviin oloihin, olen tässä yhteydessä vain tyytynyt niiden selostamiseen oireellisina ajanilmiöinä.

Berlinin Lähetyksen raportti N:o 36.

II.

Stresemannin politiikan arvostelua.

Oikeiston taholta parlamentarismia ja nykyistä hallitusta vastaan tähdätty ankara arvostelu ei ole tietenkään voinut olla kohdistumatta Stresemanniinkin ja hänen lähes kuusivuotisen ministerikautensa ulkopoliittiseen suuntaan.

Hänen arvostelijansa väittävät yhä, että tämä politiikka, joka alusta alkaen on perustunut sovinnollisuuteen ja yhteistyöhön länsivaltojen kanssa, liioittelematta on kärsinyt täyden haaksirikon. Kaikki viimevuosina tehdyt uhraukset ovat muka osoittautuneet turhiksi. Tasa-arvoisuuteen perustuvasta sovinnollisuudesta on Saksa nyt etäämpänä kuin milloinkaan ennen. Suuresti ylistetty Locarnon henki, jonka tuli saattaa kansat lähemmäksi toisiinsa, on enää vain utakuva. Geneven viimeinen kokous on avannut optimistienkin silmät huomaamaan, että Saksa on yksin, aivan yksin maailmassa. Molemmat Locarnon miehet, Briand ja Chamberlain, antoivat Stresemannin selvästi ymmärtää, etteivät he hänestä enää halua mitään tietää. Ranskan ja Englannin kesken uudistettu liitto, jonka kärki on suunnattu Saksaan vastaan, on näyttänyt oikean karvansa.

Kansainliitto on jälleen osoittautunut keinoksi, jolla Versaillesin "pakkodiktatoin" avulla luodut Euroopan valtiolliset olot turvataan ja ylläpidetään. Aseistariisumiskonferenssi on hiljakseen sammunut; muiden maiden varustukset yhä kasvavat, Saksa yksin on aseistariisuttu. (tosin paperilla). Reininmaan tyhjentämisestä vaijetaan. Yhä seisovat ranskalaiset Reinin varrella, huolimatta Locarnosta, Kansainliitosta, huolimatta Kelloggin sopimuksesta.

Ei ole minkäänlaisia toiveita rajojen sovinnollisesta järjestelystä eikä Versaillesin "Schandpaktin" tarkistamisesta. Saksa on Locarnossa luopunut vaatimuksista Elsass-Lothringiin. Ja Parisista käsin on tulossa uusi orjuutus, joka uhkaa lamauttaa Saksan talouselämän kahden miespolven ajaksi.

Saksa on todella "in splendid isolation". Tilanne on samanlainen kuin ennen sotaa, ainoastaan sillä erotuksella, että Saksan sotilaallisen ja taloudellisen voimattomuuden vuoksi olosuhteet nyt ovat paljon huonommat. Ranska ja Englanti ovat likempänä toisiaan kuin koskaan ennen ja Belgia on lisäksi niiden liittokumppanina; Puola on ulkopoliittisesti vahva samoin kuin Tshekkoslovakia, Rumania, ja Jugoslavia, jotka ovat erinäisellä sotilassopimuksella kytketyt Ranskaan; Italian kanssa ei ole minkäänlaista yhteyttä, puolueettomat vallat ovat enemmän tai vähemmän epäsuopeita; Venäjän taholta sen oman heikkoutensa vuoksi on yhtä vähän odotettavissa kuin Amerikasta, joka tosin on valmis tekemään kauppoja Saksan kanssa, mutta muuten ei pane kortta ristiin sen hyväksi. Saksan häviö maailmansodassa on sodanjälkeisellä, 10-vuotisella diplomaattisella tappiolla lopullisesti lyöty lukkoon.

Edelläesitetyssä valossa kuulee täällä ei ainoastaan oikeistopiireissä vaan muuallakin suurin piirtein kuvattavan Saksan nykyistä ulkopoliittista tilaa eikä säästetä sanoja Stresemannin politiikkaa arvosteltaessa. Sovinnollisuuden politiikka on ollut se side, joka on liittänyt keskustan sosialidemokratiaan ja Stresemannin on täytynyt jatkuvasti seurata Locarnon linjaansa, koska toisenlainen suuntaantuminen olisi heti järkyttänyt hänen

sisäpoliittista asemaansa. On ilkeästi huomautettu, että Stresemannin ulkopoliittikka on johdettavissa sisä- tai oikeammin puoluepoliittisista näkökohdista, jotka ovat läheisessä yhteydessä hänen henkilökohtaisten kunnianhimonsa kanssa.

Kun oikeiston taholla vaaditaan ulkopoliittisen suunnan muuttamista tai uusia miehiä johtoon, tulee kysyneeksi, miksi juuri Deutschnationalit, ollessaan hallituksessa, olivat itse valmiit hyväksymään "Locarno politiikan" eivätkä osoittaneet mitä toista ulkopoliittista suuntaa olisi pitänyt noudattaa.

V.a. Asiainhoitaja:

Armas Jortila

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

V. a. Asiamiehittäjä Yöntilän raportti no 37.
Berliin

12/4 1929.

Berlinissä, huhtikuun 12 p:nä 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

N:o 837/67.

11/132 Re 2:33 29		
16/4-29	3	Lit
FINLAND	GERMANY	ASIA
5	CS	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra Ministeri, raporttini N:o 37, aiheista:

Saksan hallituspulan selvittely.

Kenraali Le Rondin toiminta Danzigissa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

V.A. Asiainhoitaja: *Alföntila*

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é ,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
11132/100 1929		
16/4-29		111
RYHMÄ	LUOKA	ASIA
5	ES	

Suomen Berlinin Lähetystön raportti N:o 37.

12. 4. 29.

Saksan hallituspuolan selvittely.

Saksan sisäpoliittisen tilanteen ja lähinnä hallituspuolan selventämisestä ovat huomattavasti edistäneet hallituspuolueiden ~~sihtori~~ (sos.dem., kansanpuolueen, demokraattien, Baijerilaisen kansanpuolueen ja talouspuolueen) ja sentrumin raha-asiaintuntijain toista viikkoa käymät neuvottelut budjetissa olevan vajauksen johdosta. Kun näissä neuvotteluissa vihdoin päästiin tulokseen ja 380 milj. suuruinen vajeus saatiin alennetuksi 130 milj. markkaan vähentämällä puolustusmenoja 27 milj. , sosiaalisia menoja 36 milj., kulkulaitosministeriöltä 36 milj., eläkkeitä 25 milj. j.n.e., joita supistuksia asianomaiset puolueet suostuivat kannattamaan, olivat pahimmat esteet voitettut ja pohja laajemmalle hallituskokoomukselle luotu.

Kun hallitusta täydennettiin kolmella sentrumin johtavalla politikolla, samalla kun demokraattien toinen edustaja hallituksessa, tähänastinen oikeusministeri Koch-Weser sai väistyä "yleisen edun vuoksi", oli kauvan toivottu laajempi kokoomushallitus saatu syntymään.

Th. von Gerard, joka ulkonaisesti oli aiheuttanut hallituspuolan luopumalla kulkulaitosministerin salkusta, palasi takaisin oikeusministerinä. Vapaamielisellä taholla ei erikoisemmin luoteta tämän uuden katolilaisen oikeusministerin

haluun ja tahtoon edeltäjänsä vireillepanemien huomattavien lainsäädännöllisten alotteiden, kuten avioeroa ja aviottomien lasten oikeudellista asemaa koskevien uudistusten edelleen kehittämiseen.

Uusi kulkulaitosministeri Adam Stegerwald, joka varhemmin on ollut jäsenenä ja pääministerinä Preussin hallituksessa, on tullut tunnetuksi m.m. kristillisten ammattiyhdistysten puheenjohtajana.

Josef Wirth, joka ei ole ollut hallituksessa senjälkeen kuin hänen myrskyinen kanslerikautensa päättyi v. 1921, on saanut ^{miehi} ~~la~~itettyjen alueiden ministerin salkun, tulematta kuitenkaan varakansleriksi, jota asemaa hän viime vuonna turhaan tavoitteli. (Tästä kysymyksestä muodostui silloin, kuten tunnettua, suuren kokoomuksen kompastuskivi.)

Onko sitten nyt muodostettu hallitus suuri kokoomus? Siitä täällä väitellään. Hallituspuolueet ovat taipuvaisia vastaamaan kysymykseen myönteisesti. Mutta oikeiston taholla on pilkallisesti huomautettu "paikatusta tynkähallituksesta", joka on vain hätävarana toistaiseksi, seuraavaan pulaan saakka. Hallituspuolueiden lehdet eivät halua antautua väittelyihin termeistä, vaan korostavat enemmän asian suurta käytännöllistä merkitystä ja toteavat tyydytyksellä, että on saatu hallitus, jossa ovat edustettuina 5 keskustapuoluetta ja jonka toiminnasta nämät puolueet ovat vastuussa.

Uuden kokoomuksen kaksi päätehtävää on kannanotto Parisin korvausneuvottelujen tuleviin tuloksiin nähden ja talousarvion pikainen päätökseen saattaminen. Näiden kahden asian käsittelyssä on hallituksen meneteltävä niin, että suuren kokoomuksen yhteistyö muodostuu jatkuvaksi yhteistoiminnaksi. On huomautettu, että tämän edellytyksenä on se, että hallitus ei enää päästä johtoa käsis-

tään.

Kolmen sentrumin puolueen johtohenkilön hallitukseen meno tuli täällä suurelle yleisölle yllätyksenä. Kuulee ihmeteltävän, miksi kaikki tämä ei voinut tapahtua jo viime kesänä heti vaalien jälkeen, ja miksi on näin kauvan tuhlattu aikaa hedelmättömään politikoimiseen ja erilaisten ohjelmien ja vaatimusten esittämiseen.

Mitä tämän hallituksen elinikään tulee, on täällä se käsitys, että se voi pysyä tavallista pitemmän ajan pystyssä. Ulkoakäsin ei mikään vaara sitä uhkaa, sillä kun on suuri enemmistö takanaan eduskunnassa. Kunhan vaan hallituksen omassa keskuudessa, johon kuuluu siksi monta itsenäistä persoonallisuutta, ei synny hajaannusta, voinee Saksan kansa taas joksikin aikaa säilyä hallituspulilta.

Ryöntäjä

Kenraali Le Rondin toiminta Danzigissa.

Kenraali Le Rondin valitseminen Danzigin ~~halli~~ Werftin hallintoneuvoston puheenjohtajaksi ei ole tällä voinut olla herättämättä eräänlaista kummaksumista. Arvellaan, että tällainen vaali ei olisi muuten tullut kysymykseen, elleivät englantilaiset olisi äänestäneet Ranskan ja Puolan periaatteiden mukaisesti. Tšekäläisissä diplomaattipiireissä ei katsota tämän Saksalle epäystävällisen vaalin kohdistuvan juuri nimenomaan Saksaan, vaan pikemmin Venäjää vastaan. Viitataan siihen, että Le Rondin poliittinen toimintapiiri on viime vuosina käsittänyt Varsovan, Bukarestin j.n.e. ja että hänen päätehtävänsä on jo kauan ollut Venäjän saartaminen. Saksalaiset, jotka tuntevat Le Rondin hänen toiminnastaan Ylä-Slesiassa toimitetun kansanäänestyksen ajoilta, eivät tietenkään erikoisen suopeasti suhtaudu hänen suunnitelmiinsa.

Alfönteli

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Ministeri Wuolijoen raportti no 38.

Berlin.

18/4 1929.

Berlinissä, huhtikuun 18 p:nä 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

N:o 857/71.

L. 12/132 ka. : 29		
22/4-29	5	CS-
5	CS-	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 38 aiheesta:

Itävallan politilliset ja taloudelliset olot.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioi-
tukseni vakuutus.

M. J. Procopé

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é ,

Helsinki.

ULKOASIA MINISTERO		
12/132/100.1129		
22/4-29	2	100
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Os.	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 38.

18. 4. 29.

Itävallan politilliset ja
taloudelliset olot.

Uusin tapaus Itävallan politiikassa on monivuotisen liittokanslerin Ignaz Seipelin äkkiä tapahtunut hallituksesta luopuminen. Tähän odottamattomaan tapaukseen on haettu moniakkin syitä. Eroaminenhan tapahtui, kuten muistettaneen, ilman parlamentin antamaa epäluottamuslausetta, jopa ilman että parlamentissa olisi siitä edes keskusteltu. Sosialidemokraatit selittävät lopultaikin onnistuneensa kukistamaan vihaamansa miehen, toiset taas arvelevat kukistumisen tapahtuneen maalaisliiton (Landesbundin) tyytymättömyyden vuoksi j.n.e. Tosiasiallinen syy oli kuitenkin tyytymättömyys Seipeliin oman puolueen keskuudessa. Ei niin paljon Seipelin politiikkaan kuin hänen persoonaansa. Seipel on suljettu, erittäin kylmä ja vallanhimoinen luonne. Hän poikkeaa täydellisesti miellyttävästä, seuranhaluisesta itävaltalaisesta tai, paremmin ehkä, wieniläisestä luonteesta. Hänellä ei sanota olevan läheisiä ystäviä ja uskottuja, sillä hän osaa vain käskää. Puolustusministeri Vaugoinin ja raha-

ministeri Kienböckin, jotka molemmat ovat olleet ulko-
naisesti katsoen pystyviä ministereitä, sanotaan olleen
täydellisesti Seipelin käskyläisiä. ja mitä he ovat
aikaansaaneet, se on Seipelin työtä. Tämä sisäinen dik-
taattorin asema saattoi lopulta hänet niin vihatuksi,
että eräs suursaksalainen poliitikko saattoi minulle sanoa
että Seipel on enemmän vihattu omassa puolueessaan kuin
sosialidemokraattien keskuudessa. Jossakin määrin totuutta
saattaa tässä lausunnossa ollakin, sillä hänen suurin
vastustajansa, sosialidemokraattisen puolueen johtaja Otto
Bauer, kirjoitti hänestä, kun eräs oikeistolehti vaati
Alkion tapaan voimakasta miestä, seuraavasti: Oltakoonpa
Seipelistä muuten mitä mieltä tahansa, niin voimakkaampaa
ja intelligentimpää miestä kuin Seipel on turha Itä-
vallasta hakea. Ja mielestäni Otto Bauer oli oikeassa.

Mitä nyt seuraa, kysyttäne.

Aseman selvittäminen ei suinkaan ole helppoa,
sillä jonkunlainen puolueiden välien selvitys täytyy to-
dennäköisesti tapahtua ennenkuin uusi hallitus voi syn-
tyä. Suurin riitakysymys on vuokrasäännöstelyn järjestä-
minen. Nykyiset vuokrathan ovat, kuten tunnettua, vielä
sodanaikaiset ja inflation kautta pudonneet, niin että
ne vastannevat suunnilleen yhtä prosenttia rauhanaikai-
sista vuokrista. Sosialidemokraattien suuri äänimäärä
vaaleissa (43 % edustajista) onkin osaksi riippunut
siitä, että Wienin vuokralaiset ovat äänestäneet, puolu-
eistaan huolimatta, sosialidemokraatteja, koska köyhtyneel-
le keskiluokalle on ollut elinehto saada pitää edes
katto päänsä päällä. Nyt ovat sosialidemokraatit suostu-
neet vähän hellittämään vuokrasäännöstelyä ja sallimaan
vuokrain korotuksen ainakin 15 prosenttiin, ehkäpä vähän

korkeammallekin. Tämän etenkin sen vuoksi, että Wienin talot uhkaavat rappeutua. Ruotsin lähettiläs Undén, joka hyvin tuntee Wienin talot, koska Ruotsin valtio viime vuonna osti oman lähetystötilan, sanoikin että jos vuokrasäännöstely nykyisessä muodossaan jatkuu, Wien 10 vuoden päästä on rauniokasa. Vastalahjaksi sosialidemokraatit tahtoisivat sovinnollisempaa politiikkaa ja muutamia vihaamiaan miehiä pois johtoasemista. Etenkin puolustusministeri Vaugoinin tahtoisivat he pois. Kansleriehdokkaana mainitaan nykyään Ramek.

Sain juuri kuulla tšekäläisestä Itävallan lähetystöstä, että neuvottelut enemmistön ja opposition välillä ovat katkenneet. Syynä sanotaan olevan, että Seipel ei malta antaa valtaa käsistään, vaan kulissien takana kin hoitaa asiat.

Mitä Itävallan taloudellisiin oloihin tulee, niin eivät ne ole entisestään parantuneet, pikemmin päinvastoin. Teollisuus valittaa, ettei se ole kilpailukykyinen, koska joka puolella Itävaltaa on vastassa korkeat suojelustullit vastapainoksi Itävallan maanviljelyksen suojelustulleille. Työttömyys on suuri - nykyään lienee noin 300,000 työtöntä - ja yritteliäisyys pieni. Työrettelöt ovat sitäpaitsi yleisiä. Viimeksi olivat autoteollisuus-työläiset lakossa ja koko metalliteollisuutta uhkasi sulku. Yleinen ärtyminen niin puolella kuin toisellakin on erittäin suuri. Siitä ovat todistuksena melkein joka sunnuntaiset tappelut (puukotukset kuten Suomessa) Heimwehrmiesten ja tasavaltalaisten suojeluskuntalaisten kesken.

Eräs praktiseeraava lääkäri, joka käy päivittäin kymmenissä kodeissa, kertoi hyvin surullisena huomioitaan. Sanoi viidessä vuodessa wieniläisen keskiluokan kotien rappeutuneen suunnattomasti. Sen huomaa huonekaluissa, liinavaatteissa, matoissa, yleensä kaikessa.

Pikkukaupungeissa ei asianlaita ole kuitenkaan yhtä huono. Mutta Itävallan suurin heikkoushan onkin sen liian suuri pääkaupunki.

Wänö Heikkinen

*Kirjailen myöhemmin Itävallan
taloudellista mahdollisuudesta, kun
olen ehtinyt läpikäydä rauhallisesti
kirjallisuuden.*

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Ministeri Wuolijoen raportti no 39.

Berlin.

19/4 1929.

Berlinissä, huhtikuun 19 p:nä 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

N:o 866/73.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
13 132/ae 1:129		
22/4.29		
5	CS.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 39, aiheesta:

Lyhyt selostus Itävallan ja Jugoslavian matkasta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Männölvalljoki

Herra Ulkoasiaiministeri

Hj. J. Procopé,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
13/132 Re. D. 13 29		
22/4.29		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Os.	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 39.

19. 4. 1929.

Lyhyt selostus Itävallan ja
Jugoslavian matkasta .

Lähdin Berlinistä maaliskuun 23 päivänä Wieniin. Wienissä kävin esittäytymässä uudelle Liittopresidentille Miklasille, joka kyseli Suomen oloista. Tein hänelle selvää nykyisestä hallituksesta, maamme taloudellisesta tilasta, kansan sivistystasosta, suomenkielestä y.m. Valtiokansleri Seipelin luona olin myöskin pitemmällä audienssilla ja kun hänkin kyseli Suomen kansan sivistystasoa ja eroavaisuutta Venäjän oloista, en malttanut olla kehasematta protestanttisen kirkon suurta merkitystä kulttuuriryössä, sillä sen vaikutuksesta Suomen kansa on ollut lukutaitoinen jo vuosisatoja. Seipel valitti Itävallan suuria taloudellisia vaikeuksia.

Hallituksen puolesta vein pääkonsuli Philippille ja poliisitirehtööri Schultzille heille myönnetyt kunniamerkit. Diploomeja ei ollut, mutta ilmoitin ne lähetettävän perästäpäin. Molemmat pyysivät minua lausumaan Suomen Hallitukselle heidän nöyrät kiitoksensa.

Tapasin Wienissä useita politikkoja, sekä hallituspuolueeseen että oppositioon kuuluvia, ja ovat he yleensä

kaikki sangen alakuloisia ja pessimistisiä Itävallan taloudellisten ja politillisten olojen johdosta.

Tapasin myöskin useita lähettiläitä. Pitkässä keskustelussa Ruotsin lähettilään Undénin kanssa - olin hänen luonaan 4 tuntia - koskettelimme n.k. reunavaltioiden politiikkaa. Hän on ollut 6 vuotta lähettiläänä Riigassa ja tuntee sangen hyvin Latvian, Liettuan ja Viron olot. Teen tässä lyhyesti selvää hänen käsityksestään näistä maista.

Mitä ensinnä näiden maiden kansoihin tulee, oli hänellä paras käsitys Viron kansasta. Se on ahkeraa - ei suinkaan siinä mielessä kuin esim. Skandinaviassa - , vähään tyytyväistä ja tulee hyvin hoitamaan pienviljelysmaataloutensa. Joka paikassa, missä esim. lättiläinen ja virolainen kansanaines joutuvat toistensa kanssa kosketukseen, työntää virolainen vähitellen lättiläisen tieltään. Latvian kansa on hänen mielestään paljon saamattomampaa ja kansallisesti heräämättömämpää. Viron kansantalous on koko itsenäisyyden ajan mennyt eteenpäin, Latvian pikemmin taaksepäin. Suurtiloista palstoitetut pienet talonpoikaistilat eivät ole menestyneet samassa määrässä kuin Virossa. Erikoisesti piti Undén arveluttavana, että Latviassa löytyy paljon vastuunalaisissa asemissakin olevia politikkoja, jotka epäilevät Latvian tulevaisuutta itsenäisenä valtiona. Myöskin puutuu Latvialta valtiomiehiä. Heidän suurta mainetta nauttiva Meierovitsinsakin oli Undénin mielestä hurjastelija ja epäluotettava , joka ei olisi menestynyt missään länsieurooppalaisessa valtiossa. Hän kuoli oikeaan aikaan, sillä jos hän olisi elänyt muutaman kuukauden kauvemmin, olisi hän kukistunut skandaalihistorioihin.

Liettuan kansa on yksinkertaista talonpoikaiskansaa ja verrattain ahkeraa. Sekin on kuitenkin pikemmin mennyt taaksepäin kuin eteenpäin. Woldemaraksen huonon sisäpolitiikan vuoksi. Woldemaras itse on lahjakas ja voimakas - liian itsepäinen mies - , mutta hän ei suvaitse ketään rinnallaan eikä tietenkään pysty yksin kaikkia hoitamaan. Varsinkin sisäinen talouspolitiikka on ollut heikkoa. Undénilla oli se pelko, että Venäjä ja Puola voivat milloin tahansa sopia keskenään Liettuan kustannuksella. Väitti että siitä on ollut näiden maiden välillä vakavasti kysymyskin.

Sanoi muuten koko ajan varoittaneensa Ruotsin hallitusta pysymään erossa Baltian politiikasta. Nykyisen Viron lähentelyn Ruotsiin selitti hän siten että Viro pyrkii Ruotsin kautta Suomeen.

Yleiskäsityksenään lausui Undén, että Euroopan vaarallisin kolkka ei ole Balkan, vaan Baltikum.

Wienistä lähdin huhtikuun 2 päivänä Zagrebiin (Agram). Matkustimme yhdessä pääkonsuli Philippin kanssa, jolla Zagrebissa oli pari hallintoneuvoston kokousta, hän kun on osallinen useihin teollisuuslaitoksiin Jugoslaviassa. Tulin hänen kauttaan yhteyteen Jugoslavian teollisuusmiesten kanssa, joka yhteys sitten jatkui koko Belgradissa oloni ajan, niin että voin sanoa jotenkin tarkkaan tuntevani Jugoslavian johtavat teollisuusmiehet. Olin vieraana, paitsi yksityisperheissä, Automobiili-, Jockey- ja Rotariklubeissa.

Agramista lähdin Belgradiin huhtikuun 5 päivänä. Belgradissa kävin tapaamassa useita virkamiehiä eri ministeriöissä, mukanani Berlinissä olevan Jugoslavian lähet-

tilään Balugditsin suosituskirjeet. Politillisia oloja en tietenkään paljon voinut kosketella näiden virallisessa asemassa olevien henkilöiden kanssa, mutta sitä enemmän taloudellisia ja lainsäädäntöä. Tapasin myöskin useita politikkoja, joista tärkein oli Arbeiterkammerin johtaja tri Topalovitsch, tunnettu kansainvälinen sosialidemokraatti. Rotariklubissa pidin esitelmän Suomesta, jolloin loin ensin lyhyen katsauksen maamme historiaan ja sen jälkeen selostin kansallisuuskysymyksiä, sivistysoloja, valtiomuotoa, budjettia, taloudellisia oloja j.n.e. Esitelmä kesti tunnin ja kuunneltiin sitä suurella mielenkiinnolla.

Belgradista lähdin huhtikuun 10 päivänä Budapestin kautta Wieniin, jossa viivyin vielä 4 päivää, ottaen selvää Seipelin eron johdosta muuttuneesta politillisesta tilanteesta. Berliniin saavuin huhtikuun 16 päivänä.

Eri raporteissa teen selkoa Jugoslavian politillisista ja taloudellisista oloista.

Männistö

292

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: _____

Ministeri Wuolijoen raportti no 40.
Berlin.

3/5 1929.

Berlinissä, toukokuun 3 p:nä 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

N:o 1031/96.

ULKOASIAINMINISTERI		
16/188 lue D. 1329		
6/5-29	99	LIT
FINLAND	CAROLINA	ASIA
5	C5	

H e r r a   M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 40, aiheesta:

Politillinen tilanne Jugoslaviassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Ministeri

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. Procopé,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 16/133 h.e. 29		
6/5-29	2	LE
R. Y. A.	C. A.	A. A.
5	CS	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 40.

3. 5. 1929.

Politillinen tilanne Jugoslaviassa.

Ymmärtääkseen nykyistä tilannetta Jugoslaviassa, on tarpeen luoda lyhyt historiallinen katsaus Serbien, Kroatian ja Slovenien kuningaskunnan, niinkuin Jugoslavian virallinen nimi kuuluu, syntyyn.

On ensinnäkin muistettava, että entinen Serbia sai itsenäisyytensä vasta Venäjän-Turkin sodan jälkeen v. 1879, oltuaan sitä ennen vuosisatoja melkein alituisten sotien jaloissa ja aika ajoittain erittäin julmien Turkin sulttaanien sorron alaisena. Vanhankin Serbian vapaus ei ole siis kuin 50 vuotta vanha.

Koko viime vuosisadan jälkipuolisko ja tämän vuosisadan alku on ollut ainaisia levottomuuksia Balkanilla, jotka ovat johtuneet kansojen vähitellen tapahtuvasta kansalliseen itsenäisyyteen heräämisestä. Mutta tämä kansallisuusliike ei suinkaan ole saanut tapahtua ilman ulkopuolisia vaikutuksia. Balkanin kansat ovat nimittäin olleet jo vuosisatoja kolmen voimakkaan sotilasmonarkian, Venäjän, Turkin ja Itävallan, pyyteiden esineenä. Näiden rappeutuneiden suurvaltojen taholta ei ole säästetty mitään keinoja tarkoitusperien saavuttamiseksi. Lahjomiset, vakoilut, sala-

murhat y.m. ovat olleet aivan yleisiä. Ei ole kumma jos tällainen vuosisatoja kestänyt politiikka on vaikuttanut demoraliseeraavasti kansaan.

Nykyinen Jugoslavia 13,5 miljoonine asujamineen on kansallisesti verrattain ehyt valtakunta. Huolimatta kulturellisista ja uskonnollisista eroavaisuuksista ovat asukkaat, sloveenit, kroatit, montenegrolaiset, kaikki oikeastaan serbejä ja puhuvat samaa kieltä. Serbien ja kroatien kirjakielikin on sama, vaikka serbit kirjoittavat venäläisillä ja kroatit latalalaisilla kirjaimilla.

Kuitenkin on valtakunta hallinnollisessa ja kulturellisessa suhteessa erittäin rikkinäinen. Nykyinen Jugoslavia on kokoonpantu 6:sta eri tavalla hallitusta osasta. Serbia ja Montenegro olivat itsenäisiä valtakuntia, Kroatia kuului Unkariin, Slovenia ja Dalmatia Itävaltaan, Bosnia eräänlaiseen Itävallan ja Unkarin yhteiseen hallitusalueeseen ja Makedonia Turkkiin. Tämä merkitsi ei ainoastaan erilaisia lakeja näissä osissa, vaan loi myös erilaiset kultuuri- ja talousmodot. Niinpä Jugoslaviassa voi tavata Makedonian ja Montenegron luontaistaloudessa elävästä vuoristolaisviljelystaloudesta kaikki välimodot, Slovenian korkeaan teollisuustalouteen ja Kroatian verrattain korkeaan maatalouteen saakka. Samanlaiset ovat kultuurieroavaisuudet. Sloveniassa roomalaiskatolinen uskonto ja noin 2 % lukutaidottomia, Makedoniassa muhamettilaisuus ja melkein kaikki lukutaidottomia. Serbiassa kreikkalaiskatolinen uskonto ja ehkä 25-30 % lukutaidottomia. Koettaa puristaa kaikki nämä keskitetyn yhtenäisen hallitusvallan alaiseksi on ollut Serbian Belgradin hallituksen suuri virhe. Eikä se ole kymmenessä vuodessa onnistunutkaan, sillä vielä tänäkin päivänä vallitsee kullakin näistä

alueista vanhat siviili- ja rikoslait.

Taistelu onkin viimeisen kymmenen vuoden aikana Parlamentissa koskenut pääasiassa kysymystä: keskitettykö vai federatiivinen hallitusmuoto. Kroatit ja sloveenit ovat jyrkästi vaatineet autonomiasa. Tähän on sitten sekaantunut myöskin luokkataistelua kasvavan teollisuusporvariston, joka on pääasiallisesti serbialaista ja äskettäin vapautuneen pientalonpoikaisluokan välillä, jossa jälkimäisessä on johtavana aineksena olleet kroatit (Raditsch). Nämä riidat tekivät parlamentin työkyvyttömäksi ja estivät kaiken, sekä lainsäädännöllisen että hallinnollisen kehityksen ja kärjistyivät lopulta siihen määrin, että tapahtui tuo kuuluisa ampuminen viime kesänä, jolloin eräs serbialainen edustaja parlamentin istunnossa ampui kaksi kroatia kuoliaaksi ja haavoitti paria.

Myöskin korruptioni oli sekä parlamentissa että hallituksessa erittäin suuri. Väitetäänpä eräiden ministerien suorastaan huijanneen Bosnian metsillä ja pistäneen rahat joko omaan tai ystäviensä taskuun. Politilliset johtajat, sekä oikealla että vasemmalla, väittävät kuningasta lähellä olevan hovipuolueen systemaattisesti koettaneen miskrediteerata parlamenttia. Hallitukseen on kutsuttu kyllä eri puolueisiin kuuluvia parlamentaarikkoja, mutta ei milloinkaan puolueiden varsinaisia johtomiehiä, vaan enemmän tai vähemmän politillisesti merkityksettömiä miehiä, joilla ei ole ollut puolueiden kannatusta eikä siis riittävää edesvastuuntunnetta.

Joka tapauksessa olosuhteet veivät siihen, että hovikamarilla ja kenraalit katsoivat ajan kypsyneen sotilasdiktatuurin julistamiseen. Kaikki puolueet ja niiden sanomalehdet lakkautettiin, parlamentti hajoitettiin, pääministeriksi nimitettiin häikäilemättömäksi mieheksi tun-

nettu kenraali Zivkovits, sama mies muuten, joka palatsin vahtipäällikkönä ollen aukaisi ovet Aleksanteri Obrenovitsin ja kuningatar Dragan murhaajille ja kerrotaanpa hänen ampuneen ensimmäisen laukauksenkin.

Mitä Jugoslavian diktatuuriin tulee, niin eroaa se monessakin suhteessa esim. Italian fascistidiktatuurista. Varsinainen valtaapitävä henkilö on kuningas. Tätä pitävät useat diktatuuria puolustavat henkilöt, joita tapasin, erehdyksenä, koska he pelkäävät monarkistisen aatteen kärsivän siitä, että diktatuuri aina joutuu enemmän tai vähemmän vihatuksi. Myöskin on diktatuuri, ainakin tähän asti, ollut verrattain vähän aktiivinen. Muun muassa työväkeen nähden se on noudattanut vanhaa venäläisten Suomessa noudattamaa politiikkaa: ahdistaa herroja ja politikkoja, mutta jättää työväki rauhaan. Ammattijärjestöjä ei ole hajoitettu, vaan saavat ne toimia eikä työväen suojeluslakeja ole, ainakaan de jure, hävitetty. Niinpä ovat voimassa vielä sairaus- ja työkyvyttömyysvakuutuslait. Työpäivää on kyllä pitennetty. Arbeiterkammerin johtajana on tunnettu kansainvälinen sosialidemokraatti tohtori Topalovits. Sensuuri on ankara, tohtori Topalovits näytti minulle juuri sensuurista tulleen toimittamansa sosialidemokraattisen sanomalehden korehtuuri-vedosta, josta oli noin puolet pyyhitty.

Teollisuus- ja kaupallisissa piireissä toivotaan parlamentin uudistuksen tapahtuvan siten, että lakiasäätäväksi laitokseksi tulee jonkunlainen talousparlamentti (Wirtschaftsparlament) ja sanottiinpa hallituksessa olevan tekeilläkin tällainen ehdotus. Tiedonannon todenperäisyyttä en voinut saada todetuksi.

Kysymykseeni onko kuningas se vahva mies, joka voi ylläpitää diktatuuria, vastattiin kieltävästi.

Eikä ketään muutakaan vahvaa miestä sanottu olevan. Valtaa pitää tällä kertaa hovin ympärille keräytynyt klikki, jossa sotilasaines on vahvasti edustettuna.

Miten vasemmistotaholla tapaaksia ja tilannetta tällä hetkellä Jugoslaviassa arvostellaan, liitän tähän näytteeksi erään **saamani** lausunnon :

Nykyisten Jugoslavian tapahtumien historiallinen merkitys on seuraava: Itsevaltiut koettaa täydentää ja loppuunsaattaa porvarillisen valtion pysähtyneen rakennussuunnitelman. Se lupaa ratkaista hallitusmuotokysymyksen, uudistaa hallituksen ja saattaa lainsäädännön eri maakunnissa yhdenmukaiseksi, koska vielä tänäkin päivänä, kymmenen vuotta valtion perustamisen jälkeen, joka provinsissa vielä on eri rikos- ja siviililaki.

Valtiokaappausta oli kauan aikaa valmisteltu. Kuningas itse on järjestelmällisesti noudattanut politiikkaa, jonka tarkoituksena on ollut heikontaa porvarillisia puolueita ja hajoittaa nämä sisältäpäin. Hän on jokaisesta puolueesta hakenut luonteettomia itsekkäitä poliitikkoja ja kunnianhimoisia karriäristejä, jotka hän teki ministereiksi ja luottamusmiehikseen, käyttäen heitä vanhoja puoluejohtajia vastaan. Hän on ollut tietoinen jokaisesta korruptiosta - suureen Bosnian puutavaranulovienti-panamaan oli sekaantunut ei vähemmän kuin seitsemän toisiaan seuraavaa metsätalousministeriä - ja jokaisesta vaiennut saadakseen nämä korruptionistit kannattajikseen. Tästä johtuu, että kummassakin suuressa historiallisessa serbien puolueessa, radikaalien ja demokraattien, virallisella puoluejohdolla oli vähemmän sanomista kuin ministerien ja ministeriksi pyrkijöiden ryhmällä. Vanhan Pasitschin, Serbialaisten Bismarckin, Jugoslavian yhtenäis-

syyden luoja, oli kuningas syrjäyttänyt, oikeastaan hautaan työntänyt. Hänen tilalleen vedettiin radikaalien riveistä keskinkertaisia kuninkaalle uskollisia miehiä, kuten Vukitschevitsch ja Usunovitsch. Demokraateissa uudistui sama peli, vanha puoluejohtaja Davidovitsch syrjäytettiin ja ovelat Marinkovitsch ja Nintschitsch tulivat tilalle. Jopa kroateihinkin osasi kuningas Raditschin horjuvan politiikan vuoksi saada jonkunlaista vaikutusta. Hovi-puolue muodostui puolueeksi ei ainoastaan yli- vaan - mikä oli paljon vaarallisempaa - sisään muihin puolueisiin.

Tämän politiikan vaikutus näkyikin pian. Valtiokaappaus ei tavannut missään politillisessa puolueessa riittävää vastustusta, ei yhtään kättä kohonnut kansan oikeuksien puolustamiseksi, ei yhtään ääntä parlamentin lakkauttamisen vastustukseksi. Kaikki kuninkaan miehet eri puolueista Marinkovitsch, Usunovitsch, Korotsetsch, jotka kaikki olivat vannoneet hallitusmuodolle uskollisuusvalan, astuivat ministereinä uuteen hallitukseen. He sallivat puolueensa hajoitettavan. Porvarillinen lehdistö suuntiin katsomatta kannatti heti poikkeuksetta uutta kurssia, osa porvaristoa tervehti sitä innostuksella. Myöskin kroatit, lyhytnäköisessä heimopartikularismissaan, riemuitsivat siitä, että vihattu hallitusmuoto oli hävitetty. Näyttäytyi että meluava kansalliskiihkoisuus radikaalisine eleineen ja vaatimuksineen oli ollut enemmän demagogista kuin demokraattista laatua. Niinpä ei diktaatturi tavannut eri heimoista enemmän kuin porvarillisista puolueistakaan vähintäkään vastustusta. Valtiokaappaus sujui ilman pienintäkään väkivaltaa eikä uuden hallitussuunnan tarvitse edes välttämättömästi esiintyä erikoisen raa'asti. Itsevaltius voi riemuita kaiken vastustuksen puutteesta.

Jugoslavian diktatuurilla ei siten toistaiseksi ole mitään fascistista luonnetta. Kapitalistien taantumukselliset aikomukset käyttää uutta hallitussuuntaa omien tarkoitusperien saavuttamiseksi, hävittääkseen voimassaolevat vähäiset työväensuojelulait tosin näyttäytyivät, mutta eivät toistaiseksi ole vieneet mihinkään positiiviseen tulokseen. Kenraalit ja poliisiväapelit, jotka nykyään maata hallitsevat, eivät ymmärrä talouspolitiikasta mitään ja heillä onkin muita suruja.*

Lopuksi joku sana Jugoslavian diktatuurin vaikutuksesta ulkopoliittikkaan. Ei ole mitään epäilystä, etteikö nykyisellä sotilasdiktatuurilla olisi halua sotilaallisiinkin selkkauksiin vihattujen naapurien, etenkin Italian, ja mahdollisesti Bulgariankin kanssa. Sordinin tähän haluun asettaa tietenkin valtakunnan rahalliset vaikeudet. Entente ja etenkin Jugoslavian ystävä Ranska on antanut ymmärtää että minkäänlaisia lainoja ei ole toivoa saada, jos valtakunta joutuu vähänkään ulkomaisiin selkkauksiin. Kaikissa piireissä Jugoslaviassa kuuleekin diktatuurin menestymisen riippuvan siitä, saadaanko ulkomainen laina, joka varsinkin rahan stabiliserauksen kannalta olisi välttämätön. Mitään vakavampia ulkopoliittisia selkkauksia tuskin näin ollen on odotettavissa.

Mäimö-Wuolijoki

97

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5*

OSASTO: *C5.*

ASIA: _____

Ministeri Wuolijoen raportti no 41.

Berlin.

3/5 1929.

Berlinissä, toukokuun 3 p:nä 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

N:o 1032/97.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 17133 / 29. 3. 29		
6/5 29	60	1929
RYHMÄ	OSASTO	ALUE
5	C5	

H e r r a   M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 41, aiheesta:

Vappu Berlinissä 1929.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Mäinönselkä

Herra Ulkoasiaiministeri

Hj. J. P r o c o p é ,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
17/133	h.	19 29
6/5-29		
5	C5.	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään
raportti N:o 41

3.5.1929.

Vappu Berlinissä 1929.

Toukokuun 1 päivää odotettiin tänä vuonna koko Saksassa ja varsinkin pääkaupungissa pahaa aavistelewin tuntein. Sittä lähtien kun Berlinin poliisipäällikkö Zörgiebel, viime aikojen surullisiin kokemuksiin vedoten, - kolmen viime kuukauden kuluessa on Berlinissä sattunut 120 veristä yhteentörmäystä poliittisten kiihkoilijain kesken - kielsi Berlinin alueella kaikki julkiset mielenosotuskulcueet, ryhdyttiin kommunistien taholta lietsomaan mielialaa nousemaan tätä kieltä vastaan. Sosialidemokraattiset ammattijärjestöt sensijaan hyväksyivät poliisipäällikön toimenpiteet. Ne päättivät pitää yhdistyshuoneistoissaan suljettuja kokouksia.

Millä mielellä kommunistit odottivat toukokuun 1 päivää, käy ilmi niiden lehdistössä julkaistusta ennustelmista, että vappuna tehdään vainajia. Koska kommunistien johtomiehet oivalsivat, että Berlinin poliisivoima, 15000 miehen vahvuksena, pystyisi todella estämään suurempien katukulcueitten muodostumisen, suunniteltiin provosoivien iskujoukkojen lähettämistä liikennekeskuksiin ja varsinkin niille tienoille, joissa ammattiyhdistysten tiedettiin pitävän kokouksiaan. Ja jotta joukot rohkaistaisiin liikkeelle, levitettiin vapun aattona perättömiä julistuksia, joissa sanottiin poliisipäällikön peruuttaneen kiellon.

Kommunistien suunnittelema joukkotoiminta, joka oli tähdätty sosialidemokraattista puoluetta ja ammatti-

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
17/133	P. D.	19 29
6/5-29		
5	65	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään
raportti N:o 41

3. 5. 1929.

Vappu Berlinissä 1929.

Toukokuun 1 päivää odotettiin tänä vuonna koko Saksassa ja varsinkin pääkaupungissa pahaa aavistelevin tuntein. Siitä lähtien kun Berlinin poliisipäällikkö Zörgiebel, viime aikojen surullisiin kokemuksiin vedoten, - kolmen viime kuukauden kuluessa on Berlinissä sattunut 120 veristä yhteentörmäystä poliittisten kiihkoilijain kesken - kielsi Berlinin alueella kaikki julkiset mielenosotuskulcueet, ryhdyttiin kommunistien taholta lietsomaan mielialaa nousemaan tätä kieltä vastaan. Sosialidemokraattiset ammattijärjestöt sensijaan hyväksyivät poliisipäällikön toimenpiteet. Ne päättivät pitää yhdistyshuoneistoissaan suljettuja kokouksia.

Millä mielellä kommunistit odottivat toukokuun 1 päivää, käy ilmi niiden lehdistössä julkaistusta ennustelmista, että vappuna tehdään vainajia. Koska kommunistien johtomiehet oivalsivat, että Berlinin poliisivoima, 15000 miehen vahvuisena, pystyisi todella estämään suurempien katukulkueitten muodostumisen, suunniteltiin provosoivien iskujoukkojen lähettämistä liikennekeskuksiin ja varsinkin niille tienoille, joissa ammattiyhdistysten tiedettiin pitävän kokouksiaan. Ja jotta joukot rohkaistaisiin liikkeelle, levitettiin vapun aattona perättömiä julistuksia, joissa sanottiin poliisipäällikön peruuttaneen kiellon.

Kommunistien suunnittelema joukkotoiminta, joka oli tähdätty sosialidemokraattista puoluetta ja ammatti-

järjestöjä vastaan, muodostui täten kommunistien ja järjestysvallan väliseksi voimainmittelyksi.

Kommunistien ennustus toteutui. Toukokuun 1 päivä merkitsi tilastoon 9 kuollutta ja 105 haavoittunutta. Pienempiä yhteentörmäyksiä sattui monin paikoin pääkaupungin itä- ja eteläosissa. Monituntinen barrikaditaistelu kehittyi Kösliner-kadulla Weddingissä. Poliisi pidätti noin 500 mellastajaa.

Mellakointi ei rajoittunut vain toukokuun 1 päivään, keskiviikkoon. Torstaina ja perjantaina oli Neuköllnissä ja Weddingissä jatkuvasti yhteentörmäyksiä poliisin ja mellastajain välillä. Kuolleitten lukumäärä lisääntyi yhdellä ja haavoittuneiden kahdellakymmenellä.

+

Kärsittyään vapunpäivänä täydellisen moraalisen tappion koettavat kommunistit laajentaa toimintaansa, joka kaikilta eleiltään oli kapinan (putshin) luontoinen, julistamalla poliittisen yleislakon. Tämä aktioni on jo ennakolta tuomittu tehottomaksi, sillä se ei saa kannatusta järjestyneen työväestön taholta.

+

Reichstagin torstain istunnossa, jossa puhetta johti varapresidentti Graef, kommunisti Pieck esitti eduskunnalle heti käsiteltäväksi anomuksen, että mielenosotuskulkuetta koskeva kielto peruutettaisiin ja että "murhaajasankari" Zörgiebel erotettaisiin toimestaan. Keskustelu kehittyi yleiseksi sekasorrokksi. Kommunistien ehdotus hylättiin. Kommunistit ehdottivat tämän jälkeen, että päivän istunto keskeytettäisiin seuraavaan päivään vastalauseen ilmaisuna edellisen päivän tapahtumien johdosta. Ehdotuksen puolella olivat kommunistit, kansallissosialistit ja saksalaiskan-

salliset edustajat. Ehdotus hylättiin. "Internationalea" laulaen kommunistit poistuivat kokoussalista.

+

Vapputapahtumien seurauksia on myöskin, että kommunistinen lehti "Rote Fahne" on lakkautettu kolmen viikon ajaksi, toukokuun 23:nteen asti.

+

Saksan nykyistä poliittista rikkiäisyyttä kuvaa verrattomasti oikeiston kanta k.o. tapahtumiin. Sen lehdistö syyttää kommunistien kanssa sosialidemokraatteja kaikkeen syytäksi (Nachtausgabe). "Zörgiebel vieralta" (Deutsche Zeitung), lähinnä kuitenkin siksi, ettei poliisi ole esiintynyt riittävän tarmokkaasti. Saksalle on koittamassa Kerenski-aikakausi, kuten aikanaan Venäjälle (Lokal-Anzeiger).

Mitä poliittillisia seurauksia näistä mellakoista tulee olemaan on vielä vaikeata sanoa, mutta seurauksitta ne tuskin jäävät. Sosialidemokraatit ovat tietysti kovin vaikeassa tilanteessa, sillä heidän käsissään on koko järjestysvalta valtakunnassa. Valtakunnan ja Preussin pää- ja sisäministerit ovat sosialidemokraatteja, Berlinin poliisimestari ja muiden kaupunkien poliisimestareista 75 % samoin.

M. M. M. M. M.

LS

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Ministeri Wuolijoen raportti no 42.

Berlin

8/5 1929.

Berlinissä, toukokuun 10 p:nä 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESICKNING

N:o 1060/102.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 191134 / 10 11 29		
13/5 29		
RYHMÄ	LUOKA	ASIA
5	CS.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 42, aiheesta:

Jälkipeli vapunpäivän katumellakoiden johdosta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Männö-Werhijoki

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é ,

Helsinki.

Berlinissä, toukokuun 10 p:nä 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

N:o 1060/102.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 19/134 20 11 29		
13/5 29		LE
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C.S.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 42, aiheesta:

Jälkipeli vapunpäivän katumellakoiden johdosta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Männistö

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. Procopé,

Helsinki.

ULKOASMINISTERIÖ		
19/134/1929		
13/5-99	No	Liit.
RYHMÄ	LUOKA	ASIA
5	C5.	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 42 .

8. 5. 1929.

Jälkipeli vapunpäivän
katumellakoiden johdosta.

Kolmena päivänä tapahtuneiden kommunistimellakoiden tulos oli 23 kuollutta ja yli sata haavoittunutta. Todennäköisesti olivat mellakat Moskovasta käsin järjestetyt, vaikkakaan ketään suorastaan Neuvostovenäjän kätyriä ei saatu todetuksi kuten Hugenbergin oikeistolehti "Nachtausgabe" väittää, mainiten nimenkin. Mutta Moskovasta tiedoitettiin jo vappuna päivällä suurista tappeluista sekä Berlinissä että Varsovassa, vaikka Berlinin mellakat alkoivat vasta illalla ja Varsovassa ei tapahtunut mitään levottomuuksia. Sosialidemokraattiset lehdet ovat asettuneet yksimielisesti poliisin menettelyä puolustamaan, vaikkakin myöntävät yksityisissä tapauksissa väärin käytöksiä tapahtuneen, koska kommunistien taktiikka oli koettaa ärsyttää poliisia mahdollisimman paljon ja vetäytyä turvaan viattomien taakse. Demokraatit arvostelevat ankarammin poliisia ja "Acht-Uhr Abendblatt" väittää että ruumiiden obduktiossa olisi todettu 17 kaatuneen poliisien kuulista.

Eilen oli suuri Berlinin sosialidemokraattisten toimihenkilöiden kokous, noin 2000 henkeä, jossa keskusteltiin poliisin menettelystä. Siellä asetuttiin jotenkin yksimielisesti poliisipäällikkö Zörgiebelin toimenpiteitä

tukemaan, hylättiin vasemmistososialisti Rosenfeldin ehdotus, jossa valitettiin mielenosoitusten kieltoa ja paheksuttiin Punaisen Rintamasotilaiden liiton lakkauttamista. Ehdotus sai vain muutaman äänen. Henkilökohtaisesti ei Zörgiebeliä yksikään moittinut.

Kommunistien äänenkannattaja "Rote Fahne" on lakkautettu 3 viikoksi. Paitsi Preussissa on useissa muissa valtioissa kommunistisia järjestöjä lakkautettu. Niinpä Mecklenburg-Strelitzin ministeriö on lakkauttanut Punaisen Rintamasotilaiden liiton ja Punaisen Nuorisotaisteluliiton sekä Punaisen meriväen ja ottanut näiden omaisuuden takavarikkoon. Itse kommunistista puoluetta ei ole lakkautettu.

Tapasin eilen useita johtavia sosialidemokraatteja ja he sanoivat hallituksen ja sosialidemokraattisen puolueen asettuvan "geschlossen" Zörgiebelin taakse.

Ensi maanantaina käsitellään Preussin edustajakamarissa kommunistien välikysymystä pääministeri Braunia ja sisäministeri Grsesinskiä vastaan vapputapauksien johdosta. Puhemies Bartels arveli istunnosta tulevan hyvin myrskyisen ja sanoi jo antaneensa määräyksen poliisikomennuskunnan tuomisesta eduskuntataloon kaiken varalta.

Wäinö Nuorisjärvi

58

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Ministeri Wuolijoen raportti n:o 48.

Berlin

28/5 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Berlinissä, toukokuun 30 p:nä 1929.

FINLANDS BESKICKNING

N:o 1183/134.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
21/134 No D. 19 29		
3/6-29	42	LIT.
EUROPA	ORIENT	ASIA
5	OS	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin lähetän Teille, Herra Ministeri,
raporttini N:o 43 aiheesta:

(100. paperi) Jugoslavian taloudellinen tila.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

M. M. M. M. M.

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é ,

Helsinki.

Royattu min. vpl.

Berlinissä, kesäkuun 3 p:nä 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESICKNING

N:o 12137/143.

W

(e)

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
20 / 134 he D. 13 29		
8/6-29	42	LII.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA

U l k o a s i a i n m i n i s t e r i ö l l e .

Min. Wuolijoen raportti N:o 43.

Lukiessani raporttiani Jugoslavian taloudellisesta tilasta huomasin kaksi kirjoitusvirhettä, jotka pyydän korjaamaan:

Liuskalla 2 on hehtaarisadoissa yksi nolla liikaa.

Liuskalla 6 puhutaan Kemal Eddinistä kun pitäisi olla Mustafa Kemal.

W. Terwakoski

TERWAKOSKI

1928

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
20/134 fac D. 19 29		
3/6-29	52	LLI
PRIMA	QUARTO	ADIA
5	CS	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 43 .

27. 5. 1929.

Jugoslavian taloudellinen tila.

Jugoslavia ei oikeastaan kuulu enää Euroopan pikkuvaltioihin, vaan keskisuuriin, sillä sen alue on n. 250,000 km² ja asukasluku 13,5 miljoonaa. Ei se myöskään ole enää Balkanvaltio varsinkaan sen sanan entisessä merkityksessä, sillä siihen kuuluu entisiä Itävalta-Unkarin alueita, jotka sekä kulturellisessa että taloudellisessa suhteessa ovat eurolalaisella tasolla.

Jugoslavia on toistaiseksi maatalousmaa, sillä noin 80 % väestöstä elää maanviljelyksestä ja varsinaisen teollisuusväestö on vain noin 600,000 henkeä. Maaperä on erittäin hedelmällinen ja ilmasto hyvä, Adrianmeren rannikot ovat ilmastollisesti Italiaan verrattavat ja siellä menestyvätkin sellaiset kasvit kuin appelsiini-, sitruuna-, viikuna- ja öljypuu. Viljelläänpä puuvillaakin noin 1,000 ha:n alalla.

Pinta-alan 25 miljoonasta hehtaarista on n. 19 miljoonaa tuotannossa ja siitä viljeltyä maata 11,2 milj. ha ja metsää 7,6 milj. ha. Pääasiallisimmat viljelyskasvit ovat

Maissi	2,2 milj.ha
Vehnä	1,8 " "
Kaura	0,35 " "
Ruis	0,18 " "
Ohra (syys)	0,22 " "

Huolimatta hyvästä maanlaadusta ovat sadot pienet.

Maissi	18300 kg.per ha
Vehnä	11800 " " "
Kaura	10000 " " "
Ruis	10700 " " "
Ohra	11900 " " "

Syynä ovat primitiiviset viljelystavat ja vähäinen apulantojen käyttö. Varsinkin Etelä-Serbia on huonosti viljelty, kerrotaanpa siellä vielä käytettävän puuauraakin.

Muista viljelyskasveista tärkeimmät ovat sokerijuurikas 34,000 ha, tupakka 16,000 ha ja pellava 13,000 ha.

Hedelmäviljelys on hyvin yleinen, sillä maassa on tilaston mukaan 76 milj. hedelmäpuuta. Tärkein on luumun viljelys, sato n. 1,000 milj.kiloa. Huomattava on myöskin humalan viljelys, sillä se on tärkeä vientitavara. Vuonna 1928 vietiin humalaa 226 miljoonan dinarin arvosta.

Vientitavaroissa kuvastuu hyvin maan kehittymättömyyden talouden tila. Pääasialliset vientitavarat ovat puu, eläintuotteet, vilja ja jalostamattomat metallit. Jugoslavia on nimittäin metalleistakin rikas maa. Siellä on m.m. Europan rikkain kuparikaivos, mutta kuparin rafineerauslaitosta ei ole, vaan viedään se ulos malmina. Paitsi rikkaita kivihiilikerroksia on myöskin löydetty öljyä, mutta ei ole varmaa miten runsaasti sitä on, sillä poraustutkimukset ovat vielä kesken.

Tuonti on pääasiallisesti tekstiili- ja muita teollisuuskulutustavaroita ja koneita. Muun muassa paperia tuodaan 71 miljoonan dinarin arvosta, vaikka maa on metsärikas. Tietääkseni löytyy vain 3 paperitehdasta ja nekin ovat verrattain vähäpätöisiä.

of korjaukset etc. kirj. raportin jälkeen.

/

En rupea tarkemmin selostamaan Jugoslavian tuontia ja vientiä, sillä se näkyy mukaanliitetyistä taulukoista. Kauppatase on viime vuosina ollut passiivinen, ollen vuotena 1927-28 tuonti 7,835 milj. ja vienti 6,445 milj. dinaria.

Mitä valtiotalouteen tulee, on budjetti vaivoin ollut tasapainoon saatavissa. Vuonna 1928-29 oli menot arvioitu 11,700 miljoonaksi ja tulot 11,550 milj. dinariksi. Ei siis edes kaksinkertaiseksi Suomen budjetista, vaikka asukasluku on 13,5 miljoonaa.

Valtiovelka on noin 30 miljardia, jota ei voi pitää korkeana sotaa käyneelle maalle, varsinkin kun Saksa Dawes-suunnitelman mukaan maksaa sotakorvausta noin 1225 miljoonaa dinaria eli siis 4 % koko valtiovelalle.

Maan raha-asioiden vakavuutta häiritsee suuresti, että ei ole päästy kultakantaan. Dinari on kyllä ollut neljä vuotta jotenkin stabiili, vastaten 100 dinaria 1,76 dollaria, mutta kultavarastot ovat siksi pienet ja valtiopankin asema niin heikko, että varsinaiseen rahan vakiinnuttamiseen ei päästä ilman suurempaa ulkomaista lainaa. Tämä onkin nykyisten vallassaolijoiden suuri suru, koska länsimaat epäilevät diktaturia niin paljon, että tuskin lainansaannista on toivoa. Oppositio taas arvelee diktatuurin juuri tähän kukistuvan, sillä hallitus ei tahdo voida jaksaa maksaa juoksevia velkojaankaan. Niinpä sanoi eräs teollisuusmies hallituksen olevan velkaa rautateiden viime talvisesta hiilenkäytöstä 100 milj. dinaria, jota se karhuamisesta huolimatta ei ole voinut suorittaa.

Maan kehittymättömiä taloudellisia oloja kuvaa myöskin suuri pankkien luku ja niiden pienet pääomat. Jugoslaviassa on nimittäin kokonaista 723 pankkia (luulta-

vasti säästöpankit mukaanluettuina) ja niiden yhteinen pääoma on 2065 miljoonaa dinaria. Vararahastot ovat 675 miljoonaa ja talletukset 7300 miljoonaa dinaria. Ainoastaan viidellä pankilla on pääoma yli 50 miljoonaa dinaria. Kuvaavaa oli, että eräs talouselämän tuntija sittenkin väitti pankeilla olevan verrattain suuret kassat, koska luotettavia lainanottajia on niin vähän. Koron hän sanoi olevan noin 15 %, josta varsinainen korko vain 6 %, muu oli risikopremie, kuten hän sanoi.

Ulkomainen pääoma, varsinkin ranskalainen, on hyvin kiinnostunut Jugoslavian sijoituksista, jos vaan on takeita sen oikeisiin tarkoituksiin käytöstä. Niinpä eräs ranskalainen konsortio teki huhtikuun 13 päivänä sopimuksen Jugoslavian hallituksen kanssa Dalmatian vesivoimien käyttämisestä. Sopimuksessa sitoutuu mainittu konsortio kiinnittämään lähimpien vuosien kuluessa 450 miljoonaa ranskanfrangia. Tarkoituksena lienee rakentaa apulantatehtaita.

Yleiskäsityksenä Jugoslavian taloudesta tahtoisin sanoa seuraavaa.

Maa on rikas ja luontaiset edellytykset sen vuoksi suuret.

Kansa on ilmeisesti tervettä ja työteliästä talonpoikaiskansaa - epäilemättä ahkerampaa kuin Venäjän kansa. Se elää kuitenkin suurimmaksi osaksi luontais-taloudessa.

Maan talouselämä on vasta alkukapitalistisessa vaiheessa. Sen kehitystä vaikeuttaa keskiluokan vähälukuisuus, keskiluokan, joka voisi synnyttää uudenaikaisia yrittäjätyyppejä. Kun tapasin useita kymmeniä teollisuusmiehiä sekä Agramissa että Belgradissa, tein sen huomion,

että hyvin harva heistä oli puhdas serbi, vaan olivat ne joko juutalaista, saksalaista tai unkarilaista alkuperää, vaikkakin kyllä serbialaistuneita. Kuitenkin juuri se seikka, että näitä "vierasheimoisia" entisten itävaltalais-ten ja unkarilaisten alueiden mukana, joissa sekä teollisuus että maanviljelys ovat verrattain korkealla kannalla, on joutunut nykyiseen Jugoslaviaan, on omiaan lyhyessä ajassa muuttamaan Jugoslavian vielä kehittymättömän talouden uudenaikaiseksi kapitalistiseksi taloudeksi.

Mitä Suomen ja Jugoslavian väliseen kauppaan tulee, niin siihen olisi mielestäni kylläkin mahdollisuuksia. Artikkeleita, jotka nyt heti voisivat tulla kysymykseen, ovat esim. maanviljelys- ja meijerikoneet. Kuulin että ruotsalaiset tekevät järjestelmällistä työtä juuri näiden koneiden vientiä varten, panevat toimeen näyttelyitä ja koettelutilaisuuksia eri puolilla maata ja on tätä varten perustettu jugoslavialais-ruotsalainen yhtiökin, jossa pääoma on ruotsalaista. Kerrottiin ruotsalaisia separaattoreja viime vuonna myydyn Kroatiaan yli 2000 kappaletta.

Myöskin paperia ja selluloosaa voitaisiin viedä. Luullakseni olisi vielä koko joukko teollisuusartikkeleita, jotka Jugoslaviassa saisivat menekkiä, kunhan vain järjestelmällisesti asiaa tutkittaisiin. Muun muassa mainittiin, että kaikellaiset kumitavarat, etenkin kalossit, voisivat tulla kysymykseen, sillä Jugoslaviassa ei ole kumitehdasta.

Tuontitavaroista tärkeimmät olisivat vehnä, maissi, hedelmät ja tupakka.

Senjälkeen kuin Jugoslavia viime talvena teki sopimuksen Kreikan kanssa Salonikin vapaasatamasta, lienee

tämä satama tärkein maan ulkomaankaupassa. Tosin on myöskin Adrianmeren rannalla useita satamakaupunkeja, joista tärkein on Fiumen lähellä oleva Sushak, mutta ainakin koko Serbialle ja Belgradille on Saloniki tärkeämpi. Kalliimpaa kuljetusta sietävät tavarat menisivät tietenkin Itämeren satamien ja Keski-Europan kautta.

Samallaisessa kapitalistisen talouden nousukaudessa elävät muuten Balkanin ja läheisen orientin muutkin valtiot Rumania, Bulgaria, Kreikka ja Turkki. Kuten kaikkialla sotaa käyvissä valtioissa, antoi sota täälläkin sysäyksen kaikille uudistuspyrkimyksille. On riittävästi tunnettua ^{Mustafa Kemal} ~~Eddinin~~ mullistavat uudistukset Turkissa, Rumanian maatalousreformit y.m., jotta niistä tässä tarvitseisi selkoa tehdä. Mainitsen vain, että samaten kuin Jugoslaviassa entisen Itävalta-Unkarin alamaiset sloveenit ja kroatit ovat sinä hiivana, joka panee kapitalismin käyntiin, samoin Rumaniaassa entisen Unkarin alamaiset, unkarilaiset ja Siebenburgin saksalaiset. Vakaumukseni on, että ei kestä montakaan vuosikymmentä kun läheisessä idässä on taloudelliset olot europalaistuneet ja siellä olevat 60-70 miljoonaa ihmistä muodostavat alueen, jonka kulutuskyky ei suinkaan ole halveksittava. Useat valtiot ovat tämän ymmärtäneetkin ja tekevät järjestelmällistä työtä markkinain valtaamiseksi. Varsinkin Saksa ja Ruotsi ovat tässä suhteessa huomattavat. Olisi senvuoksi Suomenkin viennillemme sopivia maita hakiessa kiinnitettävä näihin maihin huomiota. Nykyinen kunniakonsulaarinen edustuksemme ei tässä suhteessa pysty mitään aikaansaamaan. Mielestäni olisi senvuoksi perustettava pääkonsulinvirasto, joko Salonikiin tai Konstantinopoliin, en osaa

Y. Kory. lito. kirj. Raportin jälkeen

sanoa kumpaanko, jonka tehtävänä olisi taloudellisen elämän seuraaminen Balkanin ja läheisen idän maissa ja jonka alaisuuteen kuuluisivat kaikki kunniakonsulit näissä maissa. Kunniakonsuleja voisi silloin olla paljon enemmän kuin nyt, sillä niistä kyllä voi olla suurtakin hyötyä, jos ne ovat lähellä olevan suomalaisen pääkonsulin johdon alla.

Maimo Weolijoki

Jugoslavian vienti vu.

1927 - 1928.

1 dinari = 70 Suomen
penniä.

	1927		1928	
	Tonnia	1000 din.	Tonnia	1000 din.
<u>Viljaa, kok.</u>	101,728,2	275,814,8	174,844,2	441,224,0
vehnää	64,053,1	195,522,3	162,278,9	410,102,2
muuta viljalajeja	37,675,0	80,292,5	12,565,2	31,121,7
<u>Maissia</u>	197,689,1	337,194,5	3,965,9	10,509,9
<u>Vehnäjauhoja</u>	12,664,9	59,189,9	1,945,7	7,744,1
<u>Vehnäsuurimoita</u>	103,4	528,5	6,3	28,6
<u>Rehujauhoja</u>	13,187,1	20,631,9	14,466,1	28,930,2
<u>Vihanneksia, kok.</u>	30,392,3	67,282,1	11,583,1	57,803,1
papuja	28,159,8	64,137,3	9,772,9	55,081,0
perunoita	2,232,5	3,144,7	1,810,1	2,722,1
<u>Tuoreita hedelmiä</u>	41,028,0	110,344,2	40,884,2	111,946,9
<u>Kuivattuja luumuja</u>	32,282,7	156,517,0	24,366,5	128,398,1
<u>Marmeladia</u>	1,722,6	9,285,9	1,937,0	10,536,2
<u>Juomia, kok.</u>	9,223,5	46,454,0	5,925,5	32,013,1
viiniä	9,208,9	46,162,0	5,900,5	31,639,5
viinaa	14,6	292,0	25,0	373,6
<u>Alkoholia</u>	2,025,1	14,746,0	1,085,7	7,745,9
<u>Lääkekasveja</u>	2,614,8	15,943,0	3,242,1	27,794,8
<u>Ooppiumia</u>	82,3	62,133,4	146,5	107,154,6
<u>Humalaa</u>	4,096,1	197,666,2	7,678,9	226,014,1
<u>Hamppua</u>	16,940,5	97,516,3	11,193,1	65,773,4
<u>Köysteoksia</u>	395,9	7,666,0	307,4	6,112,2

	1927		1928	
	Tonnia	1000 din	Tonnia	1000 din.
<u>Eläimiä, kok.</u>	kpl 1,527,669	1,137,907,1	kpl 1,411,830	881,802,9
<u>Siipikarjaa, kok.</u>	" 2,321,9		2,377,4	
hevoseja	kpl 39,470	91,080,9	kpl 38,184	89,493,6
varsoja	" 2,275	2,405,0	" 243	320,8
muuleja	" 275	474,7	" 303	574,1
aaseja	" 863	811,1	" 315	301,3
nautakarjaa	" 132,242	354,501,5	" 104800	283,615,3
vasikoita	" 18,836	13,707,1	" 8,688	6,216,3
sikoja	" 421,147	518,042,2	" 220,619	323,567,5
pikku karjaa	" 912,561	121,461,3	" 1,038,678	139,123,5
siipikarjaa	2,321,9	35,423,0	2,377,4	38,590,4
<u>Lihaa, kok.</u>	18,042,5	268,041,3	15,426,8	234,324,3
tuoretta lihaa	17,141,0	247,449,0	14,876,5	220,054,6
säilykelihaa	901,5	20,592,2	550,3	14,269,7
<u>Siianhuraa</u>	698,4	13,211,1	40,0	765,2
<u>Eläimistä saadut tuotteet, kok.</u>	29,333,2	583,101,7	26,610,4	518,339,8
voita	348,9	12,381,2	218,7	7,170,9
juustoa	643,4	8,065,3	191,7	2,867,2
kach-kaval-juustoa	1,990,3	49,789,0	1,675,4	40,393,1
munia	26,350,4	512,866,0	24,524,4	467,908,4
<u>Nahkoja</u>	3,500,8	107,238,8	4,207,2	145,202,7
<u>Puuta, kok.</u>	1,741,943,3	1,210,534,0	2,127,093,6	1.542,900,5
polttopuuta	557,365,4	127,584,0	605,180,5	130,504,3
rakennuspuuta	1,150,071,0	885,404,0	1,469,748,7	1,183,967,5
puuteoksia	34,506,8	62,340,9	52,164,2	91,860,6
ratapölkkyjä				
1) tammesta	kpl 1,931,068	92,052,4	2,433,785	124,485,4
2) pyökistä	" 1,443,838	43,152,5	357,894	12,082,4

	1927		1928	
	Tonnia	1000 din.	Tonnia	1000 din.
<i>Parkitusaineita</i>	15,990,3	77,890,9	16,169,9	76,631,0
<i>Suoda, kok.</i>	23,742,8	69,108,3	27,179,7	79,507,6
<i>ammoniakki-</i>	18,346,5	38,735,5	21,567,6	45,174,3
<i>kaustinen</i>	5,396,2	30,372,8	5,612,1	34,333,3
<i>Calcium</i>	46,208,3	119,877,3	42,461,5	124,983,2
<i>Ferrosilium</i>	4,887,9	23,149,9	3,551,9	20,118,7
<i>Sementti</i>	317,426,7	116,589,0	374,451,1	132,590,6
<i>Rauta</i>	1,835,9	10,888,0	1,490,0	7,703,2
<i>Lyijy</i>	9,353,4	71,684,0	8,881,4	54,107,9
<i>Kupari, valmistam.</i>	13,394,6	257,645,3	15,056,7	314,559,2
<i>Mineraaleja</i>	958,909,4	149,841,9	977,032,5	164,354,0
<i>Peltiteoksia</i>	708,1	13,594,4	653,7	12,696,1
<i>Muita</i>	246,753,5	680,506,3	288,854,6	853,431,3
	4,251,459	6,400,153,065	4,526,762	6,444,699,695

Jugoslavian tuonti

vv. 1927-1928.

	1927		1928	
	Tonnia	1000 din.	Tonnia	1000 din.
<i>Kehruulanka ja -tuotteet</i>	32,531	1,680.132	30.228	1,538.212
<i>Rauta ja rautateokset</i>	150.105	688.814	239.634	996.111
<i>Villa ja villateokset</i>	7.839	723.222	5.449	588.694
<i>Koneet ja kojeet</i>	20.541	346.557	26.956	486.627
<i>Nahka ja nahkateokset</i>	7.005	252.422	7.471	296.855
<i>Kahvi</i>	9.380	207.387	9.612	225.404
<i>Hilli</i>	449.206	165.298	531.126	190.367
<i>Silkki</i>	640	218.320	706	188.872
<i>Petroli, bensini, nafta</i>	115.715	225.364	127.280	183.882
<i>Sähkökoneet</i>	3.114	135.512	3.368	160.735
<i>Riisi</i>	24.540	115.459	32.131	145.490
<i>Olivit</i>	19.504	100.040	19.845	95.645
<i>Säkit</i>	5.296	70.129	5.711	80.759
<i>Painopaperi</i>	9.512	50.056	12.829	71.011
<i>Muut</i>	476.328	2,307.579	513.063	2,586.662
	<u>1,331.256</u>	<u>7,286.291</u>	<u>1,565.409</u>	<u>7,835.326</u>

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Ministeri Wuolijoen raportti no 44.

Berlin.

27/6 1929.

Berlinissä, kesäkuun 10 p:nä 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

N:o 1260/158.

ULKOASIAINMINISTERIO		
No. 22/134 Lu. U. 19 29		
13/6.29	52	LL
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C5.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 44, aiheesta:

Reparationeuvottelujen tulokset ja
mieliala Saksassa niiden johdosta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Mäntö-Murto

Herra Ulkoasiainministerille,

Helsinki.

ERWAKOSKI

1928

ULKOASIA MINISTEERIÖ		
No 22/134/ae 9.19.29		
18/6.29	52	LEL
RYHMÄ	OLASTO	ASIA
5	CS.	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 44.

10. 6. 1929.

Reparationeuvottelujen tulokset ja
mieliala Saksassa niiden johdosta.

Parisin lähes neljä kuukautta kestäneet sotakorvausneuvottelut päättyivät ja pöytäkirja allekirjoitettiin t.k. 7 päivänä. Verrattuna Dawes-suunnitelmaan, ovat sen tulokset suunnilleen seuraavat:

Dawes-suunnitelman mukaan oli Saksan tästä vuodesta alkaen maksettava vuosittain 2,500 miljoonaa Saksan markkaa. Kuitenkin oli tämä summa kohoava sen mukaan, kuinka yleinen hyvinvointi Saksassa nousisi (Wohlstandsindex). Nyt on tämä hyvinvointi-indeksi jäänyt pois ja maksut on määrätty vähitellen nouseviksi vuoteen 1966 asti, josta ajasta ne taas laskevat vuoteen 1987, jolloin maksu lakkaa. Jos kapitalisoidaan Dawes-suunnitelman maksut ja otetaan myöskin todennäköinen elintason kohoaminen huomioon, merkitsivät ne noin

45 miljardia.

Uusi n.s. Young-suunnitelma taas merkitsee noin

37 miljardia.

Voitto olisi siis tämän mukaan noin 18 %.

Todellisuudessa voitto kuitenkin on paljon suurempi, sillä Young-suunnitelman mukaan alkuvuosien maksut ovat huomattavasti pienemmät kuin 2,500 miljoonaa, mikä näkyy seuraavasta taulukosta:

Vuotuismaksut v:sta 1930 v:teen 1939.

	Milj. mk.	
	Young-maksu	Vähemmän kuin Dawes-maksu
1930	1708	792
1931	1685	815
1932	1738	762
1933	1804	696
1934	1867	633
1935	1893	607
1936	1940	560
1937	1977	523
1938	1995	505
1939	2043	457

Vuosina 1930-1939 maksaa Saksa siis yhteensä 6350 miljoonaa vähemmän kuin Dawes-suunnitelman mukaan. Mitä taas 37 vuoden perästä suoritettaviin maksuihin tulee, joista oikeistolehdet pitävät tavatonta melua, koska muka Saksa on sitoutunut yli kahdeksi miespolveksi suunnattomiin maksuihin, niin eivät nuo jällelläolevien 21 vuoden maksut 5 % mukaan kapitalisoituina tee muuta kuin 3 miljardin markan nykyaikaisen arvon. Ja miten 37 vuoden päästä maailman politillinen konstellationi on, sitä ei kukaan osaa ennustaa.

Mitä mielialaan politillisissa piireissä tulee, niin hallituspuolueiden keskuudessa ollaan verrattain tyytyväisiä. Ei ainakaan osattu enempää odottaa. Hallitus tulee todennäköisesti hyväksymään Young-suunnitelman. Oikeistoppositio

sitä vastoin huutaa kauheasti. Saksalaiskansalliset koettivat useampaan kertaan saada asiaa esille Reichstagissa jo ennen Parisin neuvottelujen pöytäkirjan allekirjoittamista, mutta hallitusblokki ei sitä sallinut. He olivat koko ajan toivoneet neuvottelujen katkeavan ja kutsuivat senvuoksi suurteollisuutta edustavan neuvottelukunnan jäsenen Vöglerin pois Parisista. Reiniläinen suurteollisuusmies Thyssen olikin suoraan sanonut, että jos neuvottelut raukeavat, niin hän siinä rytäkässä kun Saksa ei voi suorittaa maksujaan, pääsee myöskin työläistensä herraksi. Myöskin tätä taustaa vastaan on oikeiston jyrkkää esiintymistä arvosteltava.

Oikeisto kiihoittaa mieliä hallitusta vastaan etenkin sillä väitteellä, että hallitus alkoi neuvottelut liian aikaisin. Jos neuvottelut olisi aloitettu puolta vuotta myöhemmin, jolloin Englannissa olisi ollut työväen puolueen hallitus, olisi tulos ollut paljoka parempi. Mahdollista kylläkin, että niin olisi ollut, mutta hyvä on aina perästäpäin olla viisas. Eipä oikeistokaan sitä ennen huomannut, sillä olihan hyvin epävarmaa, miten Englannin vaalit tulivat käymään.

Liitän tähän Hugenbergin, saksalaiskansallisten mahdavan johtajan, haastattelun, koska se on karakteristinen koko oikeiston ajattelutavalle.

*Parisin neuvottelujen tuloksia mahdoton hyväksyä.

Hugenbergin haastattelu.

Tri Hugenberg, D.N.V.P:n johtaja, otti eilen vastaan International News Servicen Berlinin edustajan, hra Tolischusin, joka tiedusteli Hugenbergin mielipidettä eilen päättyneiden Parisin neuvottelujen tuloksista. Tri Hugen-

berg vastasi hänelle tehtyihin kysymyksiin seuraavasti:

▪ Pyrkimys saada korvauskysymys lopulliseen ratkaisuun, jota Amerikan ensimmäiset raha-asiantuntijat koettivat tukea, on jäänyt tuloksettomaksi. Parisin neuvottelujen tulos, joka on vielä paljoka ankarampi kuin Owen D. Youngin ehdottama sovitteluehdotus, ei ole mikään taloudellinen sopimus, joka perustuisi Saksan suorituskykyyn, vaan poliittinen sopimus, joka perustuu velkojaimme vaatimuksiin. Nämä vaatimukset on siinä miltei kaikki toteutettu.

Ne maksut, jotka Saksan olisi tämän Parisin sopimuksen mukaan suoritettava,

ylittävät osaksi Versaillesin sopimuksen vaatimukset.

Versaillesin sopimus perustui sitäpaitsi väitteeseen, että Saksa yksin on syyllinen sotaan, väite, joka jo aikoja sitten on kumottu useiden arkistotutkimusten ja oppineiden harkinnan perusteella, m.m. Amerikan kuuluisimman historioitsijan lausunnon perusteella. Tämän sopimuksen mukaan on Saksan korvattava liittovaltojen siviiliväestölle koituneet sotavanhingot sekä sotaan osaaottaneiden ja näiden jälkeensä jääneiden omaisten eläkkeet ja korot. Nämä maksut on kuitenkin jo tähän mennessä suoritettujen maksujen kautta, jotka nousevat ainakin 50 miljardiin markkaan, täydelleen korvattu. Lisämaksuista liittoutuneiden velkojen suorittamista varten Amerikalle, kuten Parisissa nyt on päätetty, ei Versaillesin sopimuksessa mainittu sanallakaan, vielä vähemmin Wilsonin 14. pykälissä, joiden mukaan Saksa lopetti sodankäynnin.

Neuvottelujen päätös ei voi olla lopullinen, sillä Saksa ei kykene suorittamaan sille Parisin sopimuksessa asetettuja suoritusmaksuja. Koska myöskään ei ole olemassa minkäänlaisia edellytyksiä siihen, että Saksa voisi suorittaa suurempia korvausmaksuja, niin voi Saksa, kuten tähänkin asti, suorittaa korvausmaksunsa ainoastaan lainatuilla rahoilla. Dawes-suunnitelman kriisi, joka asiantuntijain lausunnon

Inopin...
mukaan oli pian odotettavissa, on, koska vuotuiset saavutukset ovat melkein samalla kannalla, vain siirtynyt ajassa eteenpäin. Talouskriisi ja rahakriisi on Saksassa parhaimmassa tapauksessa vain lykkääntynyt myöhempään.

Jos Saksan hallitus uskaltaisi, vaikkakin se tietää, että sen on mahdoton täyttää näitä ehtoja, panna nimensä Parisin ehtoihin perustuvan sopimuksen alle, olisi tämä allekirjoitus epärehellinen teko.

Amerikan Yhdysvallat, jotka ovat tehneet parhaansa kaikkia tyydyttävän ratkaisun aikaansaamiseksi korvauskysymyksessä, eivät voi olla huomaamatta, että Saksan taloudellisen luhistumisen vaaraa ja sen vaikutuksia ei ole poistettu. Saksalle yhä edelleenkin tarjolla olevat lainat vain peittävät kriisin ja edistävät Saksan talouden velkaantumista, mutta eivät edistä uudelleennousua. Ne eivät siis lainkaan hyödytä Saksaa. Parisin sopimuksen ikeen alla ei Saksa voi näitä lainojaan takaisin suorittaa.

Myöskin Amerikan lehdistössä kohtaamme tuon saman ajatuksen, joka parhaillaan järkyttää miljoonien saksalaisten mieliä: Olemmeko eläviä saksalaisia, onko yleensä kukaan maailmassa Jumalan ja historian nimessä oikeutettu asettamaan vielä syntymättömille saksalaisille sukupolville n. 60 vuotta eteenpäin miljardeihin nousevia korvaussuorituksia sekä tuomitsemaan heidät kurjuuteen ja riistämään heiltä vapauden ? "

Young-suunnitelman n.s. varauksista (Vorbehalte)
kirjoitan sittenkun ne on julkaistu.

Mäinö Wuolijoki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Ministeri Wuolijoen raportti no 45.

Berlin.

25/6 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

Berlinissä, kesäkuun 25 p:nä 1929.

N:o 1362/179.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 23/134/ae		
28/6-29	29	1929
RYHMÄ	LUOKA	ASIA
5	C5.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 45 aiheesta:

Sotakorvauspankki.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

W. A. W. W. W.

Herra Ulkoasiainministerille,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 25 / 34 / 1919		
28/6-29	5	CS.

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 45.

25. 6. 29.

Sotakorvauspankki.

Kun ei Parisin neuvottelujen pöytäkirja ole vielä ilmestynyt, jonka muuten lähetämme heti ilmestyttyään Ulkoasiainministeriölle, lähetän tässä pari lausuntoa, toisen n.s. sotakorvauspankista (Reparationsbank) ja toisen saksalaisten obligatioiden markkinoille laskemisen mahdollisuudesta tällä hetkellä. Nämä lausunnot ovat meidänkin lainapolitiikkamme kannalta mielenkiintoiset.

Miten paljon Parisin korvauskommissionin jäsenet toivovat perustettavasta reparatiopankista, käy ilmi eräästä Owen Youngin lausunnosta. Hän pitää reparatiopankin perustamista suurimpana Parisin neuvottelun saavutuksena. Hänen mielestään Saksan sotakorvauksen järjestäminen jää piankin varsin sivuseikaksi pankin toiminnassa. Pankin tehtävänä tulee olemaan järjestää ja uudistaa koko maailman rahoitustaloudellinen systeemi. Koko nykyinen finanssijärjestelmä, jonka vallitessa Canadian farmarien vehnä mädäntyy samaan aikaan kuin miljoonia ihmisiä kuolee nälkään Kiinassa, on vanhentunut ja hyljättävä. Tällaisiin tehtäviin on uusi pankki sopiva elin.

Young arvelee vielä, että pankki voisi menestyksellä taistella myöskin bolshevismia vastaan, estämällä sen leviämistä Keski- ja Länsi-Euroopan. Vieläpä hän aikaa myöden luulee pankin voivan järjestää Tsaarin ja Kerenskin aikaisen Venäjänkin velat samoin kuin se tulee auttamaan aikanaan Kiinan taloudellisesti jaloilleen.

"Ei meitä mettä pelota".

Saksalaisten obligatioiden Amerikan markkinoille laskemisesta ei tällä hetkellä liene paljo toivoa, arvellaan Wallstreetillä. Kun omakin 400 miljoonan dollarin lyhytaikainen laina on $5 \frac{1}{8}$ prosenttinen, jonka suuruista korkomäärää ei Yhdysvaltain hallituksen ole tarvinnut maksaa 8 vuoteen, niin osottaa se, että rahamarkkinat ovat kireät. Sen vuoksi arvellaan, että täytyy odottaa 6-9 kuukautta ennenkuin saksalaisia papereita voi Yhdysvaltain rahamarkkinoilla tarjota. Ranskan ja Englannin markkinat ovat tällä hetkellä näille papereille edullisemmat kuin Amerikan.

Waino Wuolijoki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

V.a. Asiamieh. Yöntelin rap. no 46.
Berlin.

27/8 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Berlinissä, elokuun 8 p:nä 1929.

FINLANDS BESKICKNING

N:o 1640/239/29.

ULKOASIAINMINISTERI		
24/8 1929		
13/8-29	No	Liit.
RÄHMÄ	CHASTO	ASIA
5	CS.	

Herra Ministeri,

AA ml

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 46 aiheesta:

(no. Saareen) Saksan sisäisistä vastakohdista.

Vastaanottaa, Herra Ministeri, täydellisen kun-
nioitukseni vakuutus.

Alföntila

Herra Ulkoasiainministerille,

Helsinki.

TERWAKOSKI

1929

Berlinin Lähetystön raportti

N:o 46.

8. 8. 29.

LIIKAS AINILIN - STERNÖ		
24/135 hae. 10 29		
13/8-29	72	LINE
RYHMÄ	CHOTO	ACIA
5	05.	

Saksan sisäisistä vastakohtista.

Saksan viimeaikaisia sisäpoliittisia tapahtumia tarkkaillessa ei voi olla huomaamatta, miten eri poliittiset pyrkimykset ja virtaukset ovat kiteytymässä kolmeksi suureksi suunnaksi tai rintamaksi, joiden pyrkimöt ja päämäärät sekä sisäpoliittisesti että osittain ulospäin ovat keskenään jyrkässä ristiriidassa. Toisaalla valmistellaan laajaa "kansallista yhteisrintamaa" nykyisen hallitussuunnan ja koko parlamentaarisen järjestelmän kumoamiseksi ja toisaalla toimivat kommunistit yhä innokkaimmin omien päämääriensä toteuttamiseksi. Lienee ehkä paikallaan luoda lyhyt katsaus näiden kahden oppositioryhmän viimeaikaiseen toimintaan samoin kuin tasavaltalaisten vastatoimenpiteihin.

Kuten tunnettua on Saksan oikeiston johtaja Hugenberg ja hänen lehtensä jo vuodesta 1927 lähtien antanut erinäisiä julistuksia, joissa vaaditaan Weimarin hallitusmuodon muuttamista kansanäänestyksellä, mikä myöskin kuuluu Stahlhelm-järjestön ohjelmaan. Young-planin johdosta on nyt saatu uusi aihe tehostaa tätä vetoamista kansaan. Viime heinäkuun 9 päivänä oli Saksan oikeistopuolueella suuri kokous, jossa muodostettiin asiaa ajamaan "kansallisen yhteisrintaman valiokunta". Se antoi samalla julistuksen, jossa se ilmoitti ottaneensa tehtäväkseen paitsi Stahlhelmin hallitusmuotoa vastaan aloittaman puuhan edelleenviemistä, taistella kaikin laillisin keinoin ja erittäinkin kansaan vetoamalla sodan syyllisyysväitteeseen perustuvaa Young-planin vastaan. Julistuksen allekirjoittajina on kaksi Stahlhelmin johtajaa, m.m. Hugenberg, Hittler, kreivi von der Golz, Young-plan

neuvotteluissa mukana ollut tohtori Vögler, yksi kansallisen ylioppilaskunnan jäsen jne. Siinä ovat edustettuina seuraavat puolueet: kansallis-sosialistit, Saksen kansallispuolue ja kansanpuolue (Stresemannin puolue). Tarkoituksena on laajentaa tätä rintamaa muillakin porvarillisilla aineksilla ja ulottaa sen toiminta myöskin käsittämään taistelun ennenkaikkea kommunisteja vastaan. Tilaisuudessa pidetyissä puheissa korostettiin, että aikaisemmat Saksalle asetetut velvoitukset olivat pakotettuja, mutta että hallitus on nyt valmis vapaaehtoisesti hyväksymään sitoumuksia, joiden täyttämisen mahdollisuudesta asiantuntijat, eduskunta ja itse hallitus ovat tietoiset.

Mitään positiivista merkitystä tulee tällä mahdittomisella ja suurieleisellä puuhalla tuskin lähiaikoina olemaan. Kansanäänestyksestä ei tietenkään tule mitään eikä myöskään ole mahdollista, että Saksen eduskunnan enemmistö hylkää Young-planin sillä seurauksella, että Dawes-plan jäisi voimaan ja korvauskysymys yhä raskaammin painaisi Saksen ulkopoliittikkaa. Puuhan alkunpanijain tarkoituksena lienee kai lähinnä saada sillä agitationimenestystä. Sisäpoliittisesti se tulee ennenkaikkea pakottamaan hallituspuolueet enemmän lähentymään toisiaan.

Elokuun 2 päivänä pidettiin Nürnbergissä Saksan kansallis-sosialistisen työväenpuolueen vuosikokous. Puolueenjohtajan Adolf Hittlerin laatimassa julistuksessa asetuttiin jyrkästi marxilaisuutta vastaan ja samalla moitittiin nykyisiä porvarillisia puolueita siitä, että ne ovat muka liiaksi kallistumassa marxilaisuuteen. Puolueiden päämääränä ei ole enää: "Miten on Saksa pelastettava", vaan: "Miten estämme tulemasta tarpeettomiksi". Julistuksen mukaan Hittlerin

puolue on ainoa todellinen kansallinen puolue, joka hylkää internationalen, demokratian, parlamentarismia ja pasifismin. Suurin ihme Saksan historiassa viimeisten 10 vuoden aikana on muka se, että Neuvosto-Venäjän tähteä vastaan on saatu nousemaan saksalainen risti. "Punaista rintamaa vastassa on harmaa armeija, internationalismia vastassa hehkuva isänmaanrakkaus ja kansallinen mieli, demokratiaa vastassa sokea usko personallisuuksiin, pasifismissä vastassa uhrautuva taisteluhenki". Tässä ovat hahmoteltuna puolueen suuntaviivat. Sen lähin poliittinen päämäärä on yleisen kansanäänestyksen järjestäminen Parisin uutta diktaattia vastaan. Kansallissosialistit pitävät välttämättömänä Stresemannin "epäonnistuneen Ranskan orienteeruksen" vastakohtaksi koettaa saada aikaan sovinto tämän luonnollisen vihollisen kanssa. He katsovat tehtäväkseen myöskin vastustaa yleisen mielipiteen kiihottamista Saksassa ja Italiassa toisiaan vastaan, koska se on ristiriidassa molempien valtioiden kansojen etujen kanssa.

Vuoden 1923 jälkeen on puolueen kannatus yhä kasvanut, ollen sen kirjoissa nykyään n. 130.000 jäsentä, joista 60 % puolueen ilmoituksen mukaan on työläispiireistä. Ylioppilaiden keskuudessa on puolue sangen suosittu. Niinpä Berlinin ylioppilaskunnassa on sen äänimäärä vuodesta 1927 noussut 118:sta 1377:ään. Tilasto Saksan muista yliopistoista osottaa suunnilleen samantyyppistä kehitystä.

Ylioppilaiden suhtautumiselle Weimarin hallitusmuotoon on kuvaavaa Hannoverissa heinäkuun 24 päivänä pidetyn Saksan ylioppilaskunnan päätös olla ottamatta osaa hallituksen t.k. 11 päiväksi suunnittelemiin hallitusmuodon 10-vuotis juhlallisuuksiin. Tähän päätökseen lienee osaltaan vaikuttanut se, että Preussin opetusministerin aloitteesta poliisivoimalla hajoitettiin ylioppilai-

den Versaillesin sopimuksen allekirjoittamisen 10-vuotispäivänä järjestämä mielenosotuskulkue.

Mitä kommunisteihin tulee ei Preussin hallitus ollut tällä kertaa pitänyt tarpeellisena ryhtyä estämään heidän elokuun 1 päiväksi suunnittelemaansa "sodanvastaisia" mielenosotuksia. Mikäli minulle kerrottiin Auswärtiges Amtissa, ei toukokuun 1 päivän tapahtumista saatu kokemus siihen kehottanut. (Muutamissa muissa osavaltioissa, kuten Baierissa, Saksissa ja Hampurissa, olivat mielenosotukset kielletyt). Kokoontumispaikaksi oli luovutettu Lustgarten, entisen keisarillisen palatsin edessä oleva aukoa.¹⁾ Mielenosotus oli, mikäli saattoi päätää, huolellisesti valmistettu komminternin ohjeiden mukaisesti. Lipuissa ja julistuksissa olevat tunnuslauseet olivat kohdistetut Saksan hallituksen "Fascisti-sosialistija", MacDonaldeja ja yleensä sosialidemokratiaa ja kansanvaltaa vastaan. Ne olivat yleensä seuraavansisältöiset: "Eläköön Neuvostoliitto", "Eläköön punainen armeija", "Hengellämme suojelemme Neuvostoliittoa", "Alas imperialistinen sota", "Alas Zörgiebel" (Berlinin poliisimestari). Puheissa ja julistuksissa uhattiin suorastaan kansalaisodalla, mutta sitä lievennettiin huomautuksella, että aika ei ollut ihan vielä tullut. Tuhatkunta poliisia ja 50 konekivääriä oli sijoitettuna kokouspaikan läheisyy-

.....

1) Käydessäni mielenosotusta katsomassa näin kahden vieressä olevan henkilön, joilla oli kaikenlaisia kommunistisia merkkejä rinnassa, laskevan ja arvioivan osantottajien lukumäärää kulkueiden ohimarssiessa. He tulivat 15.000:een, mikä saattoi olla oikein, mutta Die Rote Fahne ilmoitti seuraavana päivänä ilman muuta lukumäärän 150.000:ksi.

teen.

Yhteentörmäysten välttämiseksi oli sosialidemokraattien mielenosotusjuhla, jonka tunnussanana oli "rauhan puolesta", järjestetty pari tuntia myöhemmin ja toiseen osaan kaupunkia. Bote Fahnen arvion mukaan otti siihen osaa 40.000 henkeä.

Weimarin hallitusmuodon 10-vuotispäivän johdosta järjestävät hallitus ja yleensä tasavallan kannattajat t.k. 11 päivänä suuria juhlallisuuksia. Kommunistien johto on alaisilleen järjestöille antanut yksityiskohtaisia ohjeita siitä, miten Reichsbannerin y.m. tasavaltalaisten järjestöjen kulkueita ja kokouksia on häiritävä. Kokoontumispaikat on omilla joukoilla miehittävä samalla kun on koetettava saada aikaan yhteenottoja. Tasavaltalaisten julistusten tilalle on pantava toiset, joiden sisältönä on: "Sozialfascisten, kein Wasser, kein Stück Brot, kein Quartier zu gewähren". Tämän johdosta tasavaltalaiset ja sosialistiset lehdet ovat hyökänneet ankarasti kommunistien kimppuun - tietenkin ilman minkäänlaista vaikutusta. Niinpä Vorwärts t.k. 4 päivän numerossaan toteaa, että kommunistien sallittiin Berlinissä vapaasti ja häiritsemättä järjestää sodanvastaiset mielenosotuksensa ja kysyy, tulevatko kommunistit kunnioittamaan toisten mielenosotusvapautta.

10-vuotispäivän pääjuhlallisuuksien toimeenpannaan eduskunnan istuntosalissa. Hallitus on lausunut toivomuksen, että tasavallan väreillä liputettaisiin koko maassa. Tähän mennessä on Baijeri ilmoittanut, ettei se tule tätä toivomusta noudattamaan, vaan liputtaa omilla väreillään.

Saksan molemmat äärimäisyysuunnat, fascismi ja kommunismi eivät paljoakaan voi järkyttää tasavallan asemaa, vaikka ne usein joutuvatkin ajamaan yhteistä asiaa. Yhdessä ne äänestivät eduskunnassa nurin hallituksen esityksen tasavallan suojelemista koskevan lain pidentämisestä. samoinkuin ovat estäneet maltillisen va-

semmistohallituksen valtaanjääsyn Saksissa ja Meklenburgissa. Kommunismi sellaisenaan ei ole tasavallalle mikään vaara, mutta se on tuntuva esteenä sisäisten olojen vakiintumiselle ja lujittumiselle. Että sisäiset olot eivät vielä ole täysin vakiintuneet, osoittavat selvästi eri osissa maata yhä toistuvat yhteenotot ja kahakat milloin Hakenkreuzlerin ja Reichsbannerien — edellämämainitun Nürnbergissä pidetyn kongressin yhteydessä syntyneessä kahakassa haavoittui parikymmentä henkeä— milloin taas sosialistien ja kommunistien välillä.

Ujuntila.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

V.a. Asiamies Yöntilän rap. no 47.
Berlin

16/8 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
FINLANDS BESKICKNING

Berlinissä, elokuun 16 p:nä 1929.

N° 1679/250/29.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 25/135 p:nä 19 29		
20/8-29	No	Liit.
RYHMÄ	OSA-TO	ASIA
5	C 5	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 47 aiheista:

Maailman mainoskongressi ja reklaaminäyttely,
Saksan kansanedustajain vierailu Suomessa ja
Varsovan ministerikonferenssi.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

Armas Jönkäli.

Herra Ulkoasiaiministerille,

Helsinki.

Berlinin Lähetyksen raportti

N:o 47.

16. 8. 29.

I

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 25/185 h.c. D. 1929		
20/8-29	SY	LT
5	CS.	

Maailman mainoskongressi ja reklaami-
näyttely.

Berlinissä elokuun 11 - 15 päivänä pidetty maailman mainosliiton kongressi oli suurempi kuin mikään varhemmin täällä järjestetty kansainvälinen talouspoliittinen kokous. Osanottajien lukumääräkin jo nousi kolmannelle tuhannelle, joista huomattava osa oli Amerikasta. Ruotsilla oli 80, Suomella 20, Virolla 1, Norjalla ei yhtään edustajaa. Kokouksen päätöksiin ja muihin yksittäiskohtiin, joista maamme edustajat aikanaan tekevät selkoa, ei tässä ole syytä puuttua. Mainittakoon vaan, että Saksan hallituksen ja muiden viranomaisten taholta oli kongressiin ja sen valmisteluihin omistettu aivan erikoisen suurta huomiota. Niinpä maailman mainosliiton esimiehelle, amerikkalaiselle Younggrenille oli jo ennen kongressin avaamista järjestetty audienssi valtakunnan presidentin ja ulkoministeri Stresemannin luona. Ulkoasiainministeriö oli antanut kongressin merkityksestä kansainvälisen taloudellisten suhteiden edistämiseksi virallisen lausunnon, jolla sitten eri tavalla on tehty "reklaamia reklaamista" jne.

Kongressia seuratessa ei voinut olla huomatta miten saksalaiset kaikenlaisilla huomaavaisuuksilla koettivat kosiä amerikkalaisia, jotka kuitenkin järjestivät jonkunlaisen pettymyksen isäntävälle, kun ei kuitenkaan heistä ollut ilmoittautunut kokouksen jälkeen suunniteltuihin, suuria alkuvaiheita vaatineihin ret-

keilyihin eri osiin maata. Osanottomaksut näihin samoin-
kuin kokouksen yhteydessä pidettyihin päivällisiin ei-
vät liene miellyttäneet yankeja.

Mitä mainosnäyttelyyn tulee, joutuivat ulko-
maat, suurvallat mukaanluettuina, suurten saksalaisten
näyttelyhallien varjoon ja Saksan lehdet ovat yleensä
tarkoin varoneet kirjoittamastakaan minkään muun maan
kuin korkeintain sivumennen Amerikan osastosta. Suomen
näyttelyosasto, jota varten aikaisemmin luvattu edul-
linen tila näyttelyhallissa, oli näyttelyn järjestäjien
toimesta siirretty sivummalle, Espanjan, Jugoslavian ja
Englannin osaston yhteyteen, Amerikan saadessa Suomelle
luvattun alan — joka muuten joutui Neuvostoliiton näyt-
telyn viereen. Erilleen Suomen osastosta, toiseen halliin
on Enso-tehtaan tšekäläinen edustaja pannut näytteille
enso-pahvia.

Suomen kannalta ilahuttavana seikkana on mai-
nittava, että maamme lippuja sekä normali - että pie-
noiskoossa oli runsaasti sijoitettuna sekä kongressi-
saliin että mainosnäyttelyhalleihin. Suomen valtuuskun-
nan puolesta sai johtaja H. Viherjuuri kongressin päät-
täjäistilaisuudessa tehtäväkseen tavallaan pienten kan-
sojen puolesta esittää kiitokset kongressin järjestä-
jille. Ruotsalaisten puolesta oli puhuttu avajaisissa.

Alf Junttila

Berlinin Lähetystön raportti N:o 47.
=====

II

Saksan kansanedustajain vierailuSuomessa.

Saksan kansanedustajien viime heinäkuussa Suomeen tekemän vierailun johdosta on Lähetystö eri tahoilta sekä saksalaisilta että eräiltä tšekäläisiltä ulkovaltojen edustajilta saanut kuulla kohteliaisuuksia siitä, miten Suomi osaa hyvin mainostaa maataan. Professori Georg Bernhardin ja Ernst Lemmerin laajat ja asialliset kirjoitukset (lähetetty Ulkoasiainministeriölle virkakirjelmällä N:o 1672) Saksan suurissa lehdissä, Vossische Zeitungissa ja Berliner Tageblatt'issa, ovat tietenkin suuresti olleet omiaan levittämään oikeita tietoja maastamme laajempiinkin kerroksiin. Herra Bernhard on sitäpaitsi kirjoittanut vaikutelmistaan Suomesta myöskin Wieniläiseen Neue Freie Presseen ja herra Lemmer B.Z. am Mittagiin ym.

Berlinin Lähetystön raportti N:o 47.
=====

III

Varsovan ministerikonferessi.

Ruotsin kuninkaan käyntiä Tallinnassa ja Riiassa ja ministeri Tryggerin silloisia keskusteluja Viron ja Latvian ulkoministerien kanssa tervehdittiin Saksassa suurella tyydytyksellä ja hyväksymisellä, koska katsottiin niiden viittaavan uuden balttilaisen liiton muodostumiseen, jonka johdossa tulisi olemaan Ruotsi. Selitettiin, että tällainen liitto lujittaisi baltianmaiden itsenäisyyttä ja riippumattomuutta Puolasta samalla kun se heikentäisi Puolan vaikutusvaltaa Itämerellä. Saksassa pannaan erikoista painoa sille (esim. Stresemannin äänenkannattaja Köln.Zeitung), että Ruotsi joka maailman sodan jälkeen näkyy suhtautuneen torjuvasti ja pidättyvästi Itämeren uusiin valtioihin, nyt osottaa oireita uuteen orientoitumiseen. Tästä aiheesta kirjoittaessaan on Saksan lehdistö mielihyvin todennut, että Suomessa suhtaudutaan suopeasti tähän Ruotsin politiikkaan, koska Suomen taholta pyritään korostamaan Suomea skandinaviseksi eikä balttilaiseksi maaksi.

Tältä pohjalta asiaa katsoen Saksan lehdistö merkitsee jonkinlaiseksi pettymykseksi tiedon, että Suomi ^{on} mukana siinä Viron, Latvian ja Puolan kauppaministerien neuvottelukokouksessa, joka pidetään t.k. puolivälissä Varsovassa. Eräät lehdet pitävät mahdollisena, että tässä tilaisuudessa tullaan samalla pohtimaan kysymystä taloudellisesta lähentymisestä baltianmaiden välillä. Vossische Zeitung lisää tähän (14.8.) omasta puolestaan seuraavan kommentaarin: "Sellaiset neuvottelut eivät ole vain "mahdolliset", vaan varmat. Sillä näiden kolmen naapurimaan kauppaministerit eivät suinkaan saavu Varsovaan vain pienelle jaloittelumatkalle. Tällä kokouksella on vallan erikoinen merkitys, sillä

se ilmaisee selvästi Puolan kehittälevän uudelleen ulko- ja talouspoliittista toimintaansa ^{pohjoiseen} päin.

"Puolalle on tilanne sitäpaitsi nyt oleellisesti edullisempi kuin joku aika sitten. Puola ei ole milloinkaan luopunut päämäärästä esiintyä Venäjää vastaan baltilaisen ryhmän johtajamaana, olosuhteitten pakosta se on vain silloin tällöin hellittänyt otettaan. Ikuinen kahnaus Liettuan kanssa, Latvian ja Viron tekemät kauppasopimukset Venäjän kanssa ja muut vähemmän silmäänpistävät, mutta silti hyvin merkittävät poliittiset merkit saivat baltilaisryhmä-aatteen näyttämään toivottomalta. Mutta sillävälin on Itä-Europassa tapahtunut monenlaista vaihtelua ja "uusi rintama" rakoili jälleen. Ulkopoliittisten suuntien jatkuvat heilahtelut baltilaisella kulmalla todistavat epäämättömästi, kuinka heikosti olosuhteet pohjoisessa ovat vakaantuneet. Hapuilla, uskaltautua esille, peräytyä, tänään lähennyttään yhteen naapuriin, huomenna siirryttään toiselle suunnalle — sellaista on politiikan kulku Baltikumissa.

"Tapahtumat, jotka tällä hetkellä tarjoavat puolalaisille suuremmat mahdollisuudet, voi vain pieneltä osalta konkreettisesti määritellä. Sisäpoliittiset virtaukset ja niiden vaihtelevat vaikutukset Latviassa, Virossa, jopa Liettuassakin kajoavat oleellisesti tapausten kulkuun.

"Tallinnan uuden hallituksen muodostaminen — entinen Viron Varsovan lähettiläs on sen johdossa — merkitsee puolalaisystävällisen vaikutuksen vahvistumista Virossa. Latviassakin voittavat ilmeisesti alaa ne piirit, jotka vastustavat lähetyksiä Venäjään ja joille ei ole minkäänlaista hyötyä Venäjän kanssa tehdystä kauppasopimuksesta. Tämä kaikki tietenkin avaa taitavalle Varsovan politiikalle monta tähän asti

kiinniollutta ovea.

"Kiinnostavaa on todeta, että Suomenkin kauppa-
ministeri matkustaa Puolaan mainittuun kokoukseen.
Suomi on alati vakuuttanut pysyvänsä erillään kaikista
balttilaisista asioista ja esittänyt perusteluksi, ettei
se ole balttilainen vaan skandinavinainen valtio. Mutta
ei Helsingistäkään puutu ääniä, jotka puoltavat lä-
heistä yhteistoimintaa Puolan ja balttilaisvaltioitten
kanssa puolustusrintamana maassa yhä erittäin pelät-
tyä "punaista aaltoa" vastaan. Puolan poliittisille
suunnitelmille toivottomasti hukkaan menneen Liettuan
tilalle halutaan kai nyt saada Suomesta liittolai-
nen. Tällaista kehitystä valmistellaan aina taloudelli-
sesti. Siksi onkin mahdollista, että nämä neljä mi-
nisteriä neuvottelevat suunnitelmista, jotka edistäisi-
vät heidän maittensa taloudellista lähentymistä toi-
siinsa."

Rijon tili.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA:

Ministeri Kuolijoen raportti no 48.

Berlin

9/9 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Berlinissä, syyskuun 9 p:nä 1929.

FINLANDS BESKICKNING

N:o 1798/280/29.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
27/135 Pa. 1929		
12/9-29	72	LII
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	CS.	

Herra Ministeri

Kunnioittavimmin täten lähetän Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 48 aiheesta:

Saksan sisäiset ristiriidat.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

M. M. M. M. M.

Herra Ulkoasiainministerille

Helsinki.

TORWAKOSKI

ULKOASIAMINISTÖ		
№	/	D. 19
	№	Liite
RYHMÄ	LUOKA	ASIA

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 48

9. 9. 29.

Saksan sisäiset ristiriidat.

Haagin neuvottelujen aikana ja niiden jälkeen on ärtyneisyys Saksan puolue-elämässä suuri. Oikeisto-lehdet, Hugenberg-konserni etunenässä, koettavat selittää, että Young-ohjelma on huonompi kuin Dawes-ohjelma ja että se vie Saksan perikatoon. Että Young-ohjelma olisi huonompi kuin Dawes-ohjelma on tietysti ilmeistä tosiasiain vääristelyä, mutta näin on pakko selittää, koska saksalaiskansalliset (Deutschnationale) olivat itse Dawes-ohjelmaa hyväksymässä heidän miehensä kun silloin olivat hallituksessa. Noin puolet saksalaiskansallisten eduskuntaryhmästä äänesti silloin D.ohjelman hyväksymisen puolesta. Hugenberg itse oli silloin poissa äänestyksestä muka sydänkohtauksen vuoksi, josta vasemmiston lehdet tekevät veristä ivaa.

Mutta ärtyneisyys ei esiinny ainoastaan sanomalehtien palstoilla, vaan tappelut kommunistien ja äärimmäisten oikeustolaisten n.s. kansallissosialistien eli Hitleriläisten kesken ovat myöskin taas tulleet päiväjärjestykseen. Vielä pahempi on, että pommi- ja helvetinkone-attentaatit ovat tulleet melkeinpä jokapäiväisiksi. Niitä on viime aikoina ollut jo kymmenkunta ja kaikki viittaavat samaan alkulähteeseen. Kun ne sitäpaitsi kaikki ovat tähdätyt nykyisiä hallitusviranomaisia, hallitusrakennuksia tai valtiopäivätaloa vastaan, ei liene epäilystä, että niiden alkuperä on äärimmäisen oikeiston taholla. Vakava Kölnische Zeitung

kirjoittaakin eilisessä artikkelissaan, että nykyinen aika muistuttaa suuresti aikaa ennen Rathenaun ja Erzbergerin murhaa eikä kulune nytkään pitkää aikaa, ennenkuin pommiattentaateista siirrytään revolverilaukauksiin ministerejä vastaan.

Ei ole näin ollen ihmeellistä vaikka johtavat politikot kuten Stresemann kyllästyisivätkin epäkiitolliseen ministeriasemaansa. Siihen viittaa hänen antamansa haastattelu Haagissa, jossa hän muun muassa sanoi, ettei kenenkään pitäisi olla ministerinä 5 vuotta kauemmin. Vaikka tätä ei tarvitsekaan ihan sananmukaisesti ottaa, niin on kuitenkin jo kauan tiedetty, että Stresemann on sekä heikontuneen terveytensä tähden että varsinkin omassa puolueessaan kohtaamansa vastustuksen vuoksi ollut asemaansa kyllästynyt. Niinpä esimerkiksi nytkin Haagin saavutuksia arvostellessaan hänen puoluetoverinsa Scholz, joka monta kertaa ennenkin on Stresemannille vekarajalkaa heittänyt, on asettunut jotenkin samaan rintamaan saksalaiskansallisten kanssa tuomien Young-ohjelman keltottomaksi.

Ei ole kuitenkaan mitään epäilystä siitä, etteivätkö valtiopäivät hyväksyisi Young-ohjelmaa. Hallituksella on kyllä varma enemmistö takanaan.

Kuinka vakavasti Stresemannin eronuhka kuitenkin eräissä poliittisissa piireissä otetaan, käy ilmi siitä, että puhutaan hänen mahdollisesta jälkeläisestään ja arvellaan suurimmat mahdollisuudet olevan keskustaan kuuluvalla prelaatti Kaasilla, joka on aina ollut saksalaisen delegation jäsenenä Genevessä. Kuinka suuren kokouksen silloin käy, pysyykö saksalainen kansanpuolue (Stresemannin puolue) vielä mukana, siitä ei tässä ole syytä vielä mitään ennustaa.

Young-ohjelman toteuttamismahdollisuudet.

Kun saksalaiskansalliset yhä ja yhä toittavat, että Saksan on mahdotonta maksaa niitä vuotuismaksuja, joita Young-ohjelma edellyttää, niin lienee syytä vähän valaista asiaa Saksan talouselämää koskevilla numeroilla. Tahdon heti alussa huomauttaa, että noin 2 miljardin Saksan markan vuotuismaksu, jonka Young-ohjelma määrää, on tosin erittäin raskas taakka ja ennenkaikkea se on epäoikeudenmukainen vieläpä niihin synteihinkin nähden, joita Saksan militarismi on tehnyt. Mutta että sen suorittaminen on mahdollisuuksien rajoissa näkyy seuraavista tilastonumeroista.

Saksan kansan vuotuiset tulot on viimeisinä vuosina arvioitu 55 - 65 miljardiksi markaksi riippuen siitä, onko vuosi ollut huono vai hyvä. Noin 8 - 10 miljardia lasketaan huonon ja hyvän konjunktuurivuoden eron olevan. Vaihtovero- (Umsatzsteuer) ilmoitusten mukaan on omaisuuden vaihto vuodesta 1925 kasvanut vuoteen 1928 105,6 miljardista 134,3 miljardiin. Saksan kansa käyttää nykyään vuodessa alkoholiin ja tupakkaan 8 miljardia markkaa. Saksan vienti on vuodesta 1925 vuoteen 1928 kasvanut noin 3,5 miljardilla. Vaikka nämä luvut itsessään eivät merkitsekään paljon varsinaiseen suoritukseen nähden, ovat ne kuitenkin sitä suuruusluokkaa, että 2 miljardin vuotuisen maksun ei vielä tarvitse merkitä koko talouselämän perikatoa, kuten nykyään oikeistolais vastustajat väittävät kiihoittaessaan kansaa kansanäänestyksessä Young-ohjelmaa vastaan nousemaan. Ja joka tapauksessa Young-ohjelma merkitsee 500 miljoonaa markkaa vuodessa vähemmän kuin Dawesin ohjelma.

Ainoa huononnuks, joka Young-ohjelmaan Haagissa tuli, oli se että suojaamaton osa vuotuis-suorituksessa

kohotettiin 660 miljoonasta 700 miljoonaan. Mutta sen-
sijaan sai Saksa vakuutuksen Reininmaiden tyhjentämi-
sestä, joka jo rahallisesti merkitsi enemmän kuin
40 miljoonaa vuodessa, puhumattakaan sen poliittisesta
merkityksestä.

Wäino Wessijoki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C5.

ASIA: .....

Ministeri Wuolijoen raportti no 49.

Berlin

28/10 1929.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Berlinissä, lokakuun 28 p:nä 1929.

FINLANDS BESKICKNING

N:o 2056/348.

ULKOASIA	
N:o 28 / 35 he	79
31/10-29	
5	C 5

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin lähetän täten Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 49 aiheista:

Saksan sisäiset olot,

Young-suunnitelman hyväksymismahdollisuudet sekä

Tulitikkustrustin laina.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kun-
nioitukseni vakuutus.

Mäntsälä

Herra Ulkoasiainministeri,

Helsinki.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
28/35/ae D. 19 29		
31/10-29	3	Liit.
RVMIA	CLACTO	ADIA
5	CS.	

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 49.

28. 10. 29.

Saksan sisäiset olot.

Stresemannin kuoleman jälkeen, joka kaikesta huolimatta tuli kaikille yllätyksenä, näytti tilanne hyvin kaaosmaiselta. Paitsi varmaa ulkopoliittikkaa, joka vähitellen oli saavuttanut kaikkien paitsi äärimmäisen oikeiston hyväksymisen (kommunisteja en tietysti ota lukuun), oli hän myöskin sisäpoliittillisesti erittäin tärkeä henkilö, koska hän usean kerran sai puolueensa muuttamaan alkuperäistä kantaansa, jotta suuri koalitie säilyisi. Viimeisen suuren palveluksen hän teki suurelle kokoomukselle samana päivänä, jona hän illalla sai halvauskohtauksen, pakottamalla puolueensa olemaan poissa äänestyksestä työtömyysvakuutuslakia käsiteltäessä, joten Hallituksen esitys tuli hyväksytyksi.

Nyt kuitenkin tilanne näyttää paljon selvemältä. Kun Müller, Hindenburgin kehoituksesta huolimatta, ei lääkärin kiellon johdosta voinut väliaikaisesti ottaa ulkoasioita hoitoonsa, määrättiin siihen Saksalaiseen Kansanpuolueeseen (Stresemannin puolueeseen) kuuluva talousministeri Curtius, joka tiedettiin olevan täysin Stresemannin kannalla, sillä olihan hän ollut m.m. Haagissa

Young-suunnitelmaa ajamassa. Keskusta alussa napisi tätä nimitystä vastaan, mutta kun heidän ryhmänsä johtaja prelaatti Kaas ilmoitti, että hän ei missään tapauksessa halua ministeriksi, koska hänen mielestään on vähemmän sopivaa, että puolueen johtajat pyrkivät ministereiksi, niin vaikenä arvostelu. Nyt näyttää siltä kuin Curtius jäisi pysyväisesti ulkoministeriksi ja talousministeriksi nimitettäisiin joku hänen puoluelaisensa. Sopivista ehdokkaista ei olekaan puutetta, sillä saksalainen kansanpuoluehan on varsinainen teollisuusmiesten puolue.

Ainakin vasemmiston taholla sangen yleisesti kannatetaan Curtiusta, varsinkin kun heidän oma miehensä tri Breitscheid, jonka kai Entente mieluummin näkisi Saksan ulkoministerin paikalla, ei voi tulla kysymykseen, koska sosialidemokraateilla jo on 4 miestä hallituksessa. Myöskin Keskustalla on jo 3 miestä hallituksessa, joten heilläkään ei voimaansa nähden voi olla suuria vaatimuksia. Sitäpaitsi ei heillä, Kaasia lukuunottamatta, ole sopivaa miestäkään. Ainoa, joka ehkä voisi tulla kysymykseen, on nykyinen miehitettyjen alueiden ministeri, entinen kansleri Josef Wirth, eikä hänellä itsellään kuulemma olisi mitään ulkoministerin salkkua vastaan.

Mitä henkilökohtaisesti Curtiukseen tulee, niin on hänellä paljon ulkoministerin paikan hoitoon sopivia ominaisuuksia. Hän on intelligentti, harkitseva ja luonteeltaan miellyttävä. Suunnaltaan on hän ehdottomasti Stresemannin politiikan kannalla. Stresemannin puhe- lahjaa enemmän kuin hänen auktoriteettiaan puolueessaan ei hänellä tietenkään ole.

Wäinö Ruolijoki

Young-suunnitelman hyväksymismahdollisuudet.

Käynnissä on ollut jo 10 päivää oikeistolais-
ten s.o. Saksalaiskansallisten, Kansallissosialistien ja
Hitleriläisten nimenkeruu (Volksbegehren) kansanäänestystä
varten Young-suunnitelmaa vastaan. Jotta kansanäänestys
pantaisiin toimeen on heidän saatava 10 % kaikista ääni-
oikeutetuista s.o. noin 4,1 milj. ääntä. Vaikka näiden
puolueiden yhteinen äänimäärä eduskuntavaaleissa on vähän
vaille 7 miljoonaa, näyttää siltä kuin eivät he saisi
4,1 miljoonaa. Itse Saksalais-kansallisessa puolueessakin
on hyvin paljon tyytymättömyyttä puolueen johtajaan Hu-
genbergiin, joka kovin räikeällä agitationilla on enemmän
vahingoittanut kuin hyödyttänyt asiaansa. Parolilla: "Stre-
semann on maankavaltaja ja ministerit, jotka allekirjoit-
tavat Young-suunnitelman, on pantava kuritushuoneeseen",
ei ole Saksan kansan keskuudessa riittävää vastakaikua.
Niinpä Hindenburgkin on asettunut tällaista agitatsionia
vastaan.

Olin eräissä kutsuissa, jotka olivat toimeen-
panneet Saksalais-kansallisten vasemmistoon kuuluvat valtio-
päivämiehet ja siellä nämä sangen avoimesti ilmoittivat
olevansa Hugenbergin politiikkaa vastaan. Eräs heistä
selitti minulle olevansa Young-suunnitelmaa vastaan vain
taktillisista syistä, koska ulkomailla jouduttaisiin vää-
rään käsitykseen, ellei Saksassa olisi tässä asiassa
voimakasta oppositiota.

Puhutaankin tällä hetkellä paljon Saksalais-
kansallisten vasemmiston ja Saksan kansanpuolueen oikeis-
ton yhtymisestä. Tästä voikin tulla tosi, ellei **Hugen-
berg** tule pien syrjäytetyksi johtajan asemasta. Tätä

kyllä sosialidemokraatit "pelkäävät", sanoen että heillä
ei ole vielä milloinkaan ollut niin hyvää agitaatoria
kuin Hugenberg, sillä puolue kasvaa vahvasti.

Wänö Heurijoki

Tulitikkustrustin laina.

Tunnettua on, että valtakunnan kassavarat ovat hyvin huonot, mikä johtuu jo useammalta vuodelta. Raha-ministeri on ollut senvuoksi pakotettu ottamaan ruotsalaiselta tulitikkustrustilta 125 miljoonan dollarin lainan. Lainasopimuksen pääkohdat ovat seuraavat:

Sopimuksen mukaan on monopooliyhtiö järjestelyltään osakeyhtiön kaltainen. Osakkeista kuuluu puolet ruotsalaisille ja puolet saksalaisille. Pääelimen, hallintoneuvoston, muodostavat 11 jäsentä, joista ruotsalaiset ja saksalaiset kumpikin valitsevat 5 jäsentä; puheenjohtajan, jonka on oltava Saksan kansalainen ja valtakunnan hallituksen hyväksymä, valitsee hallintoneuvosto. Myöskin johtokunnan jäsenten on oltava Saksan alamaisia. Yhtiön toimintaa valvomaan valitaan valtakunnan komissaariot. Monopooli kuuluu valtiolle ja asetetaan se ainoastaan monopooliyhtiön käytettäväksi. Tähänastinen suhde ruotsalaisten hallussa olevien tehtaiden ja saksalaisten liikkeiden kesken, pyöreän luvun 65:35, pidetään edelleenkin voimassa.

Tulitikkumonopoolihan oli alkujaan ajateltu kauppamonopooliksi. Tästä johtuu, että nyt perustettavalla monopooliyhtiöllä on oikeus saattaa suoraan kauppaan tehtaissa valmistetut tulitikut. Se saa myöskin tuonti- ja vientimonopoolin. Leatuun ja valmistukseen nähden tullaan säätämään määräykset, joiden kautta tehdään mahdottomaksi sekä keinotekoisesti aikaansaatu liian pieni valmistus että myöskin kaikenlainen ylimääräisen voiton saantimahdollisuus huonompaa tavaraa valmistamalla. Vähittäismyynnissä on korkein paketti-

hinta määrätty 0,30 Rmkksi. Huomattava ja ilahduttava seikka joka tähän saakka ei ole ollut tunnettu, on että neljän vuoden kuluttua on yksinomaan valtakunnalla oikeus määrätä hinnat.

Virallisen julkaisun toinen osa käsittelee sopimuksen rahallista puolta, sikäli kuin se koskee valtakunnan rahastoa ja valtakunnan rahataloutta. Tässä suhteessa ei ole mitään uutta mainittavaa. Lainan suuruus on 125 milj. dollaria, maksettava kahdessa erässä 7 ja 16 kuukautta monopoolilain irtisanomisen jälkeen. Maksukurssi on 93 prosenttia, nimelliskorko 6 prosenttia, voimassaoloaika 50 vuotta, konvertoimisoikeus 10 vuoden perästä. Kuoletukseen nähden on sama aikamääräys voimassa. Kurssin suhteen on varmat toimenpiteet määrätty.

Neuvotteluissa on tehty sikäli muutoksia sopimukseen, että osinkotakuuta luultavasti - ainakaan muuten niin seikkaperäisissä virallisissa julkaisuissa ei ole siitä mitään mainittu - ei monopooliyhtiön osakkaille ole määrätty. Voiton jakamiseen nähden ilmoitetaan kuitenkin, että valtakunta saa ensin monopoolivoittovaroista jokaista tulitikkulaatikkaa (10,000 pakettia) kohti Rmk. 13:- ja loppu jaetaan sen ja ruotsalaisen trustin kesken puoleksi. Ruotsalaisten osuus voittovarioihin loppuu periaatteellisesti senjälkeen kuin laina on kokonaan maksettu, kuitenkin aikaisintaan 32 vuoden kuluttua. Ellei lainaa silloin vielä ole takaisin suoritettu, saa ruotsalainen yhtymä kuitenkin vaan 25 prosenttia. Uutta asiassa on se, että ajotetaan määrätä erityinen "eikä niinkään pieni" maksu uudestijärjestelyn voimaanastumishetkellä monopoolialueella muiden kuin käyttäjien hallussa oleville tulitikuille "jotta uudestijärjestely voitaisiin tehokkaasti suorittaa". Tällä varmuuskeinolla

tarkoitettaneen sitä, että koetetaan estää ettei varastoihin osteta kohtuuttomia määriä tulitikkuja nyt vielä voimassaoleviin alhaisiin hintoihin ennenkuin monopoli astuu voimaan.

Olen tahtonut näin laveasti selostaa tätä huomiota herättävää sopimusta, jonka edullisuus hallituksen raha-asiaain järjestelyn kannalta on ilmeinen, mutta joka on kuitenkin herättänyt ankaraakin arvostelua, koska tultikkujen hinta huomattavasti kohoaa. Kulutusosuuskuntien omistamat tehtaot ovat asetetut erikoisasemaan, koska ne valmistavat tavaraa vain omille jäsenilleen. Tällä sopimuksella on myöskin Venäjän harjoittama dumping saatu tehottomaksi.

Männistö

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 65

ASIA:

Ministeri Wuolijoen raportti no 50.

Berlin.

20/12-29

SUOMEN LÄHETYSTÖ

FINLANDS BESKICKNING

N:o 2276/415.

Berlinissä, joulukuun 20 p:nä 1929.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 29/136 SalD. 1929		
27/12-29	50	LIIK.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA

H e r r a M i n i s t e r i ,

Kunnioittavimmin lähetän täten Teille, Herra
Ministeri, raporttini N:o 50, aiheesta:

Sisäiset politilliset olot Itävallassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kun-
nioitukseni vakuutus.

W. J. Procopé

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é ,

Helsinki.

TERWAKOSKI

1929

ULKOASIAINKANTORI		
N:o 29/136 Sall. 29		
29/12-29	3	2
RYHMÄ		

Suomen Berlinissä ja Wienissä olevan Lähettilään

raportti N:o 50.

20. 12. 29.

Sisäiset politilliset olot Itävallassa.

Koko syksyn on kuultu hälyyttäviä uutisia Itävaltaa uhkaavasta sisällissodasta. Sekä sosialisteilla että porvareilla on kummallakin kaartinsa, edellisen nimenä Suojelusliitto (Schutzbund), jälkimäisen Kodinsuoja (Heimwehr). Kummaltakin puolen on pidetty tuimia palopuheita, pantu toimeen suuria demonstratiokulkueita ja silloin tällöin vähän kahakoitukin. Seuraus tästä on ollut, että ulkomailla on sangen huolestuneina seurattu asiain kehitystä, jopa siihen määrään, että Englannin ulkoministeri Henderson katsoi olevan syytä julkisesti varoittaa Itävaltaa sisäisistä levottomuuksista. Täällä Berlinissä Itävallan olojen tuntijat kyllä ovat vakuuttaneet, että ei Itävallassa tapella, sillä siellä ollaan sanoissa suuria, mutta politiikkaa lieventää tunnettu itävaltalainen "Schamperei" (leväperäisyys). Että asia ei kuitenkaan ollut näin vaarallista laatuja ja että Saksassakin oltiin huolestuneita osoittaa se, että tšekäläiset sosialidemokraattiset johtomiehet katsoivat olevan syytä varoittaa itävaltalaisia puoluetovereitaan. Tilanne antoi Saksan puolelta huolestumiseen aihetta sen johdosta, että Itävallan Kodinsuojan johtajana ja järjestäjänä on majuri Pabst, joka Saksassa

oli osallisena Karl Liebknechtin ja Rosa Luxemburgin murhissa ja senjälkeen pakeni Itävaltaan ja hän on täysin vapaa itävaltalaisesta leväperäisyydestä. Sitäpaitsi saksalaiset pelkäsivät ja syyllä, että jos Itävallassa syntyy vakavia sisäisiä levottomuuksia, niin ne helposti voivat levitä myöskin Saksaan. Itävallan vasemmistolehtien taholta kirjoitettiin, tosin ilman mitään asiallista aihetta, ainoastaan peloittaakseen vastustajia, että Saksan tasavaltalainen suojeluskunta on luvannut tulla auttamaan Itävallan tasavaltalaisia, jos kansalaissota syntyisi, johon taas Saksan teräskypärien (Stahlhelm) puolelta annettiin ymmärtää, että eivät hekään pysyisi toimettomina.

Tähän tilanteeseen oli uuden liittokanslerin Schoberin saatava parannus.

Henkilönä Schober tekee miellyttävän itävaltalaisen vaikutuksen. Vastakohtana Seipelille on hän puhe-
lias, avomielinen ja työtoveriensa sekä alaistensa pitämä, kun Seipel oli kylmä, suljettu, yksinpä läheisiin työtovereihinsa ja puoluelaisiinsakin nähden, sekä vallanhimoinen. Seipel on epäilemättä luonteeltaan vahvempi mies, kun taas Schober on sovitteluva luonne. Ennenkaikkea on Schoberin vahvana puolena pitkäaikainen hallinnollisen virkamiehen kokemus. Vaikka Seipel on lahjakkaampi ja tarmokkaampi näistä kahdesta, luulen kuitenkin, että Itävallan valtiolaivan ohjaajana Schoberilla on suuremmat mahdollisuudet onnistua.

Voidaksemme ymmärtää sen taistelun, joka tänä syksynä on käyty Itävallan hallitusmuodosta ja joka jouti joulukuun 7 päivänä hyväksytyyn sovitteluehdotukseen, on palautettava mieliin edellisen hallitusmuodon synty ja silloiset politilliset olot.

Kun maailmansodan jälkeen vanha Itävallan keisarikunta hajosi, jäi keskukseen jäljelle nykyinen Itävalta 6 milj. asukkaineen. Voimakkaiden maanviljelysosien Tshekkoslovakian, Unkarin ja Jugoslavian erottua jäi jäljelle vuorinen, verrattain huonomaaperäinen Itävalta, joka pystyi tuottamaan elintarpeita ainoastaan noin neljännän osan siitä, mitä sen kulutus oli. Kun jo sodan aikana oli kärsitty suurta elintarvepulaa, varsinkin 2 miljoonan pääkaupungissa, Wienissä, oli ilmeistä, että kommunistivaara oli erittäin suuri etenkin kun naapurimaissa Unkarissa, Italiassa y.m. oli joko suorastaan kommunismi vallalla tai ainakin suuria levottomuuksia. Itävallan sosialidemokratian tarmokkaan ja taitavan johdon ansioksi on luettava, että kaikellaiset kommunistiset yritykset saatiin tukahutetuksi ja että Itävallan työväestö säilyi yhtenäisenä sosialidemokratisenä puolueena. Kun samalla sodan jälkeen vanha hallitussysteemi oli tehnyt vararikon, porvarilliset olivat järjestymättömät ja työväki hyvin järjestynyt yhtenäiseksi puolueeksi, joka oli vielä useiden muiden maiden sosialidemokratisia puolueita radikaalisempi, koska myöskin äärimmäinen vasemmisto oli siinä mukana, on ymmärrettävä, että silloin säädetty hallitusmuoto tuli "vallankumoushallitusmuodoksi, jota me nyt puramme (abbauen)" kuten eräs sosialistijohtaja Wienissä sanoi.

Hallitusmuodon pahimmat epäkohdat enemmistön mielestä olivat seuraavat: Presidentin valitsi parlamentti, presidentillä ei ollut parlamentin hajoitusoikeutta, vaan se hajaantui omasta päätöksestään, hallituksen valitsi parlamentti, äänioikeusikäraja oli liian alhainen, 20 vuotta, osavaltioilla, joista Wienin kaupunki on yksi, oli liian suuri itsenäisyys kokonaisuuden haitaksi. Sitäpaitsi oli ^{hallitusmuotoon lausua} ~~hallitusmuotoon lausua~~ (rajoitettava) ~~sekä~~ ~~muutoksia~~ ~~liittovaltion~~ ~~tu~~ ~~ja~~ ~~menoa~~ ~~hyväksymistä~~ ~~sekä~~ ~~ar~~

~~jan kysyvät ja kunnallispoliisia koskevat asetuk-
sivat~~

Näihin seikkoihin nyt vaadittiin enemmistön taholta korjauksia. Koska hallitusmuodonmuutoksen aikaansaaminen vaati 2/3 enemmistön parlamentissa ja vastustuspuolueella, sosialidemokraateilla, on enemmän kuin 1/3 parlamentin jäsenistä, ei muutosta voitu ajaa läpi yksin omaan parlamentissa äänestämällä, vaan oli turvauduttava sovittelutiehen. Enemmistöpuolueiden ja sosialidemokraattien kesken käytiinkin liittokansleri Schoberin johdolla erittäin vaikeita neuvotteluja viikkokausia ennenkuin päästiin tulokseen.

Mikä sitten pakotti vastustuspuolueen antamaan perää useissa tärkeissä kysymyksissä? Lassalle on kuuluisassa puheessaan sanonut, että perustuslaki ei suinkaan ole yksinomaan se mikä on paperilla, vaan yksi osa perustuslakeja on myöskin Preussin armeija. Tämän ottivat ilmeisesti hyvin lukeneet Itävallan sosialistit huomioon ja katsoivat, että Kodinsuoja (Heimwehr) oli osa Itävallan perustuslakeja. Tosin Suojelusliitto on myöskin osa perustuslakeja, mutta koska Kodinsuojalla on paremmat aseet, enemmän rahaa ja taitavammat upseerit, on se tärkeämpi osa perustuslakeja kuin Suojelusliitto.

Hallitusmuotoon tehdyistä muutoksista ovat huomattavimmat seuraavat:

Vaalioikeus. Entisen hallitusmuodon mukaan saivat äänestää ne miehet ja naiset, jotka ensimmäisenä päivänä tammikuuta olivat täyttäneet 20 vuotta. Nykyään ikäraja on korotettu noin 20 1/2 vuoteen.

Vaalivelvollisuus. Hallitusmuotomuutoksessa on liittopresidentin vaaleja varten määrätty vaalipakko.

Liittopresidentti, jonka tähän saakka valitsi liittokokous (Parlamentti ja liittoneuvosto), valitaan nyt välittömällä vaaleilla, joihin ottavat osaa kaikki vaali-oikeutetut. Liittopresidentti tulee tästä lähtien saamaan kaksi tehtävää, jotka tähän saakka ovat kuuluneet parlamentille. Ne ovat: parlamentin hajoittaminen ja liittohallituksen nimittäminen. Oikeus parlamentin hajoittamiseen ei näin ollen vahingoita demokraattisen hallitusmuodon periaatteita, koska parlamentti itse antaa hyväksymisensä hajoitukselleen. - Presidentti valitaan nyt kuudeksi vuodeksi, ennen hänet valittiin neljäksi. Jos presidentti on estetty virkaansa hoitamasta, siirtyvät tehtävät lähinnä liittokanslerille. Jos este ennakkollisen arvion mukaan kestää enemmän kuin kaksikymmentä päivää, täytyy presidentin edustus järjestää lailla.

Hätämääräysoikeus. Kokonaan uutta uudessa valtiomuodossa on hätämääräysoikeus. Se tahtoo sanoa, että presidentti voi hallituksen esityksestä, silloin kun parlamentti ei ole koolla eikä ajoissa ehdi kokoontua, antaa toistaiseksi voimassaolevia määräyksiä sellaisten seikkojen järjestämiseksi, joiden viivyttäminen aiheuttaisi korvaamattomia vahinkoja. Hallituksen on hankittava esitykselleen parlamentin päävaliokunnan asettaman pysyvän alivaliokunnan hyväksyminen. Jokainen tällainen määräys on hallituksen viipymättä esitettävä parlamentille, jonka presidentti on velvollinen kutsumaan kokoon kahdeksan päivän kuluessa esityksestä lukien. Neljän viikon kuluessa esittämisestä on parlamentin joko annettava esityksen johdosta laki tai tehtävä päätös hallituksen hätämääräyksen kumoamisesta.

Hätämääräyksiä vaikutusalaa on rajoitettu. Ne eivät saa koskea valtiomuodon muutosta, pysyvää finansia-

listista liittovaltion rasitusta, liittokansalaisen taloudellisia velvoituksia, työläisten ja palkollisten suojelua, sosiaalivakuutusta, työläisten ja palkollisten kamaria, liittymisoikeutta eikä vuokrasuojelua.

Parlamentin asema. Tähän saakka istui parlamentti säännöttömästi, neljä vuotta melkein keskeytymättä. Uuden hallitusmuodon mukaan kutsuu presidentti parlamentin kokoon kahdesti, kevät ja syysistuntoon. Kevätistunnon täytyy kestää vähintään kaksi kuukautta, mutta ei myöhempään kuin 15 päivään kesäkuuta. Syysistunnon täytyy kestää vähintään neljä kuukautta, eikä se saa alkaa toimintaansa ennen lokakuun 15 päivää.

Presidentti voi kutsua parlamentin myöskin ylimääräiseen istuntoon. Myöskin jos hallitus tai vähintään kolmas osa parlamentista tai liittoneuvostosta vaatii, on presidentin kutsuttava parlamentti koolle kahden viikon kuluessa.

Parlamentin hajoittaminen. Uuden hallitusmuodon 29 artikla lausuu: liittopresidentti voi hajoittaa parlamentin, mutta samasta aiheesta ainoastaan yhden kerran. Uudet vaalit on tässä tapauksessa hallituksen taholta järjestettävä, niin että uudelleen valittu parlamentti voi kokoontua viimeistään yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä entisen parlamentin hajoittamisesta.

Liittovaltion tulo- ja menoarvio. Liittovaltion menoihin tarvitaan perustuslain mukainen parlamentin suostumus, jonka on velvollinen valtiovarainministeriö hankkimaan. Jos pelätään myöhästymistä, voidaan menoerä, sikäli kuin se ei nouse yhtä miljoonaa shillinkiä suuremmaksi, parlamentin päävaliokunnan suostumuksella suorittaa. Parlamentin suostumus on jälkeinpäin hankittava.

Jos parlamentti ei aikanaan hyväksy hallituksen tekemää arviota eikä minkäänlaisia väliaikaisia määräyksiä anneta, ovat kahden ensimmäisen kuukauden aikana seuraavana finanssivuotena verot ja maksut edellisen vuoden arvion mukaisesti voimassa. Maksut tällä ajalla on suoritettava sitävarten hankituista lainavaroista. Näinollen säätää valtiomuoto ehdollisen tulo- ja menoarvion kahden kuukauden ajaksi.

Hallituksen nimittäminen ja eroittaminen. Presidentti nimittää liittokanslerin sekä tämän esityksestä muut hallituksen jäsenet. Liittokanslerin tai koko hallituksen eroittamiseen ei tarvita mitään esitystä. Yksityisten hallituksen jäsenten eroittaminen tapahtuu liittokanslerin esityksestä. Jos presidentti nimittää hallituksen sellaiseen aikaan, jolloin parlamentti ei istu, on hänen yhden viikon kuluttua kutsuttava parlamentti koolle ja esitettävä sille uusi hallitus.

Armeijan käskyvalta. Presidentti on armeijan ylimpänä käskynhaltijana. Ylimmän käskyvallan toimeenpanijana armeijaan nähden on asianomainen ministeri.

Entisen hallitusmuodon mukaan kuului armeijan ylin käskyvalta parlamentille.

Kunnallispoliisi. Niillä paikkakunnilla, jotka kuuluvat liittopoliisin virka-alueisiin, eivät muut järjestöt saa pitää yllä vartiomieskuntia.

Tämä määräys tarkoittaa Wienin kunnallispoliisin hajottamista. Uuden hallitusmuodon ylimenomääräyksiin oli senvuoksi pantava seuraava määräys: Hallituksen asetuksella säädetään, milloin nyt olevat vartiokunnat on hajoitettava. Tämä hallituksen asetus edellyttää asianomaisen maan hallituksen suostumusta. Niillä alueilla, joihin ei liittopoliisin toimivalta ulotu, saavat kunnalliset poliisit toimia siksi, kunnes lailla toisin järjestetään. Uusien

tällaisten vartiokuntien perustaminen edellyttää liittokanslerin lupaa.

Wienin asema. Koko hallitusmuotomuutoksen keskeisin kysymys oli Wienin alentaminen maakunnasta kaupungiksi ja lähemmin sanottuna välittömäksi liittovaltion pääkaupungiksi. Kaupungin kouluneuvosto oli aikomus tehdä välittömäksi liittovaltion virastoksi ja sen toimiala aiottiin rajoittaa kansakouluihin. Samoin oli aikomus saattaa Wienin talouspolitiikka liittohallituksen tarkastuksen alaiseksi.

Näin ei kuitenkaan voinut käydä, koska sosialistit eivät antaneet ehdotukselle tarvittavia ääniä. Vain kahdessa, tosin hyvin tärkeässä kysymyksessä suostuivat sosialistit Wienin oikeuksien alentamiseen. Nimitäin oikeusastejärjestyksessä ja koulukysymyksessä. Samoin rajoitettiin Wienin kunnallisneuvoston lukumäärää sadasta kahdestakymmenestä sataan. Ylimpänä oikeusasteena välittömissä liittohallinnon asioissa, siis asioissa, joissa maa-herra toimii liittovaltion määräysten toimeenpanijana, ei ole enää Wienin maa-herra, vaan liittoministeri. Rakennus- ja verotusasioissa tapahtuu ratkaisu korkeimmassa oikeusasteessa kollegialiviranomaisten kautta, jonka kokoonpanon määrää Wienin maalaki eikä liittovaltion perustuslaki.

Kaikki edelläselostetut muutokset eivät välittömästi ulotu taloudellisiin asioihin, joista monet ovat olleet aika kipeät. Vastustuspuolueiden on kuitenkin jo kesällä ollut pakko myöntyä vuokrasuojelulain asteettaiseen poistamiseen. Kuten muistettaneen, sääsi parlamentti heinäkuussa, että elokuun ensimmäisestä päivästä alkaen ovat talonmistajat oikeutetut saamaan vuokraa vuokralaisilta 20 groshenia rauhan ajan kruunulta, vuoden 1930 elokuun 1 päivästä lähtien 24 ja vuoden 1931 vastaavas-

ta päivästä alkaen 27 groshenia. Vuoden 1931 jälkeen tulee kysymys vuokralaissuojeluksesta uudelleen esille parlamentissa ja on todennäköistä, että silloin, jolloin ollaan jo sitäkin kauempana sota-ajan poikkeuksellisista oloista, vuokralaissuojelulain asteettainen poistaminen jatkuu.

Vuokralaissuojelulain horjuttaminen oli jokatapauksessa voimakkaampi isku sosialistista politiikkaa vastaan kuin yksikään niistä myönnytyksistä, joita hallitusmuotokysymyksessä saatiin aikaan.

Mikä on sitten näiden lainsäädännöllisten uudistusten merkitys Itävallalle?

Ensinnäkin mieliala kaikissa piireissä on rauhoittunut. Jännitystila, jossa Itävalta kuukausimääriä oli ja joka alkoi hyvin haitallisesti vaikuttaa talouselämään, on laennut. Ulkomailla on jälleen alettu uskoa rauhalliseen kehitykseen Itävallassa ja ensimmäinen seuraus tästä on, että Itävalta saa 725 milj. shillingin lainan. Se olikin aivan välttämätöntä, sillä talouselämä kärsi suurta pääoman puutetta.

Myöskin ulkopolitiikkaan on puolueiden keskeinen sovinto vaikuttanut edullisesti. Muun muassa välit Italian kanssa, jotka pitkän aikaa ovat olleet erittäin kireät, ovat jälleen muuttuneet normaalisiksi.

Mitään fascistivaaraa ei Itävallassa^{ainakaan toistaiseksi} ole, sillä enemmistö kristillissosialisesta puolueesta, joka on suurin porvarillinen puolue, on antifascistinen.

Walter Ulbricht